

Bundel - B&W van 15 oktober 2025

0.0.1 Besluitenlijst d.d. 15 oktober 2025

Agenda BenW d.d. 15 oktober 2025

B.3 BW (775000) Collegevoorstel Ruimtelijke Economische Bouwsteen

B.3 INT (775028) Ruimtelijk Economische Bouwsteen Twente 2040

B.3 RB (775030) Raadsbrief Ruimtelijk Economische bouwsteen

B.3 UIT (799476) Uitgaande brief - bestuurlijk overleg programmeren bedrijventerreinen

B.5 BW (783120) Raad informeren over alle kunstwerken op de werf (Turfkade 17)

B.5 INT (791851) Bijlage inventarisatie kunstwerken en materialen op de Turfkade

B.5 INT (802303) Advies van de Adviescommissie Beeldende Kunst en Vormgeving

B.5 RB (791851) Raadsbrief - ter inventarisatie kunstwerken en materialen op de Werf aan de Turfkade 17

B.6 BW (800974) Beantwoording schriftelijke vragen fractie PVV over duurzaamheidsro

B.6 UIT (801009) Beantwoording schriftelijke vragen fractie PVV zonnepanelen langs de A35

Schriftelijke ronde BW (803710) Bestuurlijke reactie Quickscan Programmabegroting 2026

Schriftelijke ronde INT (803737) Quickscan Programmabegroting 2026

Schriftelijke ronde UIT (801473) Bestuurlijke reactie Quickscan Programmabegroting

B.4 BW (791331) Voorstel benoeming lid Stadsprijs

Agenda College van B&W openbaar

Datum 15-10-2025
Tijd 12:00 - 13:30
Locatie Burotel Business Centre, Brussel
Voorzitter R.T.A. Korteland

A	Algemeen
A.1	Vaststelling besluitenlijst d.d. 7 oktober 2025
B	Bespreekpunten
B.1	Algemene Subsidieverordening 2026 (798940)
B.2	Eerste Minima Effect Rapportage (788897)
B.3	Ruimtelijke Economische Bouwsteen Twente 2040 (775000)
B.5	Inventarisatie kunstwerken en materialen op de Werf (Turfkade 17) (783120)
C	Conformstukken
C.4	Voorstel benoeming lid Stads prijs (791331)
C.6	Beantwoording schriftelijke vragen fractie PVV over duurzaamheidsroute A35 (800974)

Collegevoorstel

Onderwerp	Ruimtelijke Economische Bouwsteen Twente 2040
Eenheid/team	CZ Adviespool
Zaakkenmerk	Z/25/245409
Documentkenmerk	D/25/775000
Vertrouwelijkheid	Openbaar
Portefeuillehouder	J. Hinnen
Datum vergadering	

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

Twente streeft naar een schaa sprong in wonen en werken (100.000 nieuwe inwoners en 55.000 nieuwe banen). Die schaa sprong is belangrijk om voorzieningen op peil te houden, voldoende jong talent aan te trekken en bedrijven en instellingen in Twente een toekomstbestendige basis te geven. Hiervoor is het van belang dat er voldoende strategisch gelegen locaties zijn waar ondernemers kunnen ontwikkelen, uitbreiden en innoveren.

De Twentse gemeenten en de provincie Overijssel hebben daarom een Ruimtelijk Economische Bouwsteen Twente 2040 (REB Twente) opgesteld. Met de REB Twente is een belangrijke stap gezet naar een langjarige strategische samenwerking in Twente op thema 'ruimte voor economie'. De focus van de REB Twente ligt op de ruimtevraag van (boven)regionale bedrijvigheid en de doorontwikkeling van innovatieomgevingen.

Het college van burgemeester en wethouders heeft besloten om in te stemmen met het betrekken van de uitkomsten en adviezen uit de REB Twente. Deze nemen ze mee bij ruimtelijke afwegingen in de regio, zoals de Ruimtelijke Ontwikkelstrategie Twente (ROS Twente) en de Programmeringsafspraken Bedrijventerreinen Twente 2027-2030.

Voorgesteld besluit

1. In te stemmen met het betrekken van de bevindingen en aanbevelingen uit het rapport 'Ruimtelijk Economische Bouwsteen Twente 2040' bij de diverse provinciale en gemeentelijke ruimtelijke afwegingen, waaronder de Regionale Ontwikkelstrategie (ROS Twente) en de Programmeringsafspraken Bedrijventerreinen Twente 2027-2030 (Bijlage - 775028).
2. Via de bijgevoegde brief mee te geven dat het economische profiel van Almelo in ontwikkeling is en in vervolgtrajecten beter wordt uitgewerkt en aangescherpt, zodat het beter aansluit bij de ambities van de gemeente (Uitgaande brief - 799476).
3. Samen met de Twentse gemeenten en andere partners in de regio de vervolgstappen te bepalen.
4. De raad te informeren via bijgevoegde raadsbrief (Raadsbrief - 775030).

Inleiding

Twente streeft naar een schaa sprong in wonen en werken, met als doel 100.000 nieuwe inwoners en 55.000 nieuwe banen. Die schaa sprong is belangrijk om voorzieningen op peil te houden, voldoende jong talent aan te trekken en bedrijven en instellingen in Twente een toekomstbestendige basis te geven. Hiervoor is het van belang dat er strategisch gelegen locaties zijn waar ondernemers kunnen ontwikkelen, uitbreiden en innoveren. Deze ruimte voor economie vraagt om goede afwegingen met andere ruimteclaims zoals wonen, agrarische activiteiten, recreatie, water/bodem, groen en energie. Daarover moeten goede afspraken worden gemaakt.

De Twentse gemeenten en de provincie Overijssel hebben daarom een Ruimtelijk Economische Bouwsteen 2040 (REB Twente) opgesteld. In deze bouwsteen worden achtereenvolgens het economisch profiel van Twente, de ruimtelijk economische strategie voor de ruimtevraag voor met name grootschalige bedrijven (groter dan 3 hectare) en diverse aanbevelingen voor vervolg beschreven. De REB Twente is daarmee een bouwsteen voor de Regionale Ontwikkelstrategie (ROS Twente), de nieuwe programmeringsafspraken bedrijventerreinen 2027-2030 en de gemeentelijke en provinciale omgevingsvisies.

Met de REB Twente is een belangrijke stap gezet naar een langjarige strategische samenwerking in Twente op thema 'ruimte voor economie'. De focus van de REB Twente ligt op de ruimtevraag van (boven)regionale bedrijvigheid en de doorontwikkeling van innovatieomgevingen.

De REB Twente betreft nadrukkelijk een bouwsteen met aanbevelingen voor diverse gemeentelijke en regionale ruimtelijke afwegingen. Het betreft geen op zichzelf staand beleid.

Beoogd effect

Een tijdige inbreng van het belang van ruimte voor economie, specifiek ruimte voor (boven)regionale bedrijventerreinen en innovatieomgevingen, als bouwsteen voor de ruimtelijke afwegingen zoals de ROS Twente en de omgevingsvisies. Aan de hand van het economisch profiel van de regio sturen we op regionale meerwaarde bij de vestiging van benodigde grootschalige bedrijvigheid, zeggen we tegelijkertijd nee tegen een wildgroei van grote (logistieke) vestigers van buiten de regio, versterken we ons regionale MKB en dragen we bij aan de brede welvaart van de regio.

Argumenten voor

1.1 Voor een schaa sprong in wonen en werken en het uitbouwen van het onderscheidende economische profiel van Twente is het van belang dat er voldoende ruimte is voor de vraag naar (boven)regionale bedrijventerreinen met grote kavels in Twente.

Het economisch profiel van Twente kan als volgt worden samengevat: 'Een Groene Technologische Topregio met in (inter-)nationaal economisch perspectief vier kennispeerpunten (chiptech, medtech, defensie en energietechnologie), die nauw verweven zijn met de brede stuwende basis in de technologisch gedreven maakindustrie en bouw en beschikt over een gevarieerd lokaal en regionaal MKB'.

Bedrijven in de vier kennispeerpunten, stuwende basis en het lokale en regionale MKB vragen nu en in de toekomst om voldoende ruimte voor doorontwikkeling en groei. Los van de reguliere autonome uitbreidingsvraag zal de schaa sprong en de transitie naar een circulaire economie en duurzame energie extra ruimte vragen. In toenemende mate betreft de ruimtevraag grootschalige

kavels > 3 hectare. Ter versterking van de regionale ketens is het daarnaast verstandig ruimte te bieden aan bedrijven die het bestaande profiel versterken.

Er kan op vier manieren ruimte worden geboden aan dit (toekomstig) economisch profiel van Twente:

1. Het beter benutten van bestaande werklocaties;
2. Het ontwikkelen van twee- / drietal nieuwe lokale/regionale bedrijventerreinen;
3. Het ontwikkelen van één nieuw bovenregionaal grootschalig bedrijventerrein;
4. Functiemenging in binnenstedelijke gebieden.

1.2 Voor bedrijven in de vier speerpuntsectoren is voldoende ruimte aan- en de doorontwikkeling van innovatieomgevingen van groot belang.

De verwachte groei in de vier speerpunten de komende jaren leidt tot een vraag naar extra ruimte aan innovatieomgevingen (campussen, directe omgeving van techbedrijven en aantrekkelijke woon-werkmilieus). In deze omgevingen zijn bedrijven gericht op toepasbare kennisontwikkeling en het creëren van innovatieve producten en diensten. Twente beschikt over diverse sterke innovatieomgevingen. De komende jaren is het van belang deze verder te versterken en uit te breiden, onder meer door nieuwe initiatieven te ontwikkelen in aantrekkelijke, gemengde woon-werkomgevingen.

1.3 De REB Twente sluit goed aan op de ruimtelijk economische ambities van Almelo.

Het economisch profiel van Twente, de ruimtelijk-economische strategie voor de economische ruimte, en de aanbevelingen uit de REB Twente sluiten goed aan bij de economische en ruimtelijke ambities zoals vastgelegd in de Economische Ruimtelijke Visie Almelo (ERV). Dit betreft onder andere de verdere ontwikkeling van Twente als groene technologische topregio, de versterking van de clusters chiptech, energie en hightech (technologisch gedreven maakindustrie), het maken van regionale afspraken over de uitbreiding en ontwikkeling van bedrijventerreinen, en de optimalisatie van bestaande werklocaties.

De REB benoemt veel van deze punten, waarvan de uitvoering al in gang is gezet via de ERV. Hierbij gaat het onder andere om de ontwikkeling van XL Businesspark 2 voor grootschalige bedrijvigheid (technologisch gedreven maakindustrie), de verkenning van nieuwe bedrijventerreinen voor het lokale MKB en het onderzoek naar de intensivering van bestaande bedrijventerreinen.

1.4 Met de REB Twente geven we uitvoering aan de bestuurlijke afspraken over grootschalige bedrijfsvestigingen en de Programmeringsafspraken Bedrijventerreinen Twente 2023-2026.

Provincies en het Rijk hebben afgesproken dat we bij de vestiging van grootschalige bedrijvigheid gaan sturen op regionale meerwaarde van regio's. Dit ter voorkoming van de zogenaamde verloodsing. Elke regio dient daarom te beschikken over een Ruimtelijk Economische Visie. In Twente is gekozen voor de term bouwsteen in plaats van visie. De afspraak om een ruimtelijk economische bouwsteen op te stellen is overgenomen in de Programmeringsafspraken Bedrijventerreinen Regio Twente 2023-2026.

Met de REB Twente leggen we een helder verhaal neer bij het rijk en nog belangrijker, we behouden regie als regio. We sturen op regionale meerwaarde, zeggen nee tegen grote vestigers

van buiten de regio zonder meerwaarde voor de regio en dragen daarmee bij aan het toekomstig verdienvermogen van de regio en de leefbaarheid.

1.5 Dankzij een uitvoerig en gedragen participatietraject is de REB Twente goed ontvangen door de regionale partners.

De REB Twente is tot stand gekomen in nauwe samenwerking tussen de regionale partners. De input voor de REB Twente is opgehaald in verschillende regionale bijeenkomsten en het profiel, de aanbevelingen en de samenwerkingsopgave zijn vervolgens breed getoetst. Tijdens de twee regionale oplopen op respectievelijk 26 september en 28 november 2024 waren gemeenten (zowel ambtenaren economie en ruimtelijke ordening), Twente Board, VNO-NCW en het ministerie van Economische Zaken aanwezig. Het bedrijfsleven is betrokken via de Twente Board, waarmee actief is afgestemd tijdens het opstellen van de REB. Op 17 april 2025 is de REB besproken in de vergadering van de Twente Board. Daarbij werd specifiek aandacht gevraagd voor het aantal banen per speerpuntsector, wat in onderling overleg nader is aangescherpt. De Twente Board onderschrijft de aanbevelingen en heeft aangegeven een actieve bijdrage te willen leveren aan zowel de uitvoering ervan als het creëren van breed draagvlak.

1.6 De REB Twente is input voor de eerdergenoemde ruimtelijke afwegingen en is geen op zichzelf staand beleid.

Het economisch belang staat niet op zichzelf. Bij de keuze voor de invulling van schaarse ruimte is economie een van de ruimtevragers naast onder andere wonen, natuur, water en energie. De afwegingen tussen al deze belangen maken we integraal. De wijze waarop we dit doen leggen we vast in de gemeentelijke- en provinciale omgevingsvisies en de ROS Twente.

2.1 Via de bijgevoegde brief informeren wij het bestuurlijk overleg programmeren bedrijventerreinen over ons standpunt.

Met deze brief geven wij aan in te stemmen met het betrekken van de bevindingen en aanbevelingen uit de Ruimtelijk Economische Bouwsteen Twente 2040 bij de verdere provinciale en gemeentelijke afwegingen. Daarbij plaatsen we mee dat onze economische ambitie en ons profiel in het huidige document nog onvoldoende zichtbaar zijn. Wij zijn op dit moment bezig om ons economische profiel verder te concretiseren en scherper te positioneren, zodat dit beter aansluit bij de ambities van Almelo. In vervolgtrajecten zullen wij deze ambitie nadrukkelijker inbrengen.

3.1 Een succesvolle uitvoering van de aanbevelingen uit de REB Twente staat of valt met de samenwerking tussen de regionale partners.

De REB Twente vormt de start van de regionale dialoog over het betrekken van het economisch belang van grootschalige bedrijvigheid en innovatieomgevingen bij de brede ruimtelijke afwegingen. Het leidt tot aanbevelingen voor gemeenten, provincies en regio, die vragen om de opgave in gezamenlijkheid verder te verkennen en verdiepen. Dit vraagt ook om wisselwerking tussen het ruimtelijk en economisch domein: ambtelijk-bestuurlijk en lokaal-regionaal-nationaal. Deze werkwijze sluit naadloos aan op die van de ROS Twente.

4.1 Door de bijgevoegde raadsinformatiebrief te delen, wordt de raad geïnformeerd over de REB Twente.

Door het delen van de bijgevoegde raadsinformatiebrief wordt de raad geïnformeerd over de REB Twente.

Kantttekeningen

3.1 Het is momenteel nog onduidelijk welke aanbevelingen uit de REB Twente prioriteit krijgen, wie de trekkers zijn en welke middelen daarmee gemoeid zijn.

Na vaststelling van de REB Twente moet blijken welke aanbevelingen als eerste worden opgepakt en door welke regionale partners. De uitvoer is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeenten, provincies, ontwikkelmaatschappijen en andere partijen.

3.2 Participatie met de samenleving vindt plaats bij de nadere uitwerking van de aanbevelingen.

Specifiek voor het opstellen van de REB Twente heeft er nog geen specifieke participatie met de samenleving (inwoners en lokale bedrijven) plaatsgevonden. Dat paste ook nog niet bij de opzet en detailniveau van deze bouwsteen. Gemeentelijke visies zijn input geweest voor de totstandkoming van de REB. In deze lokale visies heeft doorgaans wel een uitgebreid participatietraject plaatsgevonden. In de uitvoer van de aanbevelingen is wel degelijk een uitgebreide participatie met de samenleving voorzien. De insteek hiervan is afhankelijk per aanbeveling. Zo zal er bijvoorbeeld bij de uitwerking van de zoekgebieden voor nieuwe bedrijventerreinen uitgebreid met lokale ondernemers en inwoners worden gesproken. De gemeenten zijn hier primair aan zet, de provincie kan hierin meedenken.

Kosten, opbrengsten en dekking

Nu niet van toepassing, mogelijk in het vervolg bij nadere uitwerking van de aanbevelingen.

Uitvoering

Na vaststelling van de REB Twente in alle colleges van B&W van de Twentse gemeenten starten we de dialoog over de uitvoer van de aanbevelingen. Deze dialoog zal primair binnen het ambtelijk en bestuurlijk overleg programmeren plaatsvinden.

Bijlage(n)

- Ruimtelijk Economische Bouwsteen Twente 2040 (Bijlage - 775028).
- Raadsbrief - Ruimtelijk Economische Bouwsteen Twente 2040 (Raadsbrief - 775030).
- Uitgaande brief - bestuurlijk overleg programmeren bedrijventerreinen (Uitgaande brief - 799476)

Procesinformatie

- Intern overleg

Met alle relevante vakdisciplines heeft afstemming plaatsgevonden.

- Afstemming met portefeuillehouder

De REB is afgestemd met wethouder Hinnen in het programma overleg Economie en Arbeidsmarkt.

- Directie-advies

B&W voorstel standaard

Communicatie over het besluit

Regulier

Ruimtelijk Economische Bouwsteen Regio Twente 2040

Uitgevoerd in opdracht van:

Provincie Overijssel en de Twentse gemeenten

Nijmegen, 20 juni 2025

Voorwoord

Dit rapport 'Ruimtelijk Economische Bouwsteen' beschrijft het economisch profiel van Twente in 2040 (REB2040): *'Een Groene Technologische Topregio – met in (inter)nationaal economisch perspectief vier kennispeerpunten (chiptech, medtech, defensie- en energietechnologie), die nauw verweven zijn met de brede stuwende basis in de technologisch gedreven maakindustrie en bouw en beschikt over een gevarieerd lokaal en regionaal MKB'*.

De regio Twente maakt werk van haar toekomst. De regionale stedelijke investeringsagenda (RSIA) en de Position Paper Twente 2050 liggen aan de basis van het besluit om een Ruimtelijke Ontwikkelstrategie Twente (ROS Twente) op te stellen. Op 7 november 2024 hebben de regio en het rijk besloten om onder de vlag van de ROS Twente samen te gaan werken aan de verstedelijkingsstrategie van Twente. De ambitie is om een schaa sprong te maken in wonen (+100.000 inwoners en +50.000 woningen) en werken (+55.000 banen). Dat sluit goed aan op het voorontwerp Nota Ruimte van het Rijk waarin Twente als kansrijke regio voor de nationale verstedelijkingsopgave is aange-
wezen.

Ruimte voor wonen én werken is nodig om de schaa sprong te laten slagen. Hoe geven we invulling aan voldoende ruimte voor economie binnen deze schaa sprong terwijl de huidige ramingen al een tekort voor bedrijventerreinen en campuslocaties laten zien. En hoe houden we rekening met ruimte voor transitie s zoals circulariteit, energie en digitalisering? Om deze ruimte voor economie en in het bijzonder de (grootschalige) bedrijventerreinen en innovatieomgevingen scherper te krijgen voor de toekomst van Twente heeft Buck Consultants International (BCI) in opdracht van de provincie Overijssel en de Twentse gemeenten de 'Ruimtelijk Economische Bouwsteen Regio Twente 2040' (REB Twente) opgesteld. Hierin is het toekomstig economisch profiel van de regio beschreven gebaseerd op deskresearch, trends en ontwikkelingen, de Agenda voor Twente, bestaand beleid en onderzoeken en gesprekken met de regionale partners.

In de REB maken we nadrukkelijk geen keuzes of beleid. Het is een bouwsteen voor de ROS. Het levert de onderbouwingen en strategische richtingen voor de ruimtelijke afwegingen die daar gemaakt worden. Daarnaast brengen we de REB in bij de Omgevingsvisies van provincie en gemeenten, de ruimtelijk economische visie van het rijk en het ruimtelijk arrangement dat provincies en rijk met elkaar overeen willen komen. Ook is het input voor de herijking van de programmeringsafspraken bedrijventerreinen. De REB geeft dus richting aan afwegingen die in andere trajecten worden gemaakt met als doel een toekomstbestendige economische ontwikkeling in Twente.

De komende periode gaan we aan het werk met de aanbevelingen uit deze REB. Dat doen we met onze partners. Samen werken we aan een krachtige Twentse economie nu en in de toekomst. En maken we in het hier en nu de keuzes die daaraan bijdragen.

Namens de veertien Twentse gemeenten en de provincie Overijssel.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Hoofdstuk 1 Introductie REB 2040	7
Hoofdstuk 2 Huidig economisch profiel Regio Twente	9
Hoofdstuk 3 Economisch toekomstbeeld Twente	19
Hoofdstuk 4 Ruimtelijk-economische strategie	28
Hoofdstuk 5 Conclusies en aanbevelingen	37
Bijlage I Cijfers huidige situatie	41
Bijlage II Behoefteramingen Twente	42
Bijlage III Indicatieve berekening schaa sprong	44
Bijlage IV Samenvattingen beelden/ambities gemeenten	46
Bijlage V Indeling SBI-codes	50

Samenvatting

Ruimte voor economie vraagt om goede afwegingen tegen claims zoals wonen, agrarische activiteiten, recreatie, water/bodem, groen en energie. Deze Ruimtelijk Economische Bouwsteen Twente bouwt voort op de ambities die in de afgelopen jaren zijn vastgelegd in de Agenda voor Twente en de strategie van de Twente Board. Twente wil een schaa sprong maken in wonen en werken (100.000 nieuwe inwoners; 55.000 nieuwe banen). Die schaa sprong is belangrijk om voorzieningen op peil te houden, voldoende jong talent aan te trekken en bedrijven en instellingen in Twente een toekomstbestendige basis te geven.

In opdracht van de provincie Overijssel en de Twentse gemeenten heeft Buck Consultants International de 'Ruimtelijk Economische Bouwsteen Regio Twente 2040' (REB Twente) opgesteld. De Bouwsteen heeft de volgende drie doelstellingen:

1. Een heldere inbreng vanuit Twente in de Ruimtelijk Economische Verkenningen van het Rijk. Dit document beantwoordt de vraag: wat draagt Twente bij aan de nationale economische structuur door aandacht te besteden aan innovatieomgevingen en clustering van grootschalige bedrijvigheid.
2. De REB Twente is van belang om bouwstenen aan te leveren vanuit de economie om de juiste afwegingen te kunnen maken in de diverse Omgevingsvisies (van provincie en gemeenten) en om de economische paragraaf van de in ontwikkeling zijnde Regionale Ontwikkelstrategie (ROS) goed in te kunnen vullen.
3. Het vinden van ruimte voor de schaa sprong vraagt om een regionale aanpak. In een volgende ronde van ramingen van bedrijventerreinen en andere werklocaties zal de schaa sprong expliciet aan de orde moeten komen. De REB biedt hiervoor belangrijke richtlijnen.

Economische driedeling toont kracht van Twente

Om de toekomstige economie in kaart te brengen is bij het bepalen van het economisch profiel een driedeling aangebracht waarbij is voortgebouwd op de positionering als 'Groene Technologische Topregio'. Dat houdt in: ***'Twente heeft in (inter)nationaal economisch perspectief vier kennispeerpunten (chiptech, medtech, defensie- en energietechnologie), die nauw verweven zijn met de brede stuwende basis in de technologisch gedreven maakindustrie en bouw en beschikt over een gevarieerd lokaal en regionaal MKB'***. Twente is daarbij in staat om voor die drie verschillende typen bedrijven vestigingsmilieus beschikbaar te stellen op de juiste locaties die goed zijn ingepast in de omgeving. Die economie van de Groene Technologische Topregio vraagt net zoals woningbouw, natuur en landschap om ruimte. Die ruimte is te vinden in Twente, als op regionaal niveau de juiste keuzes met elkaar worden gemaakt.

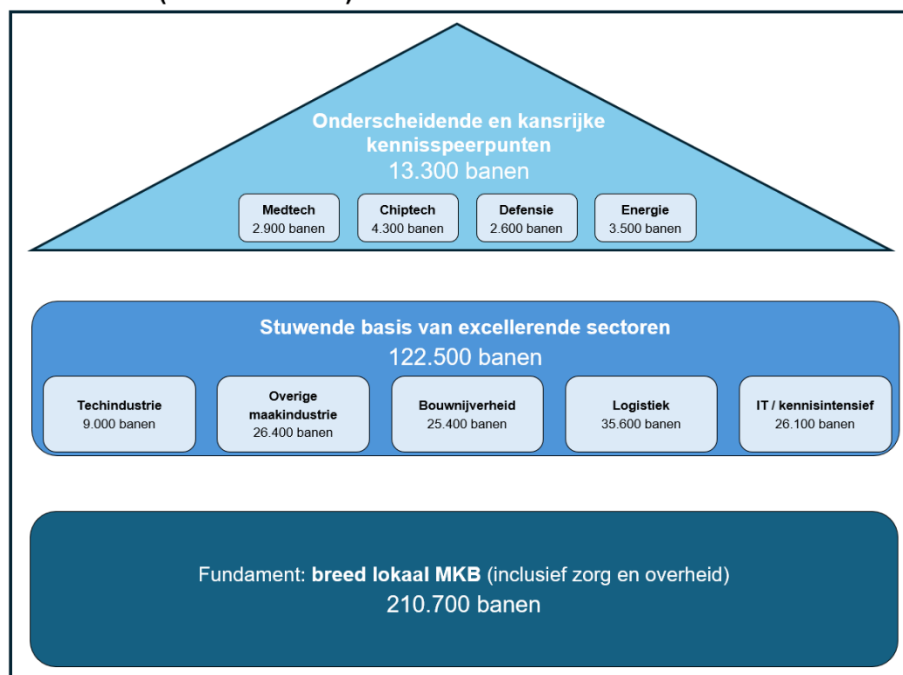
De vier speerpunten staan niet op zichzelf maar zijn onderdeel van de innovatieve maakindustrie in Twente en onderdelen van de kennisintensieve IT-sector. Die sterke verwevenheid van R&D en 'maken' is de kracht van Twente. Het is niet eenvoudig om de speerpunten en stuwende basis goed van elkaar te scheiden, maar het is wel belangrijk om voor die speerpunten en de stuwende basis de juiste werkmilieus/vestigingsomgevingen te creëren. Bij de speerpunten gaat het vooral om innovatieomgevingen op campussen, rond techbedrijven en in aantrekkelijke binnenstedelijke gebieden.

Voor de stuwende basis, die vooral bestaat uit de maakindustrie en de grotere bedrijven in de bouw

en ondersteunende logistiek (aan maakindustrie en bouw), is het belangrijk dat in de regio ook grote kavels beschikbaar zijn voor bedrijven om door te kunnen groeien en te verduurzamen. Daarnaast zorgt groei van de bevolking ook tot groei van bestedingen en dus ook tot groei van het brede lokale MKB en voorzieningen, deels op bedrijventerreinen maar ook op andere locaties in steden en kernen (wel of niet gemengd met wonen).

Het economisch profiel van Twente is schematisch weergegeven. De kennispeerpunten en de stuwende basis, die nauw met elkaar verbonden zijn, zijn de motoren achter de schaa sprong van de economie omdat ze nieuwe banen creëren en/of belangrijk zijn voor het verdienvermogen van de economie (omzet realiseren buiten de regio). Het gaat om ongeveer 135.800 banen. Dit legt een stevige basis voor de economische toekomst van Twente.

Economisch Profiel Twente (346.500 banen)

Aantal banen in 2023

De vier speerpunten (vooral gericht op ontwikkeling van nieuwe technologische producten of systemen) zijn duidelijk herkenbaar in Twente en dat maakt de regio onderscheidend. Veel andere regio's hebben die technologiespeerpunten minder of niet (bijv. Regio Zwolle, Stedendriehoek, Achterhoek, etc.), ook al zitten daar interessante maakbedrijven. De combinatie van innovatieve bedrijven, onderzoek en onderwijs aan de kennisinstellingen in Twente (UT, specifieke researchfaciliteiten, Saxion) zorgen voor de toepassing van nieuwe technologieën. Niet voor niets is het kabinet positief over de Twentse Beethovenplannen als onderdeel van het Nationaal Versterkingsplan microchip-talent. De bedrijven uit de speerpunten zijn vooral op zoek naar ruimte in innovatieomgevingen (op campussen, in directe omgeving van techbedrijven en in aantrekkelijke binnenstedelijke milieus). De groei van de speerpunten met enkele duizenden arbeidsplaatsen in de komende decennia leidt tot een vraag naar extra ruimte voor innovatieomgevingen.

Een belangrijk deel van de stuwende basis (maakindustrie, bouw, grotere bedrijven in de logistiek) is in de komende decennia op zoek naar ruimte op grote kavels vanwege groei, maar ook vanwege verduurzaming. De ontwikkeling van een groter bedrijventerrein met grotere kavels (> 3 hectare) neemt een behoorlijke doorlooptijd in beslag.

Het begint bij het creëren van draagvlak en erkenning in de regio dat een dergelijke stap gezet moet worden.

Het creëren van ruimte voor MKB staat in veel gemeenten scherp op het netvlies, maar tegelijkertijd is ook de situatie ontstaan dat (naast kleine uitbreidingen van bestaande terreinen) nieuwe locaties moeilijk te vinden zijn. Daarom zal over de gemeentegrenzen heen gekeken moeten worden.

Schaalsprong vraagt om extra ruimte en regionale samenwerking

Voor de schaa sprong bestaat veel draagvlak in de regio, daarbij ligt het accent op de doorgroei van eigen bedrijven en speerpunten. Tegelijkertijd zal dat leiden tot extra vraag naar werklocaties. De huidige bedrijventerreinramingen wijzen in diverse gemeenten al op een tekort aan bedrijventerreinen. Die ramingen houden echter nog geen rekening met de schaa sprong.

Een belangrijk deel van de schaa sprong van de economie zal neerslaan in de innovatieomgevingen. Bij de inschatting van de groei van de stuwende basis is het accent gelegd op een beperkte groei van de maakindustrie, een beperkte groei van de logistiek (alleen regionale bedrijven) en een beperkte groei van de bouw. Dat leidt ertoe dat de vraag naar bedrijventerreinen in de schaa sprong relatief laag is ten opzichte van de voorliggende (nu geldende) ramingen. Dat komt met name omdat de vraag naar logistiek lager is ingeschat.

Bij de schaa sprong is de aandacht niet alleen gericht op nieuwe locaties, maar ook op het beter benutten van de ruimte op de bestaande terreinen (herontwikkeling verouderde delen). Bovendien kunnen op binnenstedelijke locaties wonen en werken meer worden gemengd. Als met dit alles rekening wordt gehouden, dan is er ongeveer 300 ha extra ruimte nodig op bedrijventerreinen boven op de plannen en ramingen die er nu al liggen. Regionale samenwerking is daarvoor noodzakelijk om voldoende ruimte voor economie te creëren.

In die regionale aanpak kan meer van elkaar geleerd worden als het gaat om het ontwikkelen van een nieuw terrein, herontwikkeling van verouderde locaties en de (financieel en ruimtelijk) haalbare invulling van functiemenging. Dit moet ook bijdragen aan een efficiënter ruimtegebruik in de regio. Dit geeft aan dat het invullen van de ruimtelijk economische opgaven niet door gemeenten afzonderlijk kan worden gerealiseerd. Het vraagt om (meer) regionale samenwerking, zowel in de planontwikkeling als in de realisatie van projecten.

Actielijnen

Om de schaa sprong en voldoende ruimte voor de veranderingen in de economie te kunnen realiseren, zijn de volgende acties nodig:

1. Met de keuze voor vier speerpunten en de verwevenheid met de maakindustrie en bouw laat Twente al zien dat ze een belangrijke bijdrage levert aan de nationale economische structuur. De omvang, samenstelling en dynamiek van die speerpunten en de daaraan gelieerde stuwende basis kan nog beter zichtbaar worden gemaakt. Dit helpt bij het kunnen bepalen wat nodig is aan (extra) talent en wat de juiste werklocaties voor dien bedrijven en instellingen zijn. Maar het laat ook zien wat de bedrijven uit de speerpunten bijdragen aan de transitie rond energie, klimaat, zorg en digitalisering. Niet de overheden maar de bedrijven maken de economische schaa sprong.
2. Raam, gericht op de schaa sprong. De beleidsneutrale ramingen van werklocaties laten al zien dat er een tekort is aan ruimte voor de economie. Werk daarom het schaa sprongsce nario verder uit om aan te tonen dat Twente de komende jaren ruimte kan bieden aan alle drie

de onderscheidende lagen van de economie (speerpunten, stuwende basis, lokaal MKB) en houdt daarbij ook rekening met economische transitie (energie, circulaire economie). Dit is in feite een ruimtelijke vertaling van de economie zoals die zich in de Groene Technologische Topregio gaat ontwikkelen. Dat belang van de juiste ruimte voor economie moet een belangrijke plaats krijgen in de Regionale Ontwikkelstrategie (ROS).

3. Organiseer uitvoeringskracht. Om ruimte voor economie in Twente te creëren is een regionale aanpak en gezamenlijke uitvoeringskracht nodig. De meeste gemeenten missen kennis en capaciteit om met nieuwe bedrijventerreinen, herontwikkeling van verouderde locaties en de juiste vormen van functiemenging aan de slag te gaan. Verbreed daarom het ambtelijk en bestuurlijk overleg rond de programmeringsafspraken met deze thema's om draagvlak en slagkracht te realiseren.

Hoofdstuk 1 Introductie REB 2040

1.1 Waarom een ‘Ruimtelijk Economische Bouwsteen Regio Twente 2040’?

Twente wordt gezien als een regio met veel kansen voor groei. In de periode tot 2050 zetten Rijk en regio in op een groei van 100.000+ inwoners en op de bouw van ongeveer 50.000 woningen.¹ Daarmee gepaard gaat de realisatie van ongeveer 55.000 nieuwe banen². De groei van wonen en werken wordt door Twente als schaa sprong gezien om toekomstbestendig te kunnen functioneren en een bijdrage te leveren aan de nationale economische structuur.

De schaa sprong in wonen en werken vraagt om een goede afweging over het benodigde ruimtegebruik voor wonen, werken, economie, bereikbaarheid, natuur, bodem en water. Bovendien zullen de komende jaren complexe transitie s op het gebied van circulariteit, energie en water om forse investeringen en een gezamenlijke aanpak van overheden en bedrijfsleven vragen.

De Regionale Economische Bouwsteen kan worden benut als input voor de Nota Ruimte en ook voor de Ruimtelijk Economische Verkenningen van het Rijk. Het Rijk wil namelijk dat regio's, en zeker ook Twente, meer aandacht gaat besteden aan het realiseren van voldoende innovatieomgevingen voor de speerpunten waarin Twente (inter)nationaal onderscheidend is, maar ook dat bij de ontwikkeling van bedrijvenlocaties rekening wordt gehouden naar de vraag naar grote kavels van met name bedrijven uit de regio zelf.

In de meeste regio's in Nederland is er veel aandacht voor het voldoende creëren van ruimte voor wonen. Daarnaast moet er ook voor de toekomstbestendige ontwikkeling van de economie meer ruimte worden gecreëerd. Er is op dit moment in Twente onvoldoende ruimte gereserveerd voor het huisvesten van zowel de toekomstige vraag van lokaal en regionaal MKB als van de grootschalige (bovenlokale) vraag³. Er is een collectieve behoefte aan een heldere visie op de toekomstige ontwikkeling van de economie en de daaruit voortvloeiende noodzaak om nieuwe zoeklocaties te ontwikkelen, maar ook om meer aandacht te besteden aan de herontwikkeling en het beter benutten van bestaande locaties. Samen met de betrokken partijen (gemeenten, vertegenwoordiging bedrijfsleven en provincie) is deze ruimtelijk economische bouwsteen opgesteld.

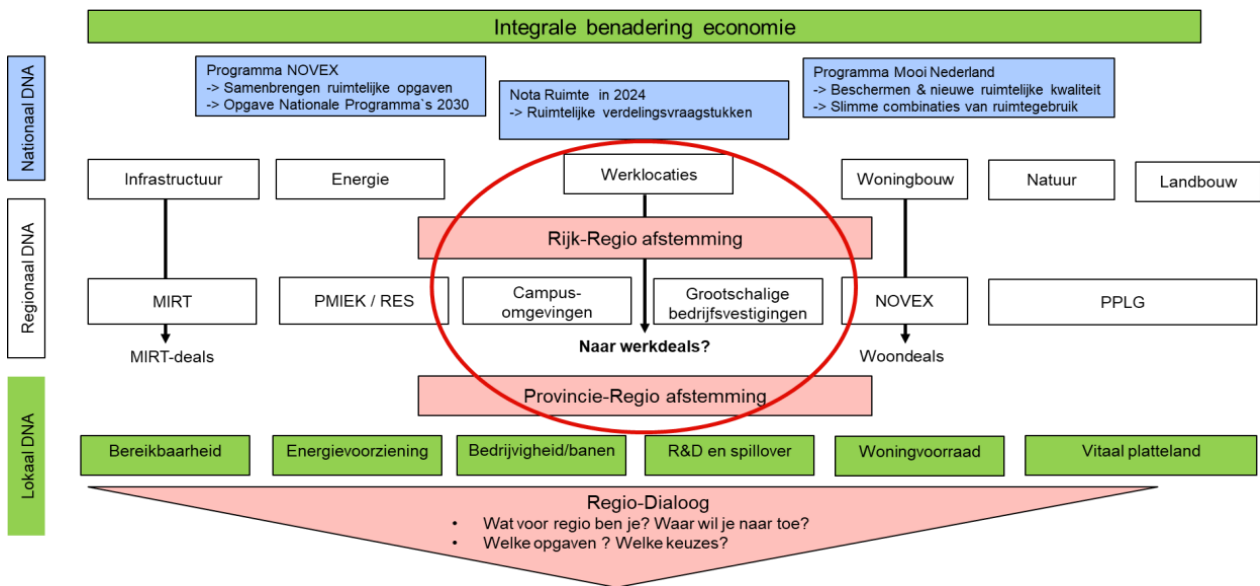
Doel van dit traject is om voort te bouwen op de ‘Agenda voor Twente’ en te komen tot een ruimtelijk economische bouwsteen (REB) 2040 voor de regio Twente die kan worden ingebracht in zowel nationale trajecten als in de regionale ontwikkelstrategie (ROS), zie Figuur 1.

¹ Regionale Stedelijke Investeringsagenda Almelo – Hengelo – Enschede 2050 (Twynstra Gudde, Must, 2023)

² De huidige verhouding tussen inwoners en aantal arbeidsplaatsen in Twente betreft 0,55 (zie daarvoor tabel 1 hoofdstuk 2). In deze REB wordt voor het aantal banen bij de schaa sprong vastgehouden aan deze verhouding. Dit resulteert in 55.000 banen bij een schaa sprong van 100.000 inwoners.

³ Behoefteteraming bedrijventerreinen Overijssel (Stec Groep, 2023)

Figuur 1 Beleidscontext rond de ruimtelijk economische bouwsteen 2040

Bron: Buck Consultants International, 2025

1.2 Status en reikwijdte

De bouwsteen helpt de regionale partners om gezamenlijk de ruimtelijk economische afwegingen en bovenregionale afspraken te maken, onder meer voor nadere invulling van:

- de programmering bedrijventerreinen Twente;
- de provinciale en gemeentelijke omgevingsvisies;
- de ruimtelijk economische verkenning van het rijk;
- de regionale ontwikkelstrategie Twente (ROS).

1.3 Leeswijzer

De hoofdstukindeling volgt uit de gehanteerde redeneerlijn. Hoofdstuk 2 schetst het huidige economisch profiel van Twente, waarbij het onderscheid wordt gemaakt tussen: de speerpunten waarop Twente (inter)nationaal onderscheidend is: de stuwende sectoren die bestaan uit de maakindustrie, groothandel en logistiek en de bouw; het lokale en regionale MKB. Hoofdstuk 3 schetst het toekomstig economisch profiel voor Twente waarin trends en ontwikkelingen in de speerpunten en de stuwende sectoren een belangrijke plaats innemen. Ook wordt de daarbij horende ruimtebehoefte aan innovatieomgevingen en grote en regionale bedrijventerreinen beschreven. Hoofdstuk 4 beschrijft de belangrijke onderdelen van de ruimtelijk economische strategie van Twente, oftewel het handelingsperspectief. Hoofdstuk 5 begint met de conclusies en geeft vervolgens enkele aanbevelingen mee aan de economische partners in Twente.

Hoofdstuk 2 Huidig economisch profiel Regio Twente

Een beschrijving van het huidige economisch profiel van de regio Twente vormt de basis voor het ruimtelijk-economisch toekomstbeeld. Het economisch onderscheidend vermogen van nu staat aan de basis van nieuwe kansen en opgaven in de toekomst. Ook de huidige positionering ten opzichte van andere regio's is hierbij relevant.

2.1 Ontwikkeling Twente afgelopen jaren

Twente is een 'hechte' economische regio, met meer samenhang en samenwerking dan in andere regio's in Noord- en Oost-Nederland. Er is sprake van het 'Twentegevoel', mede dankzij regionale samenwerking en organisaties zoals de Twente Board en Ondernemend Twente. De cijfers in Tabel 1 laten zien dat Twente de afgelopen 10 jaar beperkt is gegroeid in het aantal inwoners (+2%) maar wel substantieel in het aantal banen (+12%). Economisch gezien doet Twente het vergelijkbaar met Nederland en de Stedendriehoek.

Tabel 1 Economische ontwikkeling Regio Twente in vergelijking met andere regio's

Regio	Inwoners 2023	Groei 2014-2023	Banen 2023	Groei 2014-2023
Groene Metropoolregio	802.000	+5%	425.620	+17%
Regio Zwolle	803.000	+6%	418.300	+27%
Twente	639.000	+2%	346.500	+12%
Stedendriehoek	451.600	+4%	240.690	+12%
Nederland		+6%		+13%

Bron: CBS PWE Gelderland/ Lisa, 2024, Buck Consultants International

Twente bestaat uit 14 gemeenten. Hierbinnen zijn de steden Almelo, Enschede en Hengelo samen goed voor ongeveer de helft van het aantal inwoners en twee derde van het aantal banen. De groei van de economie vindt plaats over de hele regio, zowel in de steden als in de landelijke gemeenten (zie Tabel 2). De groei in banen was relatief gezien het sterkst in Wierden (+38%), Borne (+27%) en Rijssen-Holten (+27%).

Tabel 2 Economische ontwikkeling gemeenten in de regio Twente

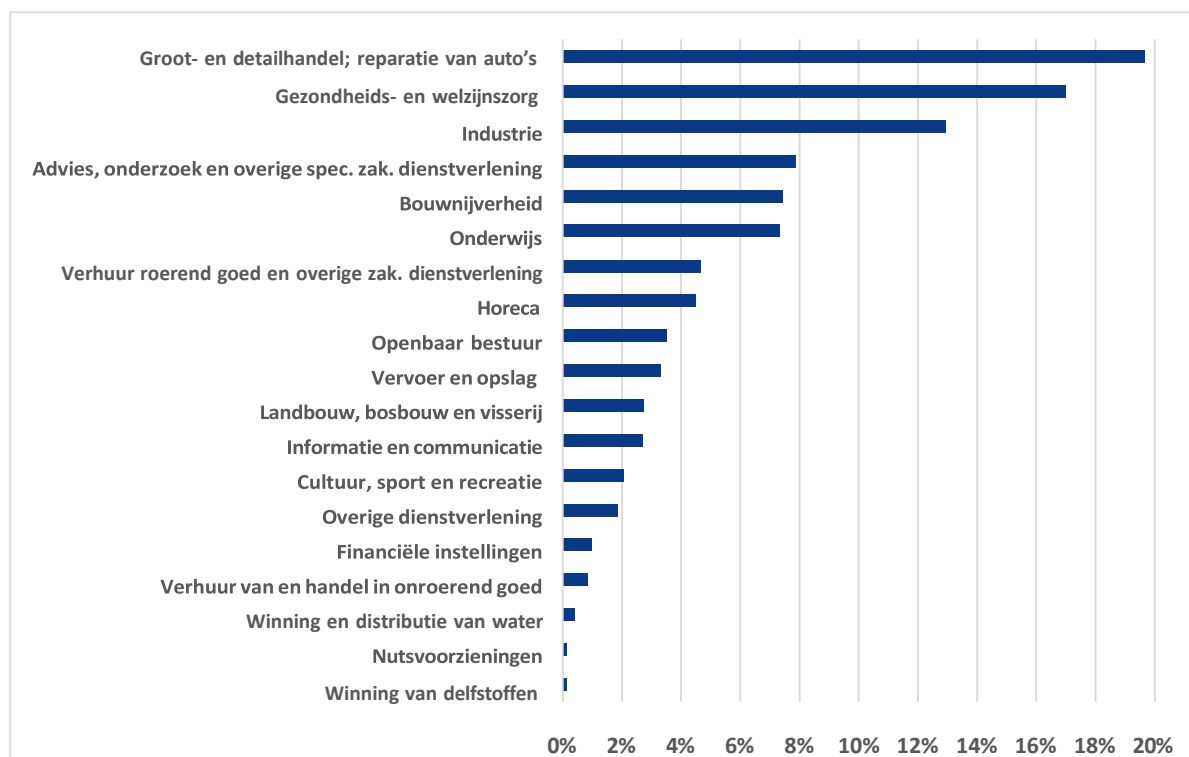
Gemeente	Inwoners 2023	Groei 2014-2023	Banen 2023	Groei 2014-2023
Almelo	74.000	+3%	47.300	+14%
Borne	24.600	+12%	8.100	+27%
Dinkelland	26.700	+3%	13.000	+16%
Enschede	160.600	+2%	95.400	+15%
Haaksbergen	24.400	+0,2%	11.400	+20%
Hellendoorn	36.300	+2%	15.800	+17%
Hengelo	82.300	+2,5%	52.500	+9%
Hof van Twente	35.400	+1,5%	17.200	+9%
Losser	23.400	+4%	8.800	+18%
Oldenzaal	31.800	-1%	20.200	+11%
Rijssen-Holten	38.700	+2%	23.500	+27%
Tubbergen	21.400	+1%	9.800	+19%
Twenterand	34.000	+0,5%	13.200	+19%
Wierden	24.900	+4,5%	10.200	+38%

Bron: BIRO, 2024

2.2 Economische structuur Twente

De economische structuur van Twente is weergegeven in Figuur 2. De groot- en detailhandel is met ruim 68.000 banen goed voor 20% van alle banen in Twente, gevolgd door zorg (59.000 banen, 17%) en industrie (45.000 banen, 13%). Samen zijn deze drie sectoren goed voor 50% van alle banen in Twente. Groot- en detailhandel (met name de groothandel) en de industrie zijn sectoren die van oorsprong vaak op bedrijventerreinen zijn gevestigd. Dit geldt ook voor de bouwnijverheid (26.000) en vervoer & opslag (11.000 banen).

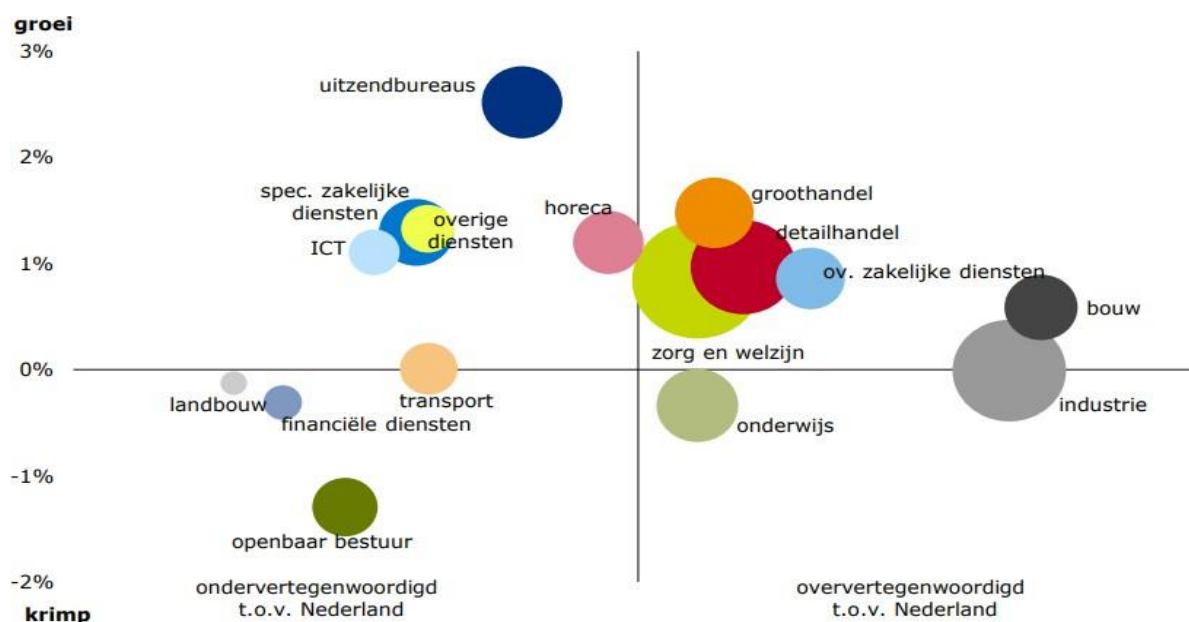
Figuur 2 Economische structuur Twente

Bron: BIRO, 2024

In Figuur 3 is de huidige samenstelling van de Twentse economie vergeleken met de nationaal economische structuur. Daaruit blijkt dat de sectoren maakindustrie en bouw sterk vertegenwoordigd zijn en dat kennisintensieve diensten en IT relatief minder vertegenwoordigd zijn, maar naar verwachting wel zullen groeien.

Figuur 3 Werknemersbanen per sector: omvang, aandeel en ontwikkeling Twente, verwachte omvang (2025) en groei-prognose 2024-2025

Bron: UWV, 2024

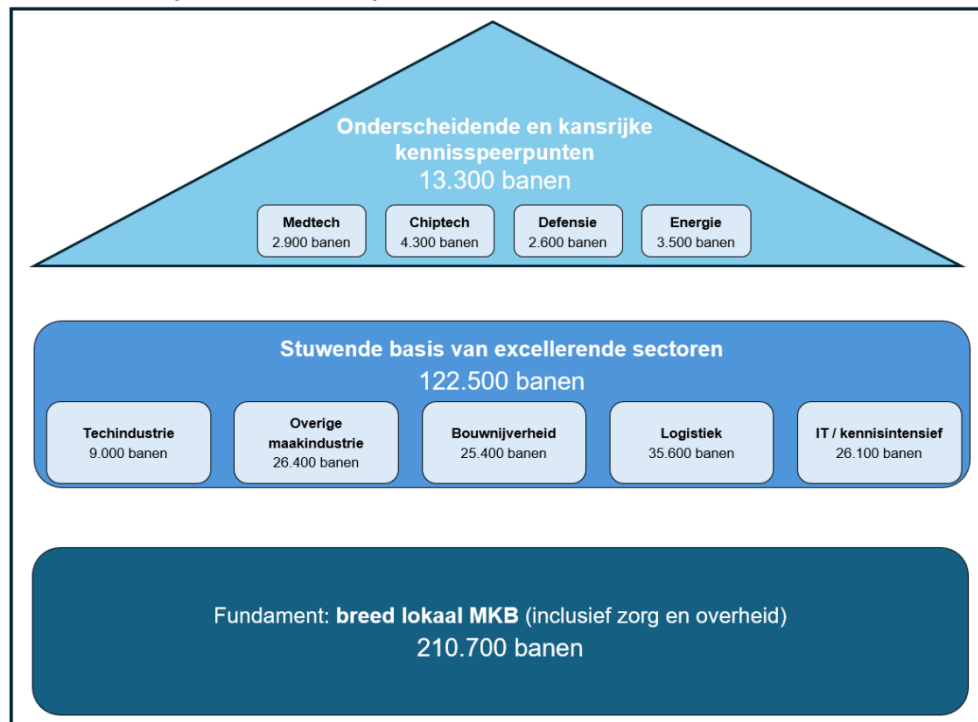
Buck Consultants International

Onderverdeling naar wat Twente uniek maakt

Er is in de overleggen met de regionale partners nadrukkelijk aandacht gevraagd om het economisch profiel verder inzichtelijk te maken. Dit is gedaan door te kijken naar een driedeling van de economie: de kennisspeerpunten, de stuwende basis en het brede lokale MKB (inclusief voorzieningen). Dat onderscheid is met beschikbare data zo goed mogelijk in beeld gebracht en vormt het economisch profiel van Twente.

Figuur 4 Economisch profiel Twente: onderscheidend, excellerend en ondersteunend

Economisch Profiel Twente (346.500 banen)

Bron: Buck Consultants International, 2025 (aantal banen in 2023)

Noot: de beschreven analyse en indeling hebben betrekking op de huidige situatie. Binnen de speerpuntanalyse in dit onderzoek zijn bedrijven toegekend aan één specifieke sector. In een clusteranalyse kan een bedrijf toegedeeld worden aan meerdere speerpunten. Hiermee doet een clusteranalyse meer recht aan de verschillende bedrijfsactiviteiten die een bedrijf kan uitvoeren. Volgens de clusteranalyse bestaan de speerpuntsectoren samen uit ruim 16.000 banen. Dat bedrijven in meerdere speerpunten actief zijn geeft ook de onderlinge samenhang tussen die speerpunten aan.

In Twente waren er in 2023 totaal 346.500 banen. Op basis van beschikbare data is een analyse gedaan om de huidige verdeling van het aantal banen onder te verdelen in negen subcategorieën (zie figuur 4). De beschikbare data zijn gecategoriseerd aan de hand van SBI-codes (zie Bijlage V). Startpunt voor de analyse is het totaal aantal banen in de regio Twente. In 2023 is dit 346.500. Bedrijven zijn in de analyse ingedeeld in één sector en dus niet in meerdere sectoren. Bij dubbelingen is de keuze gemaakt om deze in te delen in één sector. Die toedeling is gedaan op basis van een check van de bedrijfsactiviteiten op de websites van de bedrijven.

De speerpuntsectoren zijn chiptech, medtech, defensie- en energietechnologie zoals aangewezen in de Agenda voor Twente en in regiosessies. De vier speerpunten zijn nauw verweven met de
Buck Consultants International

maakindustrie en de kennisintensieve diensten. Door middel van een analysetool zijn de (speerpunt)sectoren afgebakend. Aangeleverde documenten door de Twente Board over de speerpuntsectoren (defensie, chiptech en medtech) zijn genomen als uitgangspunt van de clusters en vormden het startpunt van de analyse. Door analyse van data en experts van BCI en de Twente Board zijn de vier speerpunten verder afgebakend en is (via het doornemen van bedrijvenlijsten) gecontroleerd of belangrijke bedrijven onder de juiste speerpunten zijn ondergebracht. Dit heeft geresulteerd in ruim 13.300 arbeidsplaatsen in top-technologische bedrijven in de vier speerpunten. Daarbij gaat het zowel om R&D als hightech productie. Dat is van substantiële omvang, zeker in vergelijking tot andere regio's in Oost-Nederland. De combinatie van kennisinstellingen en researchfaciliteiten (onder meer UT en Saxion) en de aanwezigheid van top-technologische bedrijven die sterk verweven zijn met de maakindustrie en kennisintensieve diensten, maakt Twente 'Onderscheidend'.

De stuwende basis van de Twentse economie bestaat uit de maakindustrie, de bedrijven in de bouwnijverheid en logistiek en bedrijven uit de kennisintensieve diensten (R&D, IT, overig kennisintensief en het hoger onderwijs). Het geeft de Twentse economie verdienvermogen en massa en dat maakt de Twentse economie sterk, of 'excellerend' zoals in Figuur 4 is vermeld. Om de speerpuntsectoren lading te geven is ervoor gekozen om binnen de maakindustrie een onderscheid te maken in high, medium-high, medium-low en low-tech (zie Bijlage V). In totaal zijn er bijna 45.000 banen in de industrie. Daarvan behoren ongeveer 9.600 banen tot de speerpunten; 9.000 banen zitten in de technindustrie (high/ medium-high tech). De 'overige' maakindustrie bestaat uit 26.400 banen (medium-low en low-tech).

Een andere manier om de economie in te delen is door te kijken naar de topsectoren. Paragraaf 2.3 gaat dieper in op de indeling van de Topsectoren HTSM en Agrifood, die groot zijn in Twente.

Ook de bouwnijverheid is met 25.400 banen een belangrijke stuwende sector in de regio Twente net als de logistiek, opslag en groothandel die bestaat uit 35.600 banen. Het is van belang om naast de kennisspeerpunten, de maakindustrie, de bouw en logistiek, de ontwikkelingen in de IT-sector en overige kennisintensieve bedrijven en instellingen (afbakening zie Bijlage V) goed te blijven volgen. Deze zullen de komende jaren naar verwachting gaan groeien (zie ook Figuur 3). Het gaat nu in totaal om 26.100 banen, hiervan zit een groot deel in het middelbaar, hoger en universitair onderwijs (10.000 banen). De beschreven kennisspeerpunten en stuwende basis vormen samen de kracht van de Twentse economie en zijn goed voor 135.800 banen.

Het brede lokale MKB en de voorzieningen vormen de basis van het Twentse ecosysteem. Hieronder vallen overige sectoren als detailhandel, diensten, zorg en overig onderwijs. Een indicatieve berekening van het totaal aantal banen in Twente (346.500) minus de banen in de speerpunt (13.300) en stuwende sectoren (122.500) toont aan dat het brede MKB bestaat uit ongeveer 210.700 banen.

Ambities Twenteboard: een illustratie van het groeipotentieel

De bovengenoemde analyses en indeling hebben betrekking op de huidige situatie. De Twenteboard heeft een inschatting gemaakt hoeveel banen er nodig zijn in de toeleveringsketen van microchipbedrijven die onderdeel zijn van ASML. Zo is de schatting dat tot aan 2030 4.500 extra fte nodig zal zijn. Het is belangrijk om de ontwikkeling van de speerpunten en de stuwende sectoren in de komende jaren goed te monitoren om te kunnen laten zien dat er substantiële groei-kracht in de Twentse economie zit.

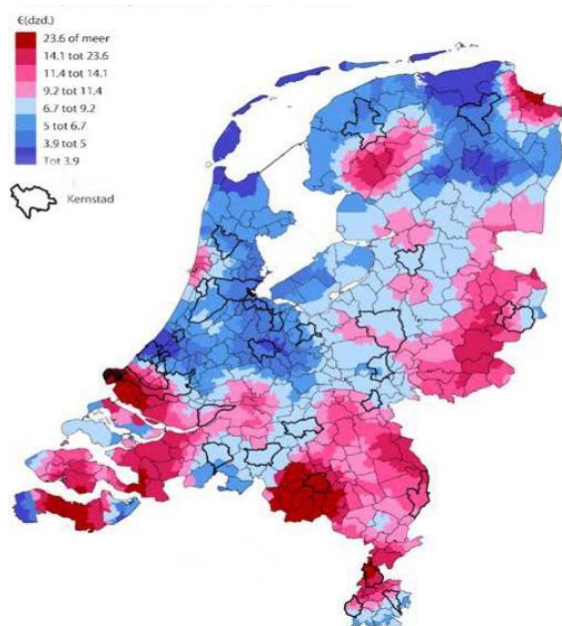
2.3 HTSM en Agrifood sterk in Twente

In dit onderzoek is er nadrukkelijk voor gekozen om de sectoren uit elkaar te trekken om zo de omvang en de samenstelling van de economie (speerpunten, stuwend, lokaal/regionaal verzorgend) inzichtelijk te maken, ondanks de sterke verwevenheid van de sectoren. Een andere manier om de kracht van Twente zichtbaar te maken is door te kijken naar de topsectoren. HTSM is één van de Topsectoren. Het topsectorenbeleid richt zich op sectoren die belangrijk zijn voor de concurrentiepositie van Nederland en is bedoeld om de Nederlandse kenniseconomie te stimuleren. Dat zijn bijvoorbeeld sectoren met een hoge kennisintensiteit en exportoriëntatie. Zo zijn er in Twente bedrijven die een belangrijke rol spelen in de landelijke keten. Er zijn negen topsectoren in Nederland geïdentificeerd. In Twente hebben HTSM (33.810) en Agrofood (23.120) in 2022 het grootste aantal werkzame personen.

De topsectoren zijn sector overstijgend, wat betekent dat onder HTSM naast de metaalindustrie en machinebouw (industrie) ook groothandel en de ontwikkeling van software valt (informatie en communicatie). Onder Agrifood vallen naast de voedingsmiddelenindustrie ook akkerbouw en veeteeltbedrijven (landbouw). Deze bredere afbakening van de twee topsectoren heeft aan de basis gestaan van de Agenda voor Twente.

In de afgelopen 10 jaar groeide het aantal banen in de industrie in Twente met 4%. Dit gebeurde niet alleen in de grote steden, maar juist ook in de kleinere gemeenten. De sterke aanwezigheid van de industrie in Twente, ten opzichte van andere regio's in Nederland, wordt ook goed zichtbaar als naar de omvang van toegevoegde waarde wordt gekeken (zie Figuur 5).

Figuur 5 Toegevoegde waarde industrie

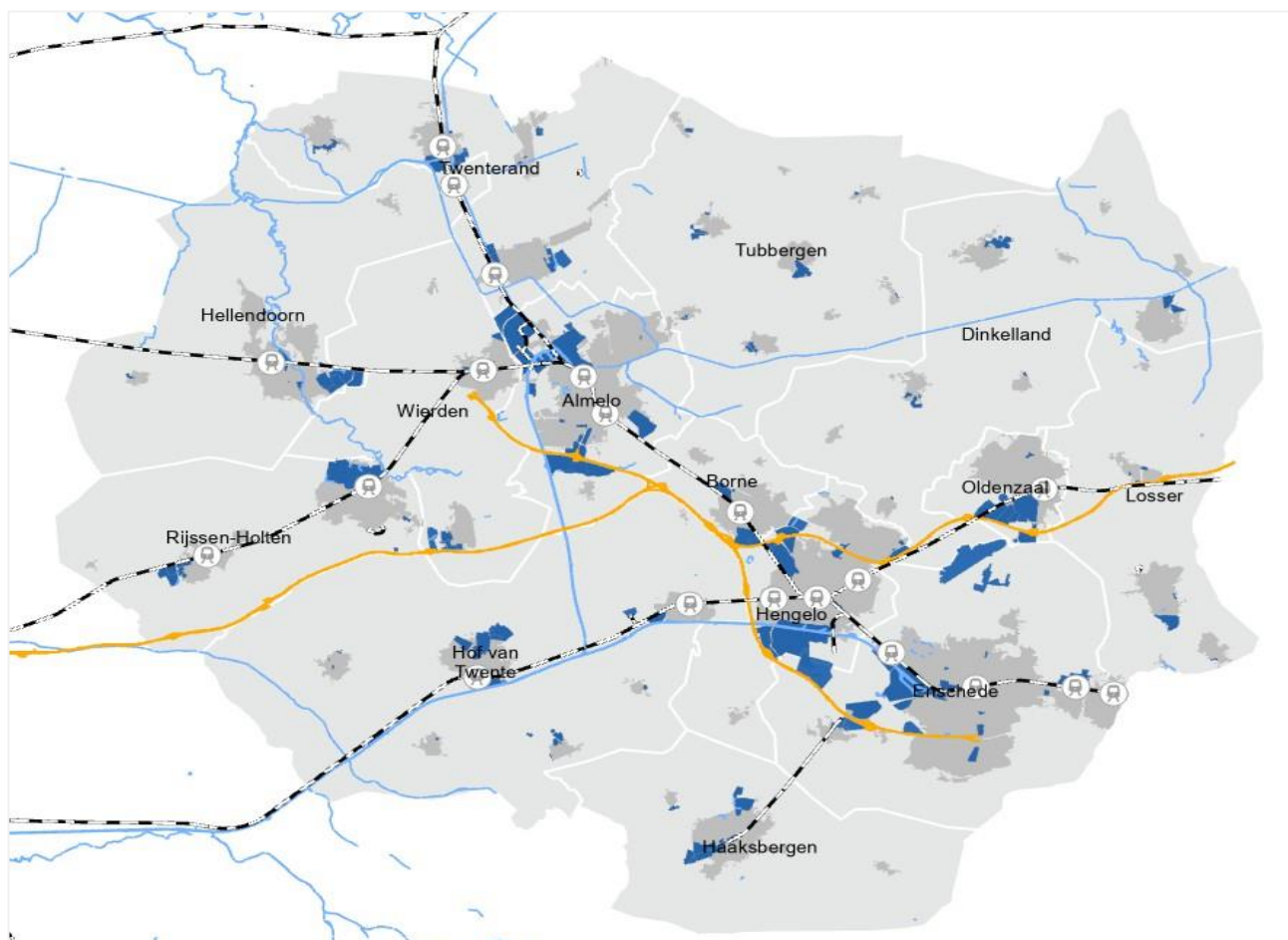

Bron: Ministerie Economische Zaken, 2024

2.4 Bedrijventerreinen sterk geworteld

Uit de behoefte­raming van de provincie Overijssel blijkt dat bedrijventerreinen de motor zijn geweest onder de economisch groei van de afgelopen jaren. Bedrijventerreinen in Twente hebben in totaal een netto omvang van 3.380 hectare. Tabel 8 (zie Bijlage I) laat zien dat Enschede (20%), Almelo (18%) en Hengelo (14%) samen ongeveer de helft van het totale netto areaal huisvesten. In Twente is het aantal banen op bedrijventerreinen sinds 2018 toegenomen met 9.060 banen, dat is een jaarlijkse groei van 0,9%. Voor bijna alle sectoren is de werkgelegenheid op bedrijventerreinen harder gestegen dan buiten de bedrijventerreinen.

Figuur 6 Bedrijventerreinen (blauw) Twente

Bron: Buck Consultants International, 2025

2.5 Grootschalige bedrijvigheid

De nationale discussies over ‘verdozing’ en de vraag naar grootschalige kavels spelen al geruime tijd. Grootschaligheid bestaat al decennia, zeker in Twente waar diverse bedrijventerreinen liggen met grote kavels. Tabel 3 toont een overzicht van grootschalige bedrijventerreinen in de regio Twente met een oppervlakte van meer dan 50 hectare netto. Een groot deel bevindt zich in de steden. Op de genoemde terreinen zijn meerdere bedrijven aanwezig die grote kavels (> 3 ha) in gebruik hebben. Op een groot deel van deze terreinen speelt dezelfde problematiek, namelijk: veroudering, onjuist ruimtegebruik van watergebonden kavels (bedrijven die de vaarweg en kade niet benutten) en

Buck Consultants International

aanwezigheid van lichte bedrijvigheid en activiteiten (zakelijke diensten, maatschappelijke voorzieningen, sportscholen, etc.) die in feite niet gevestigd zouden moeten zijn op bedrijventerreinen. Het is belangrijk om naast het zoeken van nieuwe locaties ook aandacht te besteden aan het beter benutten van deze bestaande locaties in Twente.

Tabel 3 Overzicht grootschalige bedrijventerreinen (>50 ha netto)

Plannaam	Gemeente	Bruto Oppervlakte (hectare)	Netto Oppervlakte (hectare)
Bedrijventerrein Rijssen	Rijssen–Holten	231	181
Twentekanaal Zuid	Hengelo	220	174
Bedrijvenpark Twente	Almelo	193	168
Havengebied	Enschede	220	152
Boeldershoek-Twence	Enschede	163	117
't Lochter	Nijverdal	152	108
Turfkade	Almelo	153	106
XL Businesspark Twente (RBT)	Almelo	185	93
Eekte-Hazewinkel	Oldenzaal	117	93
Westermaat Zuidwest	Hengelo	98	78
Marssteden	Enschede	91	74
Bornsestraat	Almelo	81	71
Euregio Bedrijvenpark	Enschede	76	56
Twentekanaal Noord	Hengelo	70	53
Twente (totaal)		4.597	3.380

Bron: IBIS, 2023, bewerking Buck Consultants International

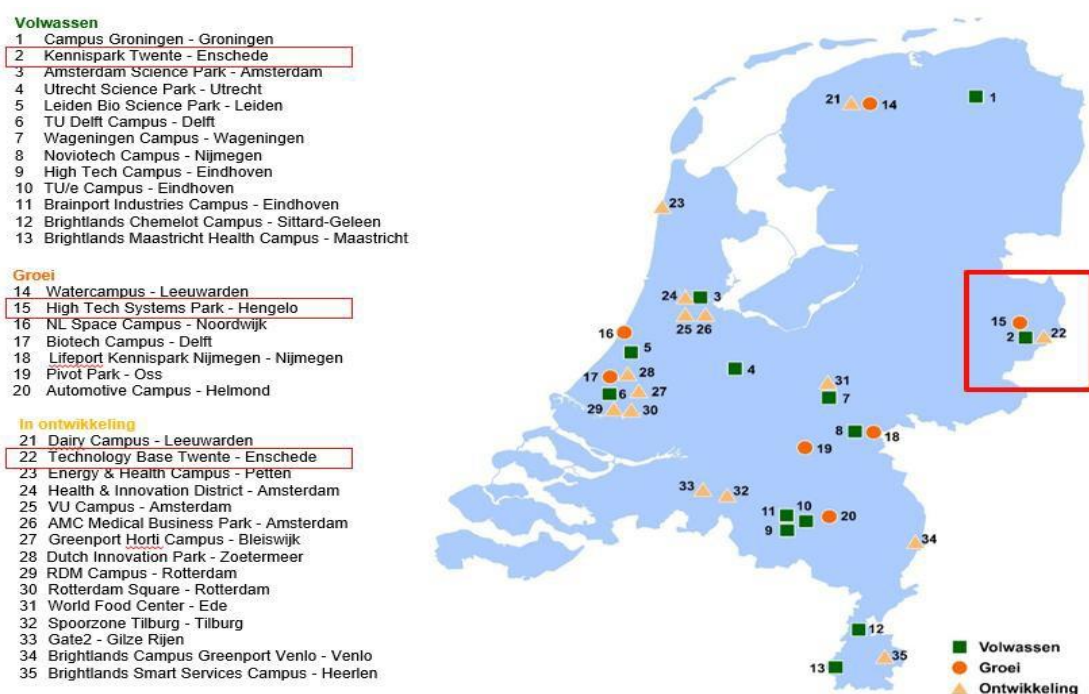
Naast de al gerealiseerde terreinen uit Tabel 3 is de ontwikkeling van XL Businesspark (2) in Almelo een belangrijke strategische stap voor Twente. Dit bedrijventerrein, specifiek gericht op 75% technologisch gedreven maakindustrie en 25% regionaal ondersteunende logistiek, biedt mogelijkheden om naast bedrijven uit de regio (die door willen groeien op een nieuwe locatie) ook hightechbedrijven van elders aan te trekken die bijdragen aan innovatie en technologische vooruitgang. Het terrein speelt in op de groeiende vraag naar grootschalige kavels, waarmee het een belangrijke randvoorwaarde schept voor duurzame economische groei in de regio.

2.6 Innovatieomgevingen

Innovatieomgevingen zijn een belangrijke bron van economische groei. De ontwikkeling van innovatieomgevingen heeft een grote economische meerwaarde voor een gemeente en voor de regio. In opdracht van het Nationaal Campussen Overleg en in afstemming met het ministerie van Economische Zaken heeft BCI een actueel overzicht van campussen opgesteld en de meerwaarde van campussen verkend. Uit het onderzoek (zie Bijlage I, Tabel 9) kan worden geconcludeerd dat de werkgelegenheid in innovatieomgevingen fors harder groeit dan op andere locaties binnen de gemeenten. Twente huisvest drie van de 35 nationale campussen (Figuur 7), zoals blijkt uit dat onderzoek:

- op Kennispark Twente (volwassen campus) zijn de Universiteit Twente en een breed scala aan bedrijven, waaronder veel innovatieve bedrijven, gevestigd. De focus ligt onder andere op chiptech, medtech, robotica, advanced manufacturing, materials en Smart IT. In totaal werken er ruim 11.000 personen (kennisinstellingen en +/- 450 bedrijven. De werkgelegenheidsgroei bij bedrijven is in de jaren 2018-2024 toegenomen met 64%;
- het High Tech Systems Park in Hengelo (groeicampus) is een innovatiepark op het terrein van Thales, een wereldwijde speler op het gebied van defensietechnologie. De campus focust zich op het verbinden van scale-ups en volwassen bedrijven in de hightech sector. Het aantal bedrijven verviervoudigde sinds 2018. Thales is nog immer werkgever voor 2/3e van de werkzame personen op de campus. De werkgelegenheidsgroei op de campus is tussen 2018 en 2024 met 100% gegroeid;
- Technology Base Twente in Enschede (campus in ontwikkeling) is het voormalig militair vliegveld gelegen tussen Hengelo, Oldenzaal en Enschede. Deze campus richt zich op thema's zoals onbemande systemen (drones), Safety & Security en Advanced Materials & Manufacturing, en huisvest ook luchthaven gebonden bedrijvigheid. In 2024 zaten er 26 bedrijven op het terrein met plaats voor 227 arbeidsplaatsen.

Figuur 7 Overzicht campussen

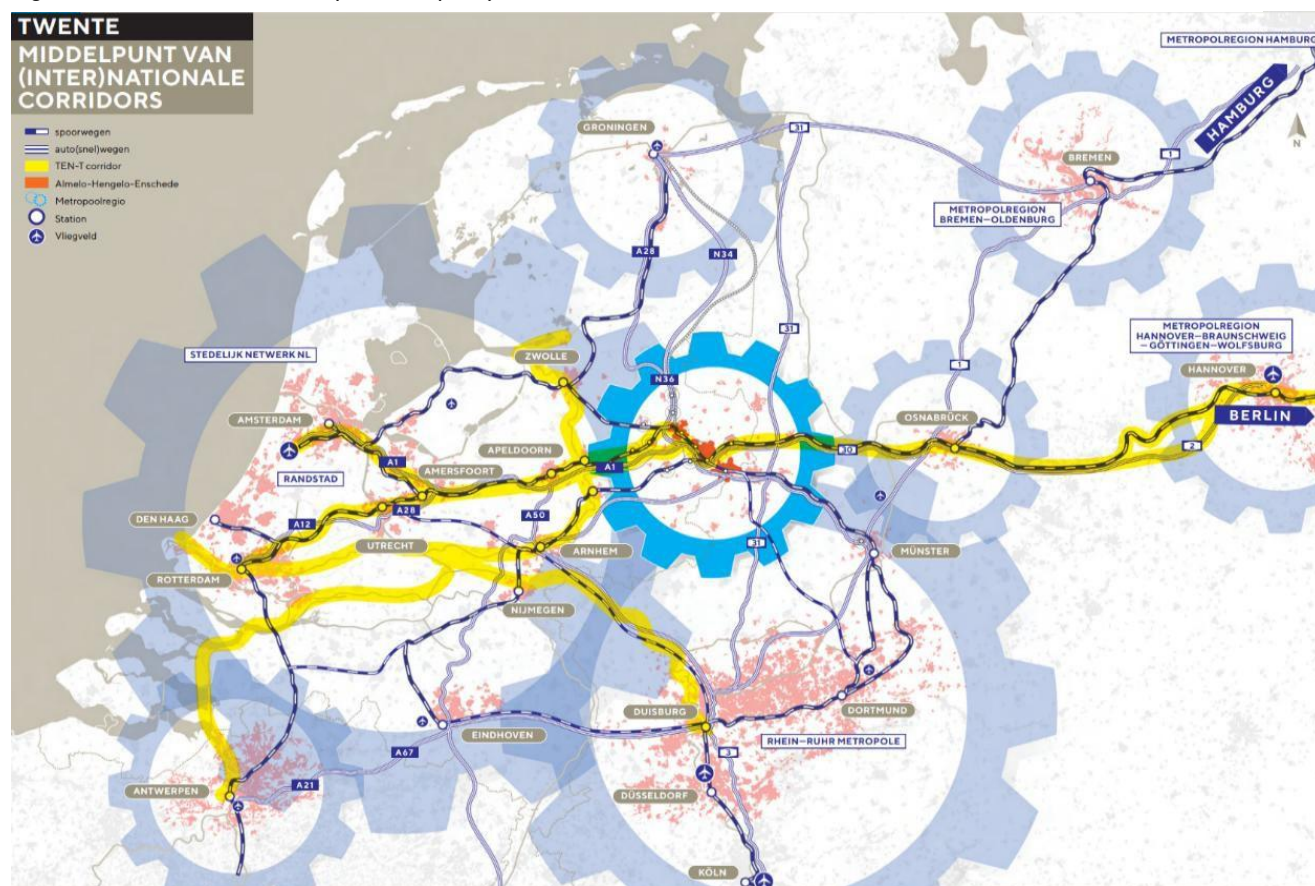
Bron: Buck Consultants International, 2024

Buck Consultants International

2.7 Positionering in het netwerk van regio's

Twente heeft met de vier speerpunten en de stuwende basis wat te bieden aan andere regio's in Nederland en Duitsland en dat leidt omgekeerd ook dat bedrijven en talent hun relaties met Twente zullen intensiveren en zich soms ook in de regio vestigen. Belangrijk is dat de regio goed bereikbaar is. Twente ligt op een belangrijke corridor tussen de Randstad en overig Nederland, richting Duitsland en Centraal- en Oost-Europa en richting Scandinavië (zie Figuur 8). De regio heeft een goede bereikbaarheid en is multimodaal ontsloten door de aanwezigheid van snelwegen (A1 en A35), N-wegen, spoorwegen en vaarwegen (Twentekanaal). De regio heeft meerdere IC-stations en een directe spoorverbinding met Duitsland. Daarnaast beschikken ook meerdere kleinere kernen over een station waardoor er een goede treinverbinding is met de omliggende steden en dorpen. Deze kwaliteiten zijn van belang voor verdere ruimtelijk-economische ontwikkeling van de regio. Dat geldt niet alleen voor de ligging aan internationale corridors. Belangrijk is ook dat regionale (kennis)clusters goed verbonden zijn met kennisclusters en economische netwerken elders, zoals in Figuur 8 is vermeld.

Figuur 8 Twente als middelpunt van (inter)nationale corridors

Bron: Regionale Stedelijke Investeringsagenda (RSIA), 2023

Hoofdstuk 3 Economisch toekomstbeeld Twente

Twente heeft in (inter)nationaal economisch perspectief vier kennispeerpunten (chiptech, medtech, defensie- en energietechnologie), die nauw verweven zijn met de brede stuwende basis in de technologisch gedreven maakindustrie en bouw en beschikt over een gevarieerd lokaal en regionaal MKB. Veel aandacht gaat uit naar het versterken van de economische speerpunten, maar er is ook aandacht nodig voor de stuwende basis en voor het lokaal MKB. Daarbij komt dat de economie, technologie en maatschappij in een hoog tempo veranderen. Hierdoor veranderen ook (processen van) bedrijven én de eisen die zij stellen aan arbeidskrachten, opleidingen, huisvesting en de bedrijfsomgeving. Het is daarom van belang om de impact van trends en ontwikkeling voor grootschalige bedrijfsvestigingen en innovatie-omgevingen inzichtelijk te hebben en de bijbehorende ruimtevraag te bepalen.

3.1 Visies voor Twente

Figuur 9 geeft een overzicht van visies en ambities opgesteld in bestaande documenten. Deze visies vormen de basis voor het toekomstig profiel van Twente. Hierin zijn de belangrijke kernwaarden van de schaa sprong van wonen en werken terug te vinden. Er is vertrouwen in de toekomst. Het 'wat willen we' is goed beschreven, maar 'hoe' die eindbeelden gerealiseerd worden, zal in de komende periode verder uitgewerkt moeten worden. Deze bouwsteen is daarvoor één van de ingrediënten.

Figuur 9 Overzicht visies voor Twente

Profiel	Identiteit - Tukker - Ondernemend/ innovatief - Sterke steden en vitaal platteland	Groene Technologische Topregio	Bovenregionale samenwerking/lobby - Rijk/EU - Grensoverschrijdend - Techregio's (Beethoven, Brainport Eindhoven, Techland) - Buurregio's	
Doel	Financiële groei - Toekomstbestendig - Duurzaam	Bruto Twents Geluk Brede welvaart		
Bouwstenen	Wonen - Schaalsprong: 100.000+ inwoners (dus 50.000+ banen extra) - Variatie woonmilieus - Verjonging/gebalanceerde gemeenschappen - Verdichting/spreiding - Stad/landelijk	Werken - Hightech (chiptech, medtech/defensie) - Maakindustrie - Bouweconomie - Logistiek - Energie - Zorginnovatie	Leren - Onderwijskolom - Instroom tech vergroten - Aantrekken internationale kenniswerkers/studenten - Profilering Twente als 'the place to be'	Leven - Vrijtijds economie - Cultureel aanbod - Natuur verbinden - Evenementen - Voorzieningen kernen - Transitie landelijk gebied (agro, leefbaarheid, stikstof, biodiversiteit)
Opgaven	Water/klimaatadaptatie - Droogte tegengaan - Cascadering/ vasthouden - Hergebruik/zuivering	Energietransitie - Netcongestie / elektra - Slimme decentrale systemen/ Energy Hubs	Talent - Instroom vergroten - Vakmanschap / LLO - Aantrekken internationals	Zorgtransitie - Preventie / positieve gezondheid - Zorginnovatie in ketens - Medtech cluster valorisatie
Randvoorwaarden / groeimotoren	Regionale samenwerking - Twente Board (triple helix) - Ondernemend Twente (20+ bedrijfsnetwerken) - Hele onderwijsketen (BO, VO, ROC, Saxion, Artez, UT) - Regio Twente (gemeenten) - Provincie - Uitvoeringsorganisaties (Novel-T, Marketing Oost, TOPFIT, Pioneering, etc.)	Innovatie / nieuwe verdienmodellen - Versnellen digitalisering - Verduurzaming - Circulariteit - Start-ups en scale-ups	Sleuteltechnologieën - AI - Robotica - Fotonica - Nanotechnologie - Defensietechnologie - PM alternatieve materialen / strategische autonomie	Bereikbaarheid - Bovenregionale verbindingen (weg, water, spoor) - Sterk OV-netwerk - Wandel- en fiets- netwerken

Bron: Twenteboard, 2024, Agenda voor Twente, Startnotitie ROS 2024. RSIA 2023

Realiseren van de schaa sprong

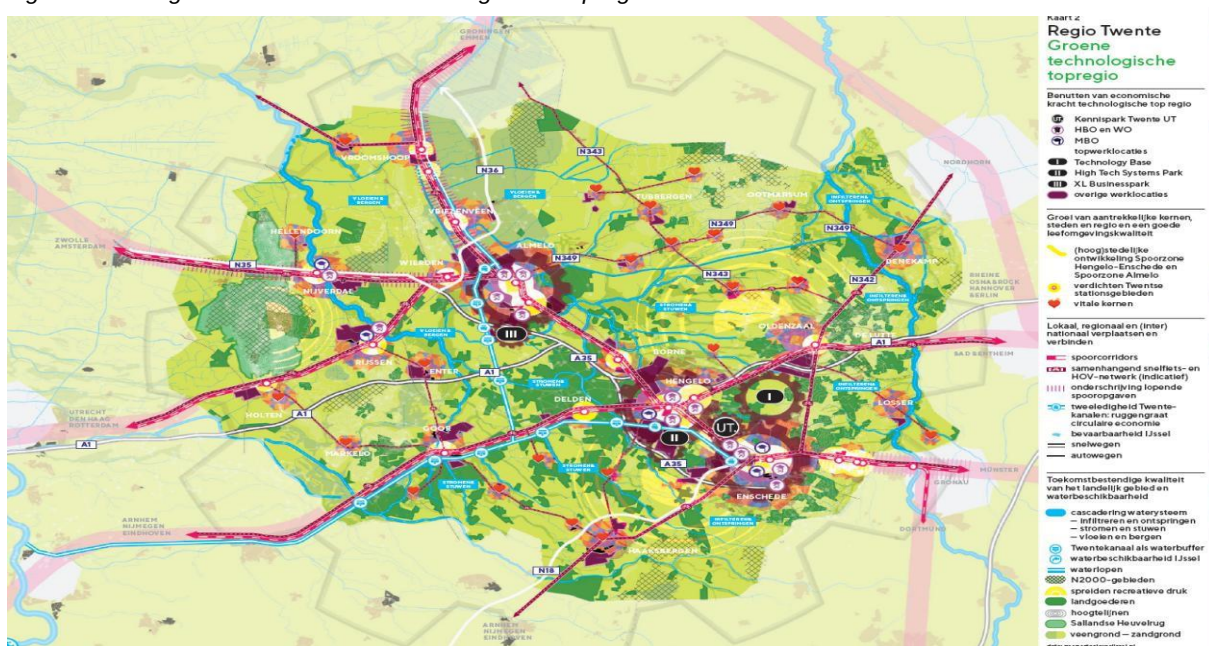
In Nederland ontwikkelen meerdere regio's plannen voor een brede schaa sprong, waaronder bijv. de Stedendriehoek, de Regio Zwolle, Arnhem/Nijmegen en de Achterhoek. De wil om te groeien met extra woningbouw is logisch als naar het tekort op de woningmarkt wordt gekeken. Ook Twente gaat voor 100.000+ inwoners. Het toekomstig economisch beeld is nog niet in detail in te vullen gezien de economische onzekerheden. In dit document is daar in de volgende hoofdstukken wel een eerste aanzet toe gegeven.

De groei van inwoners leidt in ieder geval tot meer bestedingen in verzorgende sectoren, maar belangrijk voor de schaa sprong is dat het verdienvermogen van de regio wordt versterkt door groei van de toegevoegde waarde in de speerpunten en de stuwende basis. Dat hoeft niet altijd tot sterke banengroei te leiden, maar wel tot verdienvermogen en groei van de toegevoegde waarde. Daarnaast is het van belang dat de groei van de inwoneraantallen ook tot een groei van de beroepsbevolking gaat leiden. Groei van de bevolking zal voor een deel ook moeten komen uit het aantrekken van talent en jonge gezinnen van elders, waardoor met name de speerpunten en de stuwende basis een impuls krijgen.

Twente profileert zich als de 'Groene Technologische Topregio'. Hier stimuleren de aantrekkingskracht van kennisinstellingen, innovatieve bedrijven, het startupklimaat en de groene leefomgeving de groei. De manier waarop dat gerealiseerd gaat worden is vanuit de economische optiek nog in ontwikkeling. Figuur 10 geeft enkele topwerklocaties in de regio Twente weer die bijdragen aan de economische kracht van de regio. De regionale ontwikkelstrategie (ROS) bevat uiteraard ook andere elementen zoals het creëren van noodzakelijke voorzieningen (cultuur en onderwijs) en het versterken van het mobiliteitsnetwerk. Figuur 10 toont ook de samenhang van stedelijke en landelijke gebieden in Twente die de regio aantrekkelijk maakt om te wonen en te werken.

Een belangrijk onderdeel in het vervolgtraject van de ROS is het beantwoorden van de vraag hoe de economische schaa sprong gerealiseerd kan worden in Twente. De regio heeft een mooie en goede visie maar de weg richting uitvoering moet in de komende jaren nog concreter worden ingevuld.

Figuur 10 Regio Twente Groene Technologische Topregio

3.2 Trends kennisspeerpunten en stuwende basis

Trends beïnvloeden de economie in Twente. De driedeling geïntroduceerd in hoofdstuk 2 (zie Figuur 4) staat centraal in de verdere uitwerking van deze paragraaf.

Kennisspeerpunten

Naar buiten toe staat er een sterke profilering die bijdraagt aan het op de kaart zetten van de regio. De heldere profilering gericht op medtech, chiptech, defensie - en energietechnologie en de goede verbindingen met de hightech maakindustrie zorgen ervoor dat Twente zich in de toekomst (inter) nationaal kan onderscheiden ten opzichte van andere regio's. Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZ) heeft medio 2023 in een kamerbrief een visie gegeven op de Nederlandse hightech maakindustrie. Volgens het ministerie kan Nederland met de innovatieve industrie het verschil maken bij grote transities waar Nederland en de EU mee te maken zullen krijgen. De kennisspeerpunten en de daaraan gelieerde hightech (maak)industrie vormen de motor van de innovatieve economie in Twente door het ontwikkelen en toepassen van digitale en andere sleuteltechnologieën.

Wat is in de komende decennia ruimtelijk-economisch van belang voor de vier kennisspeerpunten:

- innovaties zijn vaak gebaseerd op basis van de nieuwste speerpunttechnologieën (AI en digitale technieken, fotonica, nieuwe materialen, etc.). Daardoor kunnen bedrijven snel groeien en hebben talent en ruimte nodig;
- voor dergelijke doorbraakinnovaties zijn top-technologische faciliteiten nodig, die meestal bij een kennisinstelling (UT) worden gerealiseerd. Het Rijk en de EU gaan in de komende decennia veel investeren in deze faciliteiten;
- niet voor alle innovaties zijn universiteiten en top technologische centra nodig. Veel startups en talent voor de hightechbedrijven zijn sterk aangewezen op het (hoger) beroepsonderwijs. Het op peil houden van de hele onderwijskolom (WO, HBO en MBO) is van groot belang voor de (hightech)maakindustrie in Twente en dat vraagt om de passende werk- en leeromgevingen (variërend van campussen tot hybride onderwijs in de innovatiehubs) verspreid over de regio;
- een innovatieve economie vraagt om voldoende (betaalbare) ruimte voor starters in de maakindustrie (en in IT en ontwerp), verspreid over de gehele regio;
- grote bedrijven ontwikkelen zelf hun eigen bedrijfscampussen zoals Thales en diverse bedrijven vanuit Nijverdal Ten Cate Campus, of grote bedrijven die naar een nieuwe locatie zijn verhuisd (VDL). Bedrijven doen dat mede om aantrekkelijk te zijn voor talent.

Het versterken van de speerpunten sluit goed aan op de Strategie die de **Twente Board** onlangs heeft gepresenteerd. In de **Agenda voor Twente 2023 – 2027** wordt het strategisch en economisch belang van de chiptech, medtech en defensie-industrie benadrukt. Het is volgens de Twente Board van belang om in de toekomst ruimte te geven aan deze drie speerpunten. Die speerpunten gaan volgens de Twente Board in de komende jaren ook sterk groeien. Denk alleen al aan de toeleveringsketens rond ASML en de sterke groei van de defensie uitgaven. De Twente Board onderkent ook het belang van het energiecluster, al heeft zij daar geen specifieke analyses voor uitgevoerd. Het blijven volgen (monitoren) van de vier speerpunten is van groot belang voor de toekomstige concurrentiepositie van de regio, waarbij ook de relaties met de maakbedrijven, IT-bedrijven en kennisinstellingen uit de stuwende basis van groot belang zijn.

Stuwende basis

De stuwende basis wordt voor een groot deel gevormd door de maakindustrie, logistiek en de bouwnijverheid.

Maakindustrie

- de maakindustrie vraagt om toekomstige ruimte voor innovatieve bedrijven die duurzame producten ontwikkelen en internationale markten bedienen. Automatisering en robotisering, maar ook extra voorzieningen voor duurzame energie en opslag van materialen vragen in veel maakbedrijven om meer ruimte;
- circulaire ketens en productieprocessen zullen leiden tot meer ruimte voor opslag van producten/halffabricaten en de verwerking daarvan. Bovendien zullen voor de circulaire economie meer bedrijventerreinen met voldoende milieuruimte beschikbaar moeten zijn (en soms ook met mogelijkheden voor multimodaal vervoer). Diverse havens in de regio kennen verouderde locaties aan kades waar herontwikkeling prioriteit zou moeten hebben;
- om innovaties te versnellen, is het echter noodzakelijk om bedrijven en talent van buiten de regio aan te trekken. Daarvoor zullen bedrijven aantrekkelijke werkomgevingen moeten aanbieden in de innovatieomgevingen of in en rond het eigen bedrijf;
- de agrofoodindustrie (Johma, Bolletje, Zuivelhoeve, Vivera, Host, etc.) is sterk vertegenwoordigd in Twente en kent grote uitdagingen om de processen in de agrofoodketens duurzamer te maken (minder CO₂, minder energie, minder water, minder verlies grondstoffen). Dat vraagt om nieuwe technologie maar ook om duurzame vestigingslocaties die voorzien zijn van duurzame energieoplossingen en waar nodig, voldoende beschikbaarheid van water om de productieprocessen te ondersteunen.

Logistiek

- de verduurzaming van transport en opslag wordt belangrijker in de internationale waardeketen, gedreven door wettelijke eisen (CO₂-reductie en verplichtingen rondom duurzaamheidsverslaglegging);
- daarnaast groeit de behoefte aan opwekking en opslag van duurzame energie en brandstoffen, zowel bij individuele bedrijven als collectief op een bedrijventerreinen;
- de consolidatie in de sector zet door, dat leidt tot grotere bedrijven die grotere kavels/warehouses willen ontwikkelen.

Bouwnijverheid

- klimaatverandering vraagt om het terugdringen van de CO₂-uitstoot, dit leidt tot innovaties in de bouw (prefab en circulair bouwen);
- het woningtekort zorgt ervoor dat de bouwproductie over een langere periode hoog zal zijn en dus zal ook de vraag naar ruimte voor bouwnijverheid groot blijven.

3.3 Ruimtebehoefte voor ambities

De voorliggende ramingen

In de ramingen bedrijventerreinen voor Twente (Stec Groep 2023, zie Bijlage II voor een uitgebreide toelichting) naar de toekomstige vraag naar bedrijventerreinen is gebruik gemaakt van de ramingen (hoog een laag) voor werkgelegenheid en toegevoegde waarde van het EIB. Deze zijn in opdracht van het Rijk opgesteld. Deze ramingen vormden de basis voor de programmeringsafspraken in Twente voor de periode 2023-2026.

Tabel 4 geeft de ontwikkeling van het aantal banen weer. De werkgelegenheidsontwikkeling is berekend door de groeipercentages vanuit het EIB te vermenigvuldigen met onder meer het arbeidsvolume uit LISA. Hieruit komt naar voren dat in het minst gunstige scenario het aantal arbeidsplaatsen zal afnemen met 10.000 en in het meest gunstige scenario, het aantal arbeidsplaatsen zal toenemen met 10.000. Dit is een groot contrast met de gewenste schaa sprong van 55.000 arbeidsplaatsen.

Tabel 4 Totaal aantal banen volgens EIB-scenario's

Regio	Scenario	1-1-2022	1-1-2031	1-1-2041
Twente	EIB Laag	322.400	318.300	312.600
	EIB Hoog	325.300	330.700	335.300

Bron: Behoefteraming bedrijventerreinen Overijssel (2023)

De verwachte uitbreidingsvraag voor Twente (zonder schaa sprong) in de behoefteraming voor de periode 2023-2040 heeft een bandbreedte van 221 tot 443 hectare netto (zie Tabel 5). De vraag is vertaald naar vijf typen werkmilieus. De twee grootschalige werkmilieus (productie en distributie) hebben voor de periode tot 2040 samen opgeteld een bandbreedte van 147 (EIB Laag) tot 266 hectare (EIB Hoog). Van de grootschalige uitbreidingsvraag is het grootste deel distributie gerelateerd (108 tot 162 hectare), en een kleiner deel productie gerelateerd (39 tot 104 hectare).

Tabel 5 Uitbreidingsvraag naar werkmilieu in Twente in netto hectare

Werkmilieu ▼	Scenario ►	EIB Laag	EIB Hoog	EIB Laag	EIB Hoog
		2023 t/m 2030	2023 t/m 2030	2023 t/m 2040	2023 t/m 2040
Campus/innovatiedistrict		5	10	4	14
Gemengd stedelijk		1	13	-1	24
Regulier		51	87	72	139
Grootschalige productie		36	67	39	104
Grootschalige distributie		70	105	108	162
Totaal		162	282	221	443

Bron: Behoefteraming bedrijventerreinen Overijssel, 2023 (Stec Groep aan Provincie Overijssel)

De uitbreidingsvraag is verder uitgesplitst naar kavelomvang (zie Tabel 6). Het segment vanaf 3 hectare heeft tot 2040 een bandbreedte van 122 hectare (EIB Laag) tot 199 hectare (EIB Hoog).

Tabel 6 Uitbreidingsvraag naar grootteklasse in Twente in netto hectare

Kavelomvang ▼	Scenario ►	EIB Laag	EIB Hoog	EIB Laag	EIB Hoog
		2023 t/m 2030	2023 t/m 2030	2023 t/m 2040	2023 t/m 2040
0 tot 3 ha		80	153	100	245
3 tot 5 ha (XL)		26	43	37	67
> 5 ha (XXL)		56	86	85	132

Bron: Behoefteraming bedrijventerreinen Overijssel, 2023 (Stec Groep aan Provincie Overijssel)

De ramingen laten zien dat ook bij een relatief beperkte groei van het aantal banen (10.000) er een forse vraag naar bedrijventerreinen is in Twente. Die ruimtevraag ramingen houden rekening met schaalvergroting (en extensiever ruimtegebruik) in met name de industrie en logistiek (grootschalige productie en distributie). De regio kiest er echter voor om minder in te zetten op externe logistiek

(grote bedrijven van elders). Dit zal in de praktijk leiden tot een minder grote vraag naar grootschalige kavels.

Ruimte voor ambities

Twente gaat voor een strategie die uitgaat van een forse woningbouwuitbreiding en dat vraagt om een evenwichtige economische ontwikkeling. De gewenste schaa sprong van 55.000 extra arbeidsplaatsen betekent 45.000 arbeidsplaatsen extra t.o.v. de autonome groei van 10.000. Dit vraagt om extra ruimte voor economie boven op de geraamde hectares door Stec in 2023. Het creëren van nieuwe ruimte voor economische activiteiten gaat niet alleen om het veiligstellen of laten groeien van het aantal arbeidsplaatsen, maar ook over het in staat stellen van gevestigde bedrijven om een transitie te maken naar een toekomstgerichte bedrijfsvoering. Dat vraagt in een regio om verschillende typen werkmilieus met vestigingsmogelijkheden voor zowel kleine en startende bedrijven als voor grote volwassen bedrijven. Ook hier maken we het onderscheid tussen kennispeerpunten, stuwende basis en brede lokale MKB.

Kennisintensief

Het belang van innovatieve omgevingen blijkt al uit de behoefteraming bedrijventerreinen voor Twente. Er wordt tussen 2023 en 2040 een vraag verwacht van 4 tot 14 hectare in het segment Campus/Innovatiedistrict (zie Tabel 5). Deze vraag kan landen op de campussen, in de spoorzone Hengelo-Enschede, maar ook door uitbreidingen van bedrijven verspreid over de regio. Innovatieve bedrijven zijn van groot belang voor de sterke, toekomstbestendige regio. Nu is geïnventariseerd dat in de vier speerpunten ongeveer 13.300 mensen werken. Dat volume zal zeker groeien in de komende decennia met enkele duizenden arbeidsplaatsen en dat leidt waarschijnlijk tot een hogere vraag dan nu in de ramingen is meegenomen. Een groei van de speerpunten met 4.600 arbeidsplaatsen (jaarlijkse groei met 2% van de speerpunten tot 2040) leidt al snel tot een vraag van meer dan 276.000 m² bvo in de diverse innovatieomgevingen (campussen, nabijheid van techbedrijven en in binnenstedelijke milieus).

Stuwende basis

De grootschalige vraag komt de komende decennia grotendeels van de eigen bedrijven, met name grote gevestigde bedrijven uit de maakindustrie, logistiek en bouw die doorgroeien. Daarnaast vraagt de energietransitie en ontwikkeling naar een circulaire economie om het bieden van passende ruimte. Bedrijven willen zoveel mogelijk doorgroeien op de huidige locatie. Dit lukt niet altijd, bedrijven moeten dan op zoek naar een nieuwe locatie. Schuifruimte is van belang in alle deelgebieden van de regio. Door het bieden van grootschalige kavels op nieuwe terreinen is het mogelijk om ruimte te creëren op bestaande locaties voor het regionale MKB.

Op dit moment is er in Twente geen vestigingsruimte beschikbaar voor bedrijven met een vraag naar grootschalige kavels nu Businesspark XL 1 nagenoeg uitgegeven is. Volgens de huidige ramingen is er veel vraag geconstateerd naar grootschalige kavels vanuit logistiek als vanuit de maakindustrie. Businesspark XL 2, dat nu volop in voorbereiding is, kan slechts voorzien in een deel van de vraag. Die forse vraag naar grootschalige kavels is af te leiden uit de recente vraagraming bedrijventerrein Twente (Stec groep, 2023 zie Bijlage II). Ook hier geldt dat de toekomstige vraag groter zal zijn bij de schaa sprong. Dat betekent dat in de regio nagedacht moet worden aan een nieuw grootschalig bedrijventerrein. De schaa sprong leidt in de stuwende basis al snel tot een ruimtevraag van meer dan 216 hectare bedrijventerreinen (zie Figuur 11).

Brede lokale MKB

Op bedrijventerreinen vestigen zich ook diverse bedrijven die van belang zijn voor de lokale economie. Daarbij gaat het om kleine bouwbedrijven, garages, perifere detailhandel, maatschappelijke voorzieningen, maar ook kantoren van uiteenlopende bedrijven. Ook hier is in de toekomst extra vraag naar ruimte te verwachten. Een deel van die ruimtevraag kan in de toekomst ook gemengd worden met wonen in gemengde werkmilieus. Maar ook voor lokaal MKB en enkele grotere bedrijven zijn verspreid over de regio regionale bedrijventerreinen nodig, indicatie ingeschat op ongeveer 153 hectare (zie Figuur 11).

Impact schaa sprong op het ruimtegebruik op bedrijventerreinen en overige werklocaties

In Bijlage III is een eerste indicatieve berekening gemaakt om het effect van de schaa sprong te bepalen. Hieruit komt naar voren dat er 369 hectare extra nodig zal zijn boven op de bestaande ramingen. In Figuur 11 staat de behoefte aan bedrijventerreinen centraal, door de verwachte groei afkomstig van de ruimtevraag van de schaa sprong indicatief in te schatten voor de stuwende basis en lokaal MKB (zie ook Bijlage III). Maar naast bedrijventerreinen zal de groei van de vier speerpunten en de kennisintensieve diensten ook tot extra vraag leiden naar ruimte op de campussen en in de binnenstedelijke zones waar wonen en werken worden gemengd. Met die menging worden attractieve milieus voor bedrijven en (jong) talent gecreëerd.

Figuur 11 Berekening ruimtebehoefte schaa sprong per sector

Maakindustrie	Nu 36.000 werknemers
	Groeit met 2.750 banen
	$2.750 * 363 = 100 \text{ hectare}$
Logistiek	Nu 36.000 werknemers
	Groeit met 2.000 banen
	$2.000 * 354 = 70 \text{ hectare}$
Bouw	Nu 25.000 werknemers
	Groeit met 2.000 banen
	$2.000 * 230 = 46 \text{ hectare}$
MKB	Groeit met 6.750 banen
	$6.750 * 227 = 153 \text{ hectare}$
Totaal	$100 + 70 + 46 + 153 = 369 \text{ hectare}$

Bron: Buck Consultants International, 2025

Bij de indicatieve berekeningen gelden de volgende kanttekeningen:

- in de volgende reguliere ramingsronde van werklocaties kan in een scenario de impact van de schaalsprong worden doorgerekend;
- dat vraagt om een goede discussie over hoe de economie zich gaat ontwikkelen. Gaan de speerpunten en de daaraan gelieerde hightech maakindustrie groeien, gaat de bouw groeien en groeit de regionale logistiek dankzij de kracht van regionale logistiek dienstverleners en hun klanten in de regio;
- is de regio in staat om meer kleinschalige bedrijvigheid in te passen in gemengde omgevingen;
- gaat het ruimtegebruik veranderen in een aantal sectoren (maakindustrie en logistiek) en heeft de regio daar voldoende zicht op;
- wil de regio een deel van de berekende vraag verminderen met een ambitie om intensiever met ruimte om te gaan.

Met meer aandacht voor functiemenging en intensivering van ruimtegebruik op bestaande terreinen is die ruimtevraag naar beneden te brengen onder de 300 hectare aan bedrijventerrein. Het is ook belangrijk om te constateren dat de voorliggende (nu geldende) ramingen met een beperkte groei van het aantal arbeidsplaatsen (max. 10.000) leiden tot een forse groei van de vraag naar bedrijventerreinen 220 tot 440 hectare. De indicatieve doorrekening van de schaalsprong (45.000 arbeidsplaatsen extra) leidt tot een relatief lagere vraag naar bedrijventerreinen van ongeveer 369 hectare. In vergelijking met de Stec-raming lijkt dit relatief gezien weinig omdat er nu is gerekend met 45.000 extra arbeidsplaatsen. De oorzaak is dat in de schaalsprong de groei van de economie meer aan de kennisspeerpunten, maak-industrie en kennisintensieve diensten is toebedeeld en minder op de groei van de logistieke sector (zoals in de ramingen van de Stec).

Nogmaals, belangrijk om op te merken de berekeningen zeer indicatief zijn en onder andere bij de herziening van de programmeringsafspraken nader moeten worden uitgewerkt. Wel geven ze een beeld van extra ruimte die nodig is voor de schaalsprong op innovatieomgevingen, een bedrijventerrein met grote kavels en terreinen voor lokaal/regionaal MKB.

Kortom, het ramen van de ruimtebehoefte van diverse typen werklocaties vraagt aan de voorkant om meer inzicht in en overleg over de vraag waar de regio met de economie naar toe wil. De uitgangspunten die daarbij worden gehanteerd zijn net zo belangrijk als de uitkomsten. Bij de indicatieve ramingen in de REB zijn aannames gehanteerd (zie Bijlage III) die verder verdiept moeten worden. In ieder geval kan nu al worden geconstateerd dat de vraag naar diverse type werklocaties groter is dan de voorliggende ramingen aantonen en dat daardoor het tekort aan diverse type werklocaties zal oplopen en dat het invullen van nieuwe locaties om een gedragen regionale aanpak vraagt.

3.4 Regionale aanpak is nodig

De samenwerking in de regio Twente is er onder meer op gericht om een samenhangend ruimtelijk economisch beleid te voeren. Dat is in de komende jaren van groot belang. Allereerst blijkt dat er vanuit meerdere gemeenten, zowel grote als kleine, behoefte is aan ruimte voor nieuwe bedrijventerreinen. Deels zijn die in ontwikkeling, maar vaak verkeren de ontwikkeltrajecten nog in de beginfase. De wens van de meeste gemeenten is om bedrijven afkomstig uit de eigen gemeente die 'uit hun jas groeien', in de eigen gemeente of in samenwerking met de buurgemeenten, te huisvesten. Voor grootschalige ruimtevragers (> 3 ha) is buiten XL Businesspark 2 nu nog geen concrete oplossing aangedragen.

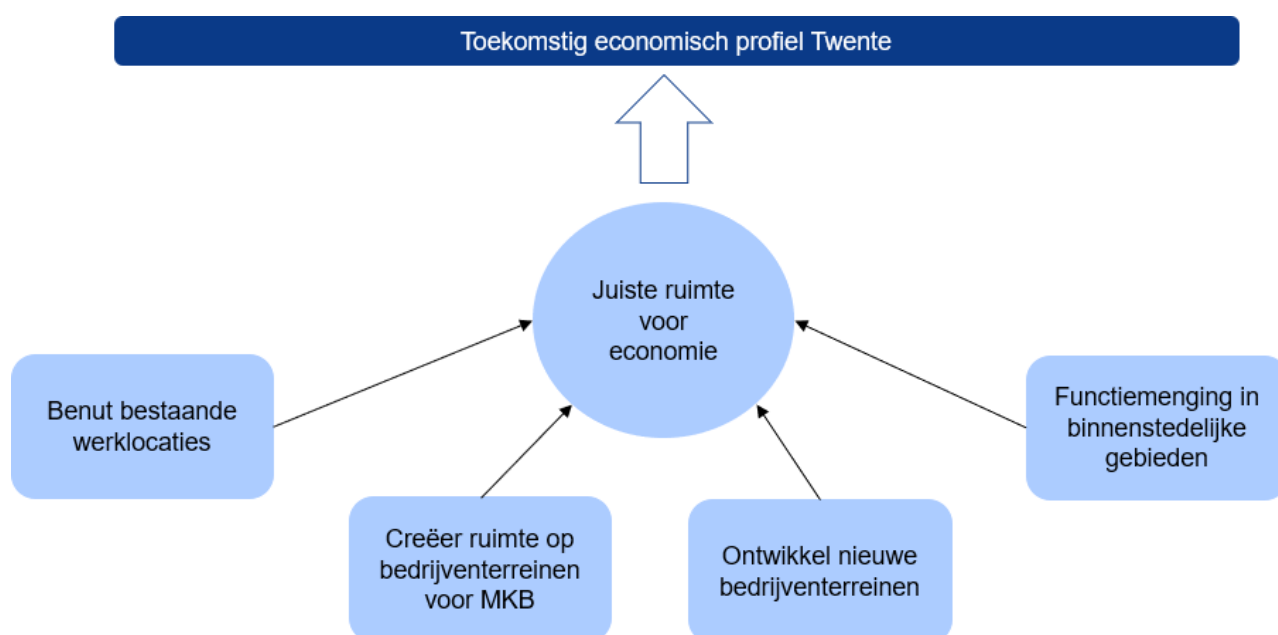
Gemeenten geven aan dat wanneer regionale bedrijven zich niet kunnen vestigen binnen de eigen gemeentegrenzen, ervoor gezorgd moet worden dat deze bedrijven zich in een andere gemeente in Twente kunnen vestigen. Dit laat zien dat er over gemeentegrenzen heen gekeken moet worden.

Hoofdstuk 4 Ruimtelijk-economische strategie

Om richting te geven aan de regionale ontwikkeling van Twentse werklocaties zijn op basis van analyses en gesprekken vier ruimtelijk-economische strategieën geformuleerd. Deze strategieën gaan over bestaande én nieuwe locaties en over het ruimtelijk accommoderen van grootschalige én kleinschalige (innovatieve) bedrijfsvestigingen.

Om het economisch toekomstbeeld te kunnen realiseren is de juiste (hoeveelheid en kwaliteit) ruimte voor economische activiteiten nodig. Om een evenwichtige en kwalitatieve schaa sprong te kunnen maken zal meer ruimte nodig zijn. Die ruimte kan niet alleen gevonden worden op de bestaande werklocaties. Er zijn vier manieren waarop de ruimte, die nodig is voor het toekomstig profiel, gerealiseerd kan worden (Figuur 12). Deze vier strategieën zouden deel uit moeten maken van de Regionale Ontwikkelstrategie (ROS).

Figuur 12 De ruimtelijk-strategische strategieën dragen bij aan het economisch toekomstbeeld van Twente

Bron: Buck Consultants International, 2025

4.1 Optimaal benutten van bestaande werklocaties

Optimaal benutten en behouden van bestaande werklocaties	
Waarom urgent?	• Om de stuwende basis en kennisspeerpunten ruimte te bieden zal er in de programmeringen gekeken moeten worden of de bestaande ruimte op bedrijventerreinen en op innovatieomgevingen en campussen beter kan worden benut. • De herontwikkelingsopgave is een belangrijke en urgente uitdaging die voortkomt uit veranderende economische, ruimtelijke en klimaateisen. • Op (bijna) elk terrein in Twente zijn wel delen aan te wijzen die gedateerd zijn, kampen met inefficiënt grondgebruik en/of onvoldoende aansluiten bij wensen van bedrijven. • De gedateerde bedrijfslocaties vragen om nieuwe investeringen om daarmee de economische, maatschappelijke en ruimtelijke potenties beter te benutten. • Met beter benutten van bestaande terreinen is minder ruimte in Twente nodig voor nieuwe terreinen.
Welke afwegingen?	• De Twentse herontwikkelingsopgave is – net als in bijna alle Nederlandse regio's – te omvangrijk om volledig aan te pakken. Het is daarom belangrijk om tot een prioritering te komen in de vorm van 'kansenzones'. • De grootste kansen liggen op die terreinen waar bedrijven willen investeren in hun eigen kavels/gebouwen en omgeving, omdat ze willen uitbreiden en/of willen verduurzamen.
Wat is de strategie?	• Provincie en gemeenten hebben niet alleen de mogelijkheid om te sturen via beleid of (het coördineren van de) regionale samenwerking, maar kunnen ook overwegen om een actieve rol te pakken bij de (door)ontwikkeling van werklocaties door het organiseren van een goede planvoorbereiding samen met ondernemers en door te investeren in de infrastructuur en/of openbare ruimte. • Een meer proactieve en faciliterende rol opvatting is nodig om tot realisering van concrete projecten te komen. Dat vraagt om het vormgeven van gemeentelijk en/of regionaal herontwikkelingsbeleid en om de organisatie van een duidelijk proces met marktpartijen. Herontwikkelingsbeleid biedt vast- goedontwikkelaars de nodige duidelijkheid en richting, wat cruciaal is voor het succesvol realiseren van projecten.

Een eerste analyse als basis voor gesprek over prioritering herontwikkeling

In een eerste analyse zijn 180 bedrijventerreinen in Twente vanuit IBIS (2022) gekoppeld aan panden uit BAG (2022). Dit geeft inzichten in de huidige staat van de terreinen. Het doel is om een eerste aanzet te geven zodat er een gesprek gevoerd kan worden over het optimaal benutten van bestaande werklocaties. Hieruit is een prioriteitenlijst opgesteld met locaties waar kansen liggen voor herontwikkeling. Er is gekeken naar zes beoordelingscriteria waarop punten behaald konden worden:

- Milieucategorie. Score 1 wanneer de milieucategorie groter is dan Cat. 2;

- Aantal oude panden. Een terrein scoort 1 als er meer dan 10 panden voor 1970 gebouwd zijn. Een terrein scoort ook 1 als er meer dan 30 panden voor 1990 gebouwd zijn;
- Grootte terrein. Een terrein scoort 1 als het bruto oppervlak groter is dan 15 ha;
- GSI. Een terrein scoort 1 als er minder dan 40% van het terrein is bebouwd;
- Gemiddelde leeftijd panden. Een terrein scoort 1 als het gemiddelde voor 1990 ligt;
- Aangemerkt als revitalisatie. Een terrein scoort 1 als er een waarde is toegekend aan de kolom oppervlakte revitalisatie.

Een hoog aantal punten weergeeft een hoge prioriteit voor herontwikkeling. Uit de analyse is een lijst gekomen met terreinen waar kansen liggen voor herontwikkeling. Tabel 7 toont een overzicht van deze lijst met de 10 terreinen waar de hoogste prioriteit ligt.

Tabel 7 Overzicht eerste aanzet voor mogelijke locaties voor herontwikkeling

Terrein	Gemeente
Havengebied	Enschede
Twentekanaal Noord	Hengelo
Molekamp	Borne
Eekte-Hazewinkel	Oldenzaal
Timmersveld	Hengelo
T Lochter I	Nijverdal
Turfkade	Almelo
Bedrijventerrein Denekamp	Denekamp
Industrie Varck/Brammelo (Oost)	Haaksbergen
Bedrijventerrein Rijssen	Rijssen

Bron: Buck Consultants International, 2025

4.2 Voldoende ruimte op bedrijventerreinen voor lokaal MKB

Voldoende ruimte op bedrijventerreinen voor MKB	
Waarom urgent?	• Het lokaal MKB vormt de ondersteunende basis van de Twentse economie. Het is erg belangrijk om in de toekomst ruimte te blijven bieden aan deze ondersteunende en verzorgende bedrijvigheid zodat ze mee kan groeien met de bevolkingsgroei. • De ontwikkeling van voldoende nieuwe lokale en regionale bedrijventerreinen is van belang om op termijn voldoende geschikte vestigingsruimte beschikbaar te hebben in Twente voor het MKB. • Voldoende ruimte voor MKB is nodig om lokaal gewortelde bedrijven door te laten groeien. Bijna alle gemeenten hebben in de gesprekken gemeld dat ze nu al een sterke behoefte hebben aan ruimte voor het lokale bedrijfsleven.

Welke afwegingen?	• Verschillende Twentse gemeenten zijn op zoek naar locaties door uitbreiding van bestaande terreinen of nieuwe terreinen. • De ontwikkeling van nieuwe werklocaties wordt afgestemd met buurgemeenten, zeker als er op eigen grondgebied onvoldoende mogelijkheden zijn.
Wat is de strategie?	• Naast lokale uitbreidingen van terreinen zal in de toekomst ook mogelijk naar een drietal regionale terreinen gekeken moeten worden, verspreid over de regio, zowel één in het stedelijk gebied als twee in het landelijk gebied (noordwest Twente en Noordoost Twente). • Voor deze locaties kunnen de volgende leidende principes worden gebruikt: ○ zoekgebieden van 20 tot 50 ha bruto; ○ die goed ontsloten moeten zijn op het regionaal wegennet; ○ die aangesloten zijn op elektriciteitsnetwerken en waternetwerken; ○ die goed ingepast moeten worden in de omgeving; ○ waar grote en kleine kavels worden aangeboden; ○ waar mogelijk meerdere gemeenten samenwerken om de locatie te realiseren.

4.3 Zoeklocaties voor nieuwe ontwikkelingen

Zoeklocaties voor nieuwe grootschalige ontwikkelingen	
Waarom urgent?	• In de stuwende basis van de Twentse economie zitten diverse maakbedrijven, bouwbedrijven en logistieke bedrijven die willen doorgroeien en verduurzamen en daarom op zoek zijn naar grote kavels. Om te voorzien in de (uitbreidings)behoefte van de stuwende basis zal de regio moeten kijken naar een nieuwe ontwikkeling met grootschalige kavels zodat de stuwende basis toekomstbestendig kan groeien. • Het proces van eerste zoekgebied tot aan daadwerkelijke gronduitgifte is voor veel (kleinere) gemeenten: complex, tijdrovend, financieel risicovol en soms ook maatschappelijk beladen (NIMBY). Dit kan beter regionaal worden opgepakt. • Het risico bestaat dat er op termijn onvoldoende goede ruimte beschikbaar is in Twente voor de gewenste economische ontwikkeling (schaalsprong) en verduurzaming (energie en circulariteit) voor onder meer de maakindustrie, bouw en regionale logistieke bedrijven.

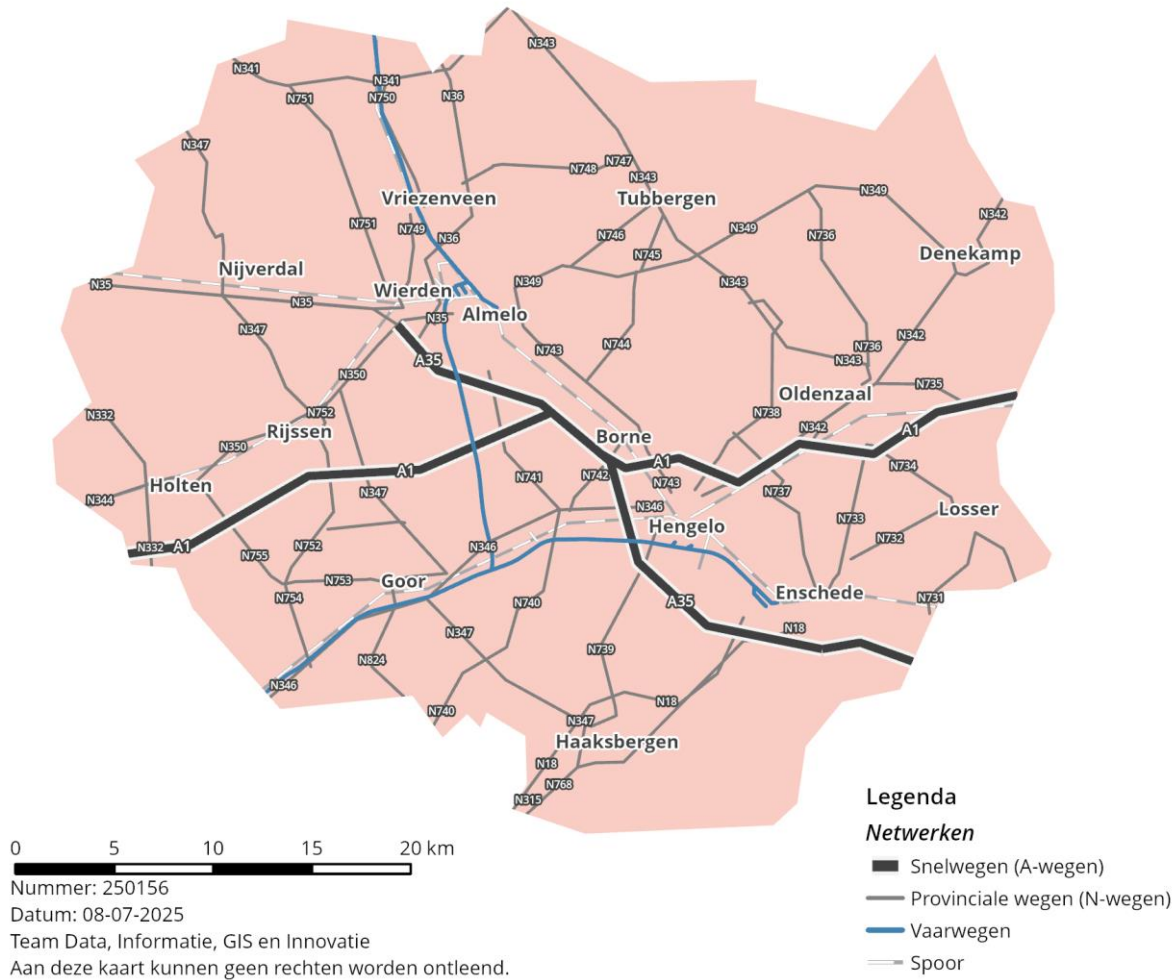
Welke afwegingen?	• Voor de Twentse economie van de toekomst is ook grootschalige vestigingsruimte cruciaal – de behoefteraming voor bedrijventerreinen laat een forse vraag zien voor dit segment. • Om te komen tot nieuwe grootschalige zoekgebieden is een integrale ruimtelijke aanpak nodig. In Twente liggen er ruimtelijke mogelijkheden, waarbij er per definitie barrières optreden die een nieuwe ontwikkeling complex maken.
Wat is de strategie?	• Om aan de (boven)regionale vraag te kunnen voldoen zal er gekeken moeten worden naar zoeklocaties voor grootschalige (boven)regionale bedrijventerreinen. We spreken in dit kader van grootschalige bedrijfsvestigingen bij een kavelomvang van 3 hectare of meer. • Het is van economisch belang dat er gekeken wordt naar een grootschalige ontwikkeling gelegen aan de nationale en regionale vervoerscorridors. Zoals eerder aangegeven is grootschaligheid gericht op regionale meerwaarde van belang voor vernieuwing in de economie en doorgroei van eigen bedrijven in de regio Twente. De hierbij gebruikte redeneerlijn is: het gaat om zoeklocaties voor de tijdshorizon tot 2040/2050 met een omvang van ongeveer 200 ha bruto, de volgende leidende principes kunnen worden gehanteerd; ○ die voorzien in de behoefte aan grote kavels (>3ha) van de bedrijven uit de regio; ○ of die voorzien in de bovenregionale vraag mits ze passen bij het opgestelde profiel voor het terrein en de bedrijven een meerwaarde voor de regio hebben; ○ die goed gepositioneerd moeten zijn in netwerken (bereikbaarheid (de A1, A35 en de N-wegen), energie, water); ○ waar de mogelijkheden liggen voor een goede inpas-sing in de omgeving; ○ en waar overwegend grote kavels (>3 ha) worden aangeboden; ○ waarvan de ontwikkeling door meerdere gemeenten en/of provincies wordt ondersteund (planontwikkeling, opstartfase en eventueel de exploitatie). De figuur op de volgende pagina geeft een overzicht van de bestaande netwerken in Twente.

Figuur 13

Locatievoorwaarde (boven)regionale bedrijventerreinen Twente

Locatievoorwaarde (boven)regionale bedrijventerreinen Twente

'goed gepositioneerd aan netwerken'

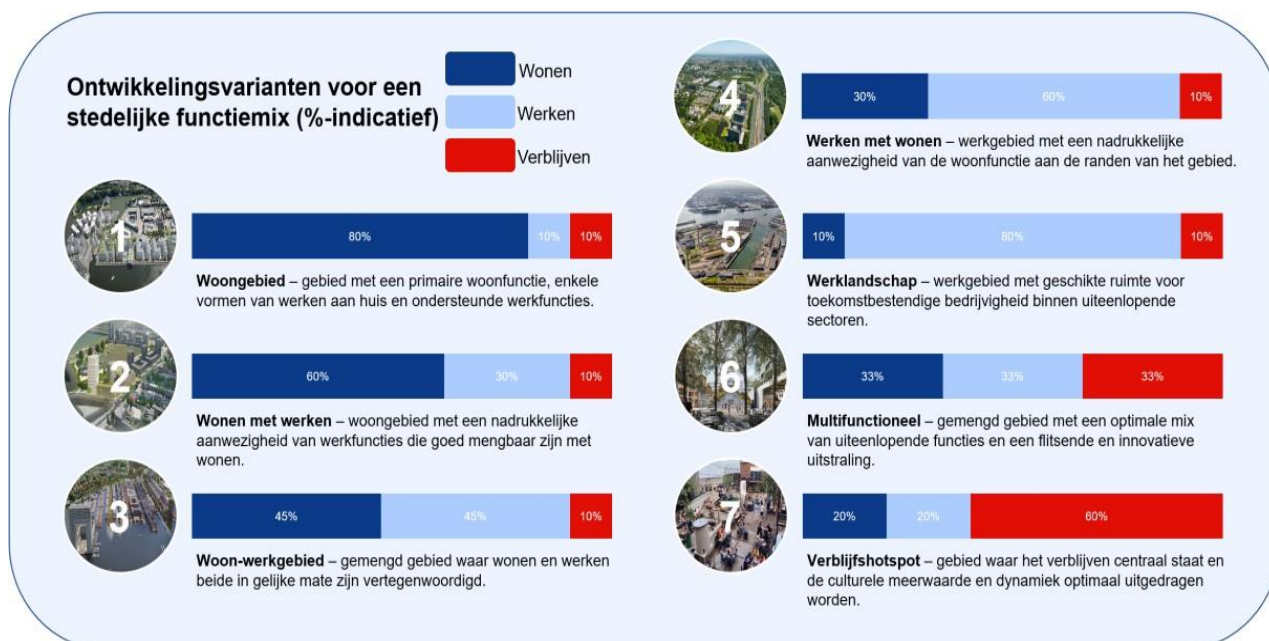

4.4 Functiemenging in binnenstedelijke gebieden en kernen

Functiemenging in binnenstedelijke gebieden en kernen	
Waarom urgent?	• Innovatieomgevingen vragen niet direct om de ontwikkeling van een nieuw (campus)terrein. Eerder is al benoemd dat Twente hiervoor al een goede basis heeft. Twente zal wel enkele aantrekkelijke en toekomstbestendige werklocaties moeten creëren voor de kennisspeerpunten. Hiervoor is het nodig om binnenstedelijke werklocaties te ontwikkelen. • Een duurzame stedelijke ontwikkeling vraagt om voldoende (praktische) banen in stedelijk gebied (en in kernen) – niet alleen kantoren, maar ook ruimtes voor bedrijven in o.a. de chip-tech, medtech, energie en defensietechnologie. • Het ontbreekt aan een samenhangende aanpak voor functiemenging (voldoende ‘werkmeters’ naast wonen) en aan een visie op het beperken van lichte (dienstverlenende/ categorie 1+2) bedrijven op bedrijventerreinen waar hinder (categorie 3 en hoger) is toegestaan.
Welke afwegingen?	• Kansrijke locaties voor de ontwikkeling van woon/werkgebieden bevinden zich rondom spoorzones of op bedrijventerreinen die midden in een stad of kern liggen. • Veel steden in Nederland houden zich bezig met het ontwikkelen van concepten voor functiemenging rondom stations en op binnenstedelijke terreinen. Voor de regio Twente liggen hier ook kansen, maar het is nog een zoektocht hoe om te gaan met haalbare concepten rond verdichting en de ontwikkeling van woon-werkmilieus. • Allereerst valt er een onderscheid te maken tussen verschillende vormen van woon-werkmilieus waar functiemenging in verschillende mate voorkomt. Figuur 14 laat zien dat er verschil kan zitten in de aanwezigheid van wonen, werken en verblijven. Dit leidt tot een typologie van verschillende gebieden. In deze gebieden is er een verschil tussen ‘rust, ruis en reuring’. In woongebieden hebben mensen een voorkeur voor rust. Ruis komt voor in werklandschappen waar bijvoorbeeld meerdere bedrijven gevestigd zijn of waar een groot aantal vervoerbewegingen zijn. In verblijfsgebieden is er reuring, mensen komen er samen om te ontmoeten.

Wat is de strategie?	• Het wensbeeld bij functiemenging is een gevarieerd woon/werkgebied in kernen of zelfs hippe stadswijken in steden. Het pad tot realisatie is lastig en duurt lang. Dit is bijvoorbeeld het geval als in een gebied bedrijven zijn gevestigd met een milieucategorie 3 of hoger. Niet alle bedrijven kunnen of willen uitgeplaatst worden. Hoe worden de dan al gevestigde bedrijven goed ingepast in de gebiedsontwikkeling? Bij functiemenging ligt overigens de focus veelal op bedrijvigheid uit categorie 1 en 2. Onderzoek daarom de mogelijkheden voor inpassingen van hogere milieucategorieën. • Nu worden gebiedsontwikkelingen veelal ingevuld met een bepaald percentage werken (commercieel vastgoed) zonder dat onderbouwd is wat voor soort werkmilieus tegen welke (huur)prijs kunnen worden aangeboden. Door standaard te programmeren (bepaald percentage werken in een gebied) ontstaat het gevaar dat de ruimte voor werken niet op korte termijn gevuld kan worden en de werkruimte vervolgens wordt omgezet in wonen. Creëer innovatie werkmilieus waar ruimte is voor bedrijven uit de speerpuntsectoren. • Er zijn doorgaans onvoldoende middelen van overheden om 'werken' en voorzieningen goed in te passen. Dit zal op een creatieve manier moeten gebeuren, bijvoorbeeld door marktdruk te creëren. Dit kan worden gedaan door reële plannen te maken waarin de focus ligt op de inrichting van een kleiner deelgebied in de totale gebiedsontwikkeling waar werken de hoofdtoon voert. Waar plannen voor werken eerst gemaakt werden voor terreinen van bijvoorbeeld 10 hectare zal er gefocust moeten worden op kleinere gedeeltes binnen het grote geheel door te kijken naar kleinere kavels en kleinere gebouwen. In feite moet in deze fase de vraag beantwoord kunnen worden: kennen we bedrijven in de gemeente of regio die we graag op deze plek willen faciliteren of is er in de gemeente behoefte aan kleinschalige bedrijfsruimtes voor bedrijven uit de kennis-speerpunten. De gemeente kan hierin een richtinggevende (via Omgevingsplan) rol vervullen waarin ze heldere kaders aangeeft voor de gebiedsontwikkelaars.
-----------------------------	---

Figuur 14 Ontwikkelingsvarianten voor een stedelijke functiemix

Bron: Buck Consultants International, 2025

Spoorzones in Twente

In Twente lopen er ook trajecten waar verdichting plaatsvindt rondom de spoorzone, bijvoorbeeld in Wierden. Daar speelt de revitalisering van het terrein Kluinveen. Recentelijk zijn er 4 scenario's gepresenteerd met o.a. een combinatie 'wonen en werken'. Het terrein zal daarin deels worden getransformeerd naar een mix van wonen en werken langs het spoor. Er zijn daar momenteel een aantal bedrijven gevestigd die zouden moeten vertrekken om de ontwikkelingen te realiseren. Dit blijkt echter lastig.

In Hengelo en Enschede worden de handen ineengeslagen voor de ontwikkeling van de spoorzone Hengelo, Enschede (SHE). In dit project worden drie stationsgebieden ontwikkeld tot één district. Het traject is een langjarig programma en essentieel voor het maken van een schaa sprong in de regio. In Hengelo wordt gekeken om rondom het station een levendige situatie te creëren waarbij diverse werkconcepten gemixt kunnen worden met wonen. Er is hier met name ruimte voor lichte productie en innovatie.

In Almelo ondergaat de spoorzone een ingrijpende transformatie en wordt ontwikkeld tot een levendige en toekomstgerichte stadswijk. Dit gebied, dat strategisch gelegen is rondom het spoor en het station, wordt heringericht met een mix van functies die wonen, werken, mobiliteit, onderwijs (ROC) en recreatie samenbrengen. Er komen moderne woningen voor verschillende doelgroepen, duurzame kantoor- en bedrijfsruimtes en aantrekkelijke openbare ruimten. Innovatieve oplossingen voor mobiliteit, zoals deelvervoer en fietsenstallingen, maken het gebied klaar voor de toekomst.

Hoofdstuk 5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

Twentse speerpunten versterken de nationaal economische structuur

Twente versterkt – mede met haar innovatieve maakindustrie en de vier speerpunten – de nationale economische structuur. Het profileren van die kracht is goed belegd bij de Strategische Agenda van de Twente Board. Maar het vraagt ook om een ruimtelijk economische strategie. Daarbij gaat het zowel om de inrichting en uitbreiding van campussen en andere innovatieomgevingen, maar ook om de groei van bedrijven elders in Twente, die deel uitmaken van de clusters rondom die vier speerpunten. De speerpunten zijn dermate belangrijk dat daar in de programmering van ruimte (bedrijventerreinen, campussen en andere innovatieomgevingen) specifiek aandacht aan besteed moet worden.

Belang van het op termijn realiseren van een nieuw grootschalig bedrijventerrein

De partijen (gemeenten, provincies, bedrijfsleven) onderschrijven het gezamenlijke belang om op regionaal niveau te komen tot een oplossing voor een grootschalig bedrijventerrein, als aanvulling op XL Businesspark 1 en 2. Vanuit economisch perspectief bezien zijn geschikte locaties gebieden gelegen aan de nationale en regionale vervoerscorridors bestaande uit de A1, A35 en de N-wegen. Een belangrijke vestigingsfactor voor (boven)regionale bedrijventerreinen is een uitstekende bereikbaarheid (bij voorkeur multimodaal).

Ontwikkelopgave voor regionale MKB-bedrijventerreinen

Verspreid over de regio worden drie kleinere regionale bedrijventerreinen ontwikkeld om lokaal en regionaal MKB te kunnen faciliteren. Uit de eerste verkenningen is naar voren gekomen dat diverse gemeenten de noodzaak zien om met de buurgemeenten de beste oplossingen te zoeken. Het beeld is dat zowel in het stedelijk gebied als in Noordoost- en Noord- west Twente kansen liggen (en noodzaak aanwezig is) voor een regionaal bedrijventerrein.

Innovatieve werkmilieus

Twente heeft al een ruim aanbod aan campussen en innovatieomgevingen met een grote economische betekenis, die ook een sterke groei laten zien. Daarnaast is het belangrijk om voor het aantrekken en vasthouden van talent en kleine innovatieve bedrijven attractieve werkmilieus te ontwikkelen in de spoorzones van de steden. De uitdaging daarbij is om de juiste hoeveelheden ‘werkmilieus’ (geen leegstand creëren, maar marktdruk opbouwen) te realiseren en ook van een onderscheidende kwaliteit (gebouwen en/of de aantrekkelijkheid van de omgeving).

Optimaal benutten bestaande bedrijventerreinen

De wil om bestaande bedrijventerreinen beter te benutten is alom aanwezig. In het kader van deze Bouwsteen is op basis van enkele criteria een top 10 lijst van terreinen opgesteld waar het accent zou kunnen liggen. De opgave is namelijk dermate groot dat niet overal tegelijk aan de slag gegaan kan worden. Die lijst is verder te verfijnen met meerdere criteria, maar de essentie is dat gemeenten met bedrijven op een verouderd bedrijventerrein aan de slag gaan. Het is niet mogelijk om een terrein in één keer te herontwikkelen. De aandacht richt zich op deelgebieden waar enkele bedrijven zelf de urgentie voelen (omdat ze bijv. willen uitbreiden) en daar met de ‘buren’ aan de slag willen. Die deelgebieden worden in deze Bouwsteen ‘kansenzones’ genoemd. Herontwikkeling leidt tot intensiever ruimtegebruik, anders is die herontwikkeling door bedrijven/ontwikkelaars niet te financieren. Private

partijen richten zich bij de herontwikkelingsplannen op de eigen kavels en gebouwen. Overheden ondersteunen het proces en investeren in infrastructuur en openbare ruimte.

Uitvoeringskracht om toekomstbeeld te kunnen realiseren

Uit gesprekken met gemeenten blijkt dat de diverse onderwerpen die naar voren zijn gekomen (nieuwe terreinen, energietransitie op bedrijventerreinen, herontwikkeling, functiemenging wonen en werken) veel kennis en capaciteit vragen van gemeenten die meestal niet in voldoende mate aanwezig is. Dat vraagt niet zozeer om nieuwe structuren, maar wel om frequenter overleg (ambtelijk en bestuurlijk) over deze onderwerpen, om vervolgens ook te bepalen wat we als gemeenten oppakken en waar we de uitvoering samen met andere gemeenten en partners aangaan (bedrijfsleven, provincie, kennisinstellingen).

Transities vinden op bedrijventerreinen plaats

Gemeenten, provincie en ondernemersverenigingen hebben grote ambities omtrent de energietransitie en circulaire economie. De sleutel om successen te behalen ligt op de bestaande en nieuwe bedrijventerreinen. Daar vinden de transities plaats, voor 90% binnen de al bestaande bedrijven. Door deze bedrijfsgerichte aanpak worden beleidsmatige wensen tot meer verduurzaming concreet gemaakt.

5.2 Aanbevelingen

Vanuit de conclusies zijn concrete aanbevelingen opgesteld. De toelichting is driedelig: waarom is het van belang, hoe wordt het vormgegeven en wie is beoogd trekker.

1 Raam op een nieuwe manier	
Waarom van belang?	Er is in dit traject voortdurend gevraagd om een nadere onderbouwing van de ruimtebehoefte van de toekomstige vraag naar bedrijventerreinen, gemengde milieus en campus/innovatieomgevingen als gevolg van de schaa sprong. Dat verzoek is in het kader van dit traject indicatief uitgewerkt om belangrijke aanknopingspunten te achterhalen die in een volgende ronde van ramingen van werklocaties meegenomen kunnen worden. De huidige ramingen laten bij een geringe groei van de werkgelegenheid al tekorten zien, laat staan als de regio in de komende decennia een schaa sprong wil realiseren.
Hoe vorm te geven?	Werk naast de beleidsneutrale ramingen, zoals in de huidige ramingen, ook het schaa sprong scenario verder uit. Denk na over welke ruimte de vier speerpunten nodig hebben en om welke typen vestigingsmilieus dat vraagt. Maak in de ramingen duidelijk zichtbaar vanuit welke onderdelen van de stuwende basis in Twente de vraag naar grootschalige kavels afkomstig is. Raam niet alleen de ruimte voor bedrijventerreinen, maar neem ook de andere werklocaties (kantoren, gemengde milieus) in één keer mee, want al die werkmilieus hangen samen, zeker als het gaat

	om bedrijven in de lage milieucategorieën die op meerdere locaties terecht kunnen.
Wie beoogd trekker?	Gemeenten en provincie.

2 Organiseer de uitvoeringskracht die hoort bij een schaalsprongregio

Waarom van belang?	Daar is (ambtelijk) vanuit de gemeenten behoefte aan. De onderwerpen in de Bouwsteen gaan verder dan de programmeringsafspraken bedrijventerrein.
Hoe vorm te geven?	Verbreed het ambtelijk en bestuurlijk overleg rond die programmeringsafspraken. Met een aantal daaraan gelieerde onderwerpen (zoals herontwikkeling, functiemenging, terreinprofielen voor nieuwe grotere terreinen). Vervolgens kan de uitvoeringskracht worden versterkt doordat een aantal gemeenten samenwerkt op een bepaald thema, hetgeen nu ook al in diverse deelgebieden gebeurt.
Wie beoogd trekker?	Gemeenten en provincie.

3 Onderzoek de haalbaarheid van nieuwe regionale bedrijventerreinen: grootschalig (voor heel Twente) en voor enkele deelgebieden (kleinere regionale terreinen)

Waarom van belang?	Het creëren van draagvlak voor de ontwikkeling van enkele regionaal bedrijventerreinen (gericht op lokaal en regionaal MKB) en op de ontwikkeling van een groter bedrijventerrein met grote kavels, direct gelegen aan de vervoerscorridors in Twente. Deze terreinen zijn nodig voor een toekomstbestendige ontwikkeling van de economie in Twente, zeker als de regio in de komende decennia ook de schaalsprong wil realiseren.
Hoe vorm te geven?	Verken in de overleggen rond 'ruimte voor economie' (zie advies 2) of er draagvlak is voor de drie (kleinere) regionale terreinen en voor een groter bedrijventerrein met grote kavels. En ga de verkenning met direct betrokken partijen uitvoeren, waarbij de zoektocht naar locaties veel verschillende elementen moeten worden meegenomen.
Wie beoogd trekker?	Gemeenten en provincie.

4 Prioriteer in de herontwikkelingsopgave en breng hierbij strategisch focus aan

Waarom van belang?	Door als regio meer werk te maken van intensiever ruimtegebruik kan leiden tot de ambitie om 20% van de brekende ruimte vraag niet in te vullen, zodat er voor het bedrijfsleven en overheden een stimulans om steviger met herontwikkeling aan de slag te gaan. Door schaarse nieuwe ruimte wordt de marktdruk op herontwikkeling verhoogd.
Hoe vorm te geven?	Hanteer een percentage te behalen ruimtewinst door herontwikkeling als ambitie aan te wijzen. Het voorstel is om 20% als ambitie te hanteren.
Wie beoogd trekker?	Ambtelijk overleg (AO) programmering bedrijventerreinen samen met Herstructureringsmaatschappij Overijssel (HMO).

5 Verken (on)mogelijkheden van functiemenging in typen binnenstedelijke gebieden

Waarom van belang?	De economische programmering van functiemenging zal tot realistische volumes vastgoed voor werken leiden in de gebiedsontwikkelingen en dat leidt tot haalbare exploitaties. Daar kan door samenwerking tussen gemeenten veel van elkaar geleerd worden.
Hoe vorm te geven?	Het advies is om het onderdeel werken in gebiedsontwikkelingen met functiemenging net zo te gaan programmeren zoals de woningbouw dat doet. Wat zijn de doelgroepen, tegen welk huurniveau en in welke typen gebouwen (niet alleen in plinten, maar ook karakteristieke werkgebouwen in een gemengd gebied).
Wie beoogd trekker?	Ambtelijk overleg programmering bedrijventerreinen samen met projectontwikkelaars die aan de slag zijn met de binnenstedelijke gebieden of in de hoofdkernen van de kleinere gemeenten

Bijlage I Cijfers huidige situatie

In deze bijlage is achtergrondinformatie opgenomen, waar in de hoofdtekst naar verwezen is.

Tabel 8 Netto bedrijventerrein areaal Twente (januari 2023)

Gemeente	Netto areaal (hectare)	Aandeel
Enschede	689	20%
Almelo	620	18%
Hengelo	467	14%
Rijssen-Holten	251	7%
Hof van Twente	246	7%
Oldenzaal	231	7%
Twenterand	198	6%
Hellendoorn	156	5%
Haaksbergen	140	4%
Wierden	102	3%
Dinkelland	83	2%
Tubbergen	80	2%
Borne	71	2%
Losser	46	1%
Twente	3.380	100%

Bron: IBIS, 2024

Tabel 9 Werkgelegenheidsgroei op campussen t.o.v. gehele gemeente

Gemeente	Campus(sen) in fasen volwassen of groei	Werkgelegenheidsgroei ¹ bij bedrijven op campussen 2018-2024	Gemeentelijke werkgelegenheidsgroei 2018-2024 ² - totaal
Groningen	Campus Groningen	14%	15%
Leeuwarden	Watercampus	42%	19%
Enschede	Kennispark Twente	64%	14%
Hengelo	High Tech Systems Park	100%	11%
Amsterdam	Amsterdam Science Park	134%	20%
Utrecht	Utrecht Science Park	76%	27%
Leiden	Leiden Bio Science Park	33%	12%
Noordwijk	NL Space Campus	-33%	68%
Delft	Biotech Campus Delft TU Delft Science Park	113%	17%
Wageningen	Wageningen Campus	50%	27%
Nijmegen	Lifeport Kennispark Nijmegen Noviotech Campus	66%	16%
Oss	Pivot Park	103%	12%
Eindhoven	Brainport Industries Campus High Tech Campus Eindhoven TU/e Campus	25%	8%
Helmond	Automotive Campus	41%	-9%
Sittard-Geleen	Brightlands Chemelot Campus	66%	-1%
Maastricht	Brightlands Maastricht Health Campus	46%	7%
Totaal		48%	17%

Bron: CBS, 2024

In de ramingen voor de toekomstige vraag naar bedrijventerreinen, is gebruik gemaakt van de ramingen (hoog een laag) voor werkgelegenheid en toegevoegde waarde van het EIB, die in opdracht van het Rijk waren opgesteld. De raming vormde de basis voor de programmeringsafspraken voor de regio Twente voor de periode 2023-2026. De verwachte uitbreidingsvraag voor de regio Twente in de behoefteraming voor de periode 2023-2040 heeft een bandbreedte van 221 tot 443 hectare netto. De vraag is vertaald naar vijf typen werkmilieus. De twee grootschalige werkmilieus (productie en distributie) hebben voor de periode tot 2040 samen opgeteld een bandbreedte van 147 (EIB Laag) tot 266 hectare (EIB Hoog). Van de grootschalige uitbreidingsvraag is het grootste deel distributie gerelateerd (108 tot 162 hectare), en een kleiner deel productie gerelateerd (39 tot 104 hectare). De uitbreidingsvraag is verder uitgesplitst naar kavelomvang. Het segment vanaf 3 hectare heeft tot 2040 een bandbreedte van 122 hectare (EIB Laag) tot 199 hectare (EIB Hoog).

Kijkend naar Twente worden er twee scenario's geschetst: laag en hoog. In het scenario laag zal het totaal aantal banen in Twente afnemen van 322.400 in 2022 naar 318.300 in 2031 en 312.600 in 2041⁴. Wanneer de scenario's worden uitgesplitst naar sectoren valt op dat in het lage scenario het aantal banen in de sector industrie afneemt, maar de toegevoegde waarde neemt in deze sector wel het meest toe. In de sectoren bouw, handel en logistiek neemt het aantal banen wel toe, maar is de groei van de toegevoegde waarde lager dan voor de industrie.

In het scenario hoog zal het totaal aantal banen toenemen van 325.300 in 2022 naar 330.700 in 2031 en 335.300 in 2041⁵. Sectoren die relatief gezien sterk stijgen zijn overheid, zorg en onderwijs en bouw, handel en reparatie. Opvallend is dat, ook in het scenario 'hoog' het aantal banen in de sector industrie niet groeit, ondanks dat in de laatste jaren er weer een groei gerealiseerd is in deze sector. In het scenario 'hoog' is de groei van de toegevoegde waarde in de industrie substantieel.

Tabel 10 laat zien dat er weinig hard aanbod is per 1-1-2023. Uit gesprekken blijkt dat sinds de ramingen de tekorten alleen maar verder zijn opgelopen. De indicatieve vraag gaat uit van een vergelijkbare economische groei tot 2040 en toont een tekort in meerdere gemeenten een tekort is aan ruimte.

⁴ Behoefteraming bedrijventerreinen Overijssel (Stec Groep, 2023)

⁵ Behoefteraming bedrijventerreinen Overijssel (Stec Groep, 2023)

Tabel 10 Indicatieve vraag tot 2040 en hard aanbod per 1-1-2023 in Twente

Gemeente	Indicatieve vraag tot 2040	Hard Aanbod per 1-1-2023
Almelo: geraamde grootschalige vraag voor de regio	121 – 199 ha	18,04 ha
Almelo	10 – 40 ha	16,58 ha
Borne	0 – 10 ha	6,91 ha
Dinkeland	0 – 10 ha	0,79 ha
Enschede	15 – 45 ha	16,63 ha
Haaksbergen	5 – 15 ha	0,58 ha
Hellendoorn	5 – 15 ha	1,04 ha
Hengelo	10 – 50 ha	18,39 ha
Hof van Twente	5 – 15 ha	11,88 ha
Losser	0 – 10 ha	-
Oldenzaal	10 – 25 ha	9,41 ha
Rijssen-Holten	10 – 30 ha	3,65 ha
Tubbergen	0 – 10 ha	-
Twenterand	0 – 10 ha	12,85 ha
Wierden	5 – 15 ha	0,46

Tabel 11 toont de terreinquotiënt per sector. Hiermee wordt het aantal vierkante meter per werknemer aangegeven.

Tabel 11 Ontwikkeling terreinquotiënt (TQ) per sector en regio, in vierkante meter kavel

Regio	Sector	EIB Laag					EIB Hoog				
		TQ 2022	TQ 2031	Ontwikkeling 2022-2031 (in %)	TQ 2041	Ontwikkeling 2031-2041 (in %)	TQ 2022	TQ 2031	Ontwikkeling 2022-2031 (in %)	TQ 2041	Ontwikkeling 2031-2041 (in %)
Twente	Landbouw	1.221	1.221	0%	1.221	0%	1.221	1.221	0%	1.221	0%
	Afval, energie en water	1.461	1.461	0%	1.461	0%	1.461	1.461	0%	1.461	0%
	Industrie - Kleding & textiel	476	523	10%	549	5%	476	547	15%	574	5%
	Industrie - VGM	241	265	10%	278	5%	241	265	10%	278	5%
	Industrie - Chemie	324	372	15%	409	10%	324	388	20%	447	15%
	Industrie - HTSM	227	261	15%	287	10%	227	273	20%	314	15%
	Industrie - Overige maak- en procesindustrie	307	353	15%	389	10%	307	369	20%	424	15%
	Bouw, handel en reparatie	230	230	0%	230	0%	230	230	0%	230	0%
	Logistiek en groothandel	301	346	15%	380	10%	301	361	20%	397	10%
	Consumentendiensten	337	337	0%	337	0%	337	337	0%	337	0%
	Dienstverlening & ICT	117	111	-5%	106	-5%	117	111	-5%	106	-5%
	Overheid, zorg en onderwijs	456	434	-5%	412	-5%	456	434	-5%	412	-5%

Bron: Behoefteteraming bedrijventerreinen Overijssel (2023)

Bijlage III

Indicatieve berekening schaalsprong

Het realiseren van de schaalsprong vergt forse inspanningen. Een flink deel van die nieuwe banen komt uit de groei van inwoners (meer vraag verzorgende sectoren) en kan in een gemengde omgeving worden ingepast. Maar het is ook belangrijk dat deze nieuwe inwoners het talentpotentieel voor de speerpunten en stuwende basis (maakindustrie, IT, bouw, etc.) vergroten.

In onderstaand kader is een **INDICATIEVE** berekening doorgevoerd om het effect van de schaalsprong te bepalen. De eerste uitkomsten geven aan dat in een volgende ronde van de ramingen bedrijventerreinen het effect van de schaalsprong moet worden meegenomen. Dat vraagt om met elkaar te bepalen wat de regio wil met de groei van de economie:

- willen we de vier speerpunten een specifieke plaats geven in de ramingen. Wat is de huidige omvang, wat zijn de ambities en groeiverwachtingen en in welke vestigingsmilieus gaat die groei plaatsvinden;
- wat beschouwen we als de stuwende basis voor de economie van Twente (wel of geen logistiek van elders, waar zitten de groeikansen voor welke typen maak- en bouwbedrijven) en vragen die bedrijven om grote kavels;
- welk deel van het lokale MKB wil zich op bedrijventerreinen vestigen en welk deel kan gemengd worden met wonen en andere functies;
- willen we de ambities van intensiever ruimtegebruik in de ramingen benoemen.

Indicatieve berekening extra ruimtevraag bedrijventerreinen door schaalsprong

- Stap 1: voor hoeveel banen extra ruimte creëren:
 - groei autonoom is maximaal 10.000 banen, 55.000 banen voor de schaalsprong vraagt nog ruimte voor 45.000 banen;
 - in de beleidsneutrale ramingen gaan 35% van de banen naar bedrijventerreinen. In deze berekening wordt uitgegaan van 30% (meer banen naar gemengde omgevingen);
 - 30% van 45.000 banen bedraagt 13.500 banen op bedrijventerreinen.
- Stap 2: wat is de ruimtebehoefte:
 - uitgaand van de driedeling kennisintensief, stuwende basis en lokaal/regionaal MKB;
 - ruimtevraag op bedrijventerreinen ongeveer 369 ha extra door schaalsprong.
- Stap 3: hoe gaan we die vraag accommoderen:
 - taakstelling intensivering is nodig (zie ramingenrapport STEC), ambitieus door herontwikkeling en intensivering 20% is dus ongeveer 74 ha.
- Stap 4: wat is extra nodig voor schaalsprong:
 - zeer indicatief 295 ha extra boven op de ramingen;
 - onduidelijk is of daarvoor het aanbod (harde en zachte plannen) aanwezig is. Uit de programmeringsafspraken blijkt dat de berekende autonome vraag (zonder schaalsprong) in diverse gemeenten al tot tekorten leidt en dat het tekort aan grootschalig nu al fors is (zie Tabel 10).

Van de 45.000 extra banen zal 30% landen op bedrijventerreinen in de regio (nu 35%), dat komt, zoals te zien in de indicatieve berekening, neer op 13.500 banen. We gaan ervan uit dat de helft van de banen lokaal/regionaal MKB zal zijn en de andere helft stuwend (maak, bouw en logistiek). Dat is een aanname, die rekening houdt met de versterking van de stuwende basis. Hiervan komt het volgende op bedrijventerreinen:

- groei maakindustrie met 2.750 banen (deel grootschalig, deel regionaal) met TQ van 363 m² (gemiddelde sectoren maakindustrie, zie Bijlage II). De groei is ambitieus omdat in de maakindustrie de komende jaren bedrijven zullen krimpen of ophouden te bestaan. De groei moet komen van maakbedrijven die gebruik maken van de kennispeerpunten en de brede technologiebasis die in de regio aanwezig is;
- groei logistiek, opslag en groothandel van nu 36.000 met 2.000 banen met TQ van 354 m² (helemaal grootschalig). Dat is een relatief beperkte groei, zeker ten opzichte van het recente verleden en richt zich vooral op de doorgroei van bedrijven uit de regio;
- groei bouw van nu 25.000 banen met 2.000 met een TQ van 230 m². Dat de Twentse bouwsector gaat groeien op basis van de verwachte bouwvolumes is logisch. Deels vindt dit in vestigingen en prefab fabrieken in de regio plaats.

Groei MKB-bedrijven op bedrijventerreinen met 6.750 arbeidsplaatsen (lokaal/regionaal) met TQ van 227 m² op bedrijventerreinen (gemiddelde consumentendiensten, perifere detailhandel, maatschappelijke diensten, reparatiebedrijven, zakelijke dienstverlening). Als deze indicatieve aannames worden doorgerekend dan zou de schaa sprong (naast de autonome ramingen leiden tot een ruimtebehoefte van ongeveer 369 hectare (zie figuur 11).

Er zijn ook bedrijven die niet in de indicatieve berekening zijn meegenomen. Deze bedrijven zitten vaak niet op bedrijventerreinen maar in andere werkomgevingen:

- Kennispeerpunten. Deze bedrijven en instellingen zullen niet landen op bedrijventerreinen, maar op innovatieomgevingen. De analyse laat zien dat er nu ongeveer 13.300 banen zijn in deze sector. Dit zal bij een groeipercentage van 2% per jaar groeien naar ongeveer 17.300 banen. De gemiddelde TQ van deze sector is 60 m² bvo. Een groei van 4.600 banen leidt dan tot een vraag naar 276.000 m² aan ruimte in innovatie omgevingen.
- kennisintensieve bedrijven (IT, overig kennisintensief) die zich niet op bedrijventerreinen maar in kantoorachtige omgevingen bevinden. Hierbij zijn ook de arbeidsplaatsen van de kennisinstellingen (MBO, HBO en WO) meegenomen. Dat zijn nu 26.100 banen. Dit groeit naar ongeveer 29.100 banen. Dat leidt mogelijk tot een vraag naar kantoorachtige omgevingen van 60.000 m² (20 m² per baan).

Bijlage IV

Samenvattingen beelden/ambities gemeenten

Deze bijlage bevat korte samenvattingen van de gesprekken die zijn gevoerd met de gemeenten in de regio Twente. Uitzonderingen zijn Almelo, Hengelo en Enschede. Met deze gemeenten zijn in eerdere onderzoeken al gesprekken gevoerd.

Almelo

Almelo kent een gebalanceerde en solide economie met een sterke sectoren als de Tech/ (maak)industrie, zorg en logistiek/handel. Naast de ontwikkeling van XL Businesspark 2 is er ook aandacht voor de lokale vraag. Almelo wil blijven aansluiten op de economische clusters en netwerken in de regio.

Borne

Er was in het verleden een samenwerking in netwerkstad verband (Enschede, Hengelo, Almelo, Borne en Oldenzaal) en Borne was één van de partners in XL Businesspark. Borne heeft weinig mogelijkheden om een nieuw terrein te ontwikkelen. Bedrijventerrein Molenkamp wordt gedeeltelijk getransformeerd naar wonen. Het terrein Westermaat-de Veldkamp is inmiddels uitgegeven en is ontwikkeld in samenwerking met Hengelo. Op dat terrein loopt ook een verduurzamingsproject (energy hub). Het is niet eenvoudig om een locatie voor een nieuw terrein te vinden. De gemeente wil in regionaal verband afspraken maken over de programmering bedrijventerreinen, met name met Hengelo. Voor Zenderen wordt gekeken of de komst van de Vloedveldverbinding er ook kansen liggen voor een kleinschalig bedrijventerrein. Het is van belang om in de Omgevingsvisie scherpere keuzes te maken. Het accent ligt nu nog te veel op wonen. Ook in de Regionale Ontwikkelstrategie is meer aandacht nodig voor economie, met accent op maakindustrie en MKB.

Dinkelland-Tubbergen

Dinkelland-Tubbergen kent veel lokaal gebonden en sociaal gewortelde bedrijvigheid. Grote sectoren zijn de bouwnijverheid, handel en maakbedrijven. Tussen de kernen in de gemeente is er weinig uitwisseling van bedrijven. In de gemeente zijn er ook weinig bedrijven die een link hebben met de grote kennisinstellingen in de regio. Wel is er de innovatiehub Tubbergen waar bedrijven de studenten proberen te betrekken.

De uitbreidingsurgentie in de gemeente is hoog. Zo is de vraag naar nieuw terrein ongeveer 10-20 hectare. In Weerselo wordt de vraag van buitenaf tegengehouden en is de ruimte bedoeld voor de lokale vraag. Echter is er op de lokale terreinen weinig ruimte. De gemeente vreest dat lokale bedrijven zich daardoor buiten de gemeente zullen gaan vestigen. Dinkelland-Tubbergen kijkt naar herontwikkeling, echter is verdichting nog moeilijk gebleken. Het is voor veel bedrijven nog makkelijk om naar een nieuwe kavel te gaan. Wel komt er de komende periode veel agrarische grond vrij in de gemeente. Hier zal de gemeente op in kunnen spelen.

Enschede

Enschede is sterk in technologie, innovatie en creativiteit. Er is veel doorgroei van innovatieve technologiebedrijven in zowel de stad als de regio. Met de aanwezigheid van o.a. Kennispark Twente, Connect-U en Technology Base Twente kent de gemeente veel innovatiehubs. Binnen de gemeente is er een behoefte aan een nieuw, toekomstbestendig bedrijventerrein. Hiervoor zal een locatie aangewezen moeten worden.

Haaksbergen

Haaksbergen heeft de meeste vestigingen per inwoner. Momenteel zijn er rond de 11.000 banen in Haaksbergen en kent het weinig forenzen. De inwoners van Haaksbergen werken ook in Haaksbergen. Er bevinden zich o.a. innovatieve familiebedrijven en technologische bedrijven. Onder in de gemeente zit de zware industrie. Er is behoefte om dit naar boven te verplaatsen, richting Stepelerveld. Er is vraag vanuit de logistiek maar de gemeente is daar minder enthousiast over.

De ondernemers in Haaksbergen staan te popelen om uitbreidingsruimte. Het probleem is echter dat de gemeente wél de ruimte heeft, maar niet de middelen om dit te realiseren. Dit komt mede door een tekort aan capaciteit. Dit capaciteitsprobleem speelt op meerdere vlakken, zo ook bij de grondverwerving van Stepelerveld en het realiseren van herontwikkelingstrajecten binnen de gemeente. De gemeente is bang dat ze bedrijven die willen uitbreiden moeten doorverwijzen naar locaties buiten de gemeentegrenzen. Het is duidelijk dat er over de gemeentegrenzen heen gekeken moet worden om op meerdere vlakken een gezamenlijke aanpak te realiseren voor het oplossen van het capaciteitsprobleem.

Hellendoorn

In de kern Hellendoorn is behoefte aan een nieuw terrein omdat bedrijventerrein 't Lochter uitgegeven is. Er is wel concrete vraag vanuit ondernemers. Daar komt bij dat voor de herontwikkeling van verouderde delen op het terrein schuifruimte nodig is. Het vinden van een nieuwe locatie is complex (gemengd/parkachtig ontwikkeling binnen de kern voldoet niet aan de wensen van het lokale bedrijfsleven). Op 't Lochter loopt ook een pilot voor een energy hub. Het bedrijventerrein Nijverdal Noord en de spoorzone in Nijverdal worden in de komende jaren herontwikkeld, waarbij de Herstructureringsmaatschappij Overijssel (HMO) een belangrijke rol vervuld. Bestaande gebouwen worden gesloopt of verduurzaamd voor nieuwe bedrijven die uit Nijverdal Ten Cate zijn voortgekomen. Bovendien wordt in het gebied ook de relatie versterkt tussen onderwijs en bedrijfsleven. Er bestaan contacten met andere gemeenten over economisch beleid in de vijf West-Twentse gemeenten.

Hengelo

Hengelo kent een gunstige ligging te midden van Almelo en Enschede en is daarnaast goed ontsloten zowel via weg, water als spoor. De stad is een echte maak- en techniekstad met veel dynamiek waar de bedrijventerreinen het brandpunt voor de economie vormen. De economie kenmerkt zich door de aanwezigheid van het klein- en middelgrote maaksegment. De komende jaren zal er in de gemeente extra ruimte nodig zijn voor het vaardig, vindingrijk en sterk MKB van de stad. Met de aanwezigheid van het High Tech Systems Park en The Green Box kent ook Hengelo meerdere innovatiehubs.

Hof van Twente

Bedrijven in de gemeente Hof van Twente zijn van groot belang voor de leefbaarheid in de kernen. De ondernemers sponsoren verenigingen zoals de lokale voetbalclub. Belangrijke bedrijven bevinden zich o.a. in de machinebouw. Tuinte in Hengevelde is daar een voorbeeld van. Het bedrijf heeft een grote uitbreidingsbehoefte. Voor de gemeente is dit een probleem, de bedrijventerreinen zijn namelijk vol. Momenteel loopt er een onderzoek waarin gekeken wordt naar de behoeften en mogelijkheden voor uitbreiding. In alle 6 de kernen zijn al locaties aangewezen.

In Goor bevinden zich watergebonden kavels die niet optimaal worden benut. Er zal gekeken moeten worden naar transities voor deze bedrijven. Daarnaast komt uit het gesprek naar voren dat de

campussen in de regio worden gezien als een 'black box'. De link tussen de lokale bedrijven en de campussen is niet zichtbaar. Het is van belang dat er een goede samenwerking ontstaat tussen de gemeenten en te kijken naar de transitie.

Losser

Losser heeft de ambitie om te groeien naar 25.000 inwoners. Dit vraagt om een goede balans tussen wonen en werken en de aanwezige voorzieningen. In maart 2025 vond er een behoefteonderzoek plaats om de vraag naar bedrijventerreinen concreet te krijgen. Er is nu geen aanbod beschikbaar, er zijn geen nieuwe kavels en er is geen leegstand. Op basis van onderzoek wordt gestreefd om de ruimte op bestaande bedrijventerreinen beter te benutten. Daarvoor is een investeringsagenda opgesteld en er is ook budget voor beschikbaar.

Oldenzaal

Oldenzaal heeft de wens om te groeien naar 40.000 inwoners en een zelfstandige gemeente te blijven. Ze voelt zich de schakel tussen stad en platteland in de regio. Met de wens om te groeien ontstaan er discussies wat betreft het ruimtegebruik. Dit is namelijk zeer beperkt. Zo speelt er over Juffenbeek-Noord de discussie of dit een bedrijventerrein of woningbouwlocatie moet zijn. Het uitgangspunt is de ontwikkeling van een werklocatie. Binnen de gemeente zijn ze momenteel nog niet bezig met herontwikkeling. Dit is wel een politieke wens. Wanneer bedrijven willen uitbreiden dan moet dat in de eigen gemeente kunnen, verzoeken van elders worden doorgestuurd naar Almelo XL business park.

Rijssen-Holten

De gemeente Rijssen-Holten ligt tegen de A1. Binnen de gemeente zijn er veel sterke familiebedrijven onder andere in de bouw en logistieke sector. Momenteel spelen er geen concrete plannen voor uitbreiding van deze bedrijven. De wens is wel om te kunnen blijven voldoen aan de vraag naar uitbreiding wanneer deze zich voordoet.

Binnen de gemeente bevinden zich weinig verouderde terreinen en is er weinig leegstand. Het terrein in Rijssen is groot en bevat echter wel enkele kanszones. In het verleden is al het een en ander met HMO opgepakt. Kampus in Rijssen is een opleidingsinstituut en onderdeel van het ROC waar ontwikkeling van innovatief vakmanschap centraal staat. Toch wordt er aangegeven dat er een mismatch is tussen de opleiding en industrie binnen de gemeente.

Twenterand

De gemeente Twenterand kent een grote aanwezigheid van transportbedrijven. Kijkend naar de ruimte ligt er een uitdaging betreft de uitbreiding. Recent is er wel in Den Ham groen licht gegeven voor een stuk van kleiner dan 3 hectare. Daarnaast is er de uitbreiding van 30 hectare in Vriezenveen-Zuid een meerjarenproject. In Vriezenveen zijn er een aantal bedrijven die uit hun jas groeien. Op de oude locaties wordt woningbouw gerealiseerd. De gemeente wil het liefst de lokale en grote bedrijven binnen de eigen grenzen houden. Ze werken met een actief grondbeleid waardoor er de komende jaren goed ingespeeld kan worden op vrijkomende agrarische gronden binnen de gemeente.

Betreft het thema herontwikkeling loopt momenteel de revitalisering van Garstelanden. Dit loopt al langere tijd en blijkt een lastig project te zijn. Dit wordt veroorzaakt door het capaciteitstekort binnen de gemeente.

Wierden

De gemeente Wierden huisvest verschillende innovatieve maakbedrijven. Er is veel vraag naar bedrijfsruimte. In Enter komt er tussen twee bestaande terreinen een nieuwe locatie zodat er een verbinding ontstaat tussen de bestaande terreinen. Deze nieuwe plek is bedoeld voor het lokaal bedrijfsleven. Kijkend naar de A1 is er vanuit de gemeente momenteel geen behoefte aan grootschalige bedrijventerreinen. Binnen de gemeente lopen er meerdere herontwikkelingstrajecten. Wel zijn er middelen nodig om de plannen te realiseren.

Bijlage V Indeling SBI-codes

Om in dit onderzoek de kennisspeerpunten, zoals beschreven in de 'Agenda voor Twente', lading te geven is gebruik gemaakt van een combinatie van LISA-data en een analysetool. De analysetool is gebruikt om de SBI-codes te scharen onder de verschillende kennisspeerpunten en vervolgens te laden met getallen. Doel hiervan was om een eerste indicatie te geven van het profiel.

Definitie speerpuntsectoren

Het is niet mogelijk om de speerpunten volledig af te bakenen aan de hand van SBI-codes. Bedrijven kunnen meerdere bedrijfsactiviteiten uitvoeren waardoor een SBI-code niet de volledige lading dekt. Documentatie aangeleverd door onder andere de Twenteboard is gebruikt als startpunt van de analyse. Vervolgens is geprobeerd een eerste stap te zetten door voor de speerpuntsectoren in ieder geval de volgende SBI-codes te hanteren:

- Bij defensie gaat het om bedrijven die produceren voor defensie of onderdeel zijn van de keten. Voorkomende SBI-codes: 26.11, 26.30, 26.51, 25.30, 30.13, 30.32, 30.40, 33.18, 24.46, 26.70.
- Bij chiptech gaat het met name om bedrijven die microchips en halfgeleiders ontwerpen, produceren of toepassen. Bijvoorbeeld bedrijven in de vervaardiging van elektronische componenten en printplaten. Voorkomende SBI-codes: 26.11, 26.51, 26.11, 28.92, 29.31, 26.51, 71.12.
- Bij medtech gaat het om bedrijven in de medische technologie. Bedrijven zitten op het snijvlak van gezondheidszorg, productie en innovatie. Bijvoorbeeld vervaardiging van medische en tandheelkundige instrumenten, groothandels in medische producten. Voorkomende SBI-codes: 32.50, 26.60, 21.20, 46.46.2, 33.19, 72.193.
- De sector energie bestaat uit bedrijven in de productie, levering en advisering van energie. Het gaat hier naast productie en distributie ook om advisering en spur- en ontwikkelingswerk. Voorkomende SBI-codes: 25.11, 71.12, 28.29, 35.13, 72.19, 27.11

Het is erg belangrijk om te controleren welke activiteiten een bedrijf daadwerkelijk uitvoert. Door middel van de websites van bedrijven zijn de bedrijfsactiviteiten individueel gecontroleerd. Bovendien hebben experts van BCI en de Twente Board de lijsten met bedrijven doorgenomen. Hierdoor zijn nog enkele bedrijven met verschillende SBI-codes toegevoegd of juist verwijderd. Op basis van aangeleverde documentatie, een eerste aanzet o.b.v. SBI-indelingen en de bedrijfswebsites zijn bedrijven ingedeeld in een speerpuntsector.

Indeling stuwende basis

Hightech	
21	Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen en producten
26	Vervaardiging van computer-, elektronische en optische producten
261	Vervaardiging van elektronische componenten en printplaten
262	Vervaardiging van computers en randapparatuur
265	Vervaardiging van meet-, regel-, navigatie- en controleapparatuur en van uurwerken
266	Vervaardiging van bestralingsapparatuur en van elektromedische en elektrotherapeutische apparatuur
303	Vervaardiging van lucht- en ruimtevaartuigen en van toestellen in verband daarmee

Medium-high tech	
20	Vervaardiging van chemische producten
254	Vervaardiging van wapens en munitie
27	Vervaardiging van elektrische apparatuur
29	Vervaardiging van machines en apparaten
29	Vervaardiging van auto's, aanhangwagens en opleggers
30 (exclusief 301 & 303)	Vervaardiging van andere transportmiddelen m.u.v. bouw schepen en vervaardiging van lucht- en ruimtevaartuigen en van toestellen in verband daarmee
325	Vervaardiging van medische en tandheelkundige instrumenten en benodigdheden
Medium-low tech	
182	Reproductie van opgenomen media
19	Vervaardiging van cokes en geraffineerde aardolieproducten
22	Vervaardiging van producten van rubber of kunststof
23	Vervaardiging van andere niet-metaalhoudende minerale producten
24	Vervaardiging van metalen in primaire vorm
25 (exclusief 254)	Vervaardiging van producten van metaal, exclusief machines en apparaten, met uitzondering van de vervaardiging van wapens en munitie
301	Bouw van schepen
33	Reparatie en installatie van machines en apparaten
Low-tech	
10	Vervaardiging van voedingsmiddelen
11	Vervaardiging van dranken
12	Vervaardiging van tabaksproducten
13	Vervaardiging van textiel
14	Vervaardiging van kleding
15	Vervaardiging van leer en van producten van leer
16	Houtindustrie en vervaardiging van artikelen van hout en van kurk, exclusief meubelen; vervaardiging van artikelen van riet en van vlechtwerk
17	Vervaardiging van papier en papierwaren
18 (exclusief 182)	Drukkerijen en reproductie opgenomen media, m.u.v. reproductie opgenomen media
31	Vervaardiging van meubelen
32 (exclusief 325)	Andere verwerkende industrie met uitzondering van de vervaardiging van medische en tandheelkundige instrumenten en benodigdheden
R&D	
721	Natuurwetenschappelijk speur- en ontwikkelingswerk
7211	Biotechnologisch speur- en ontwikkelingswerk
72111	Biotechnologisch speur- en ontwikkelingswerk op het gebied van agrarische producten en processen

72112	<i>Biotechnologisch speur- en ontwikkelingswerk op het gebied van medische producten en farmaceutische processen en van voeding</i>
72113	<i>Biotechnologisch speur- en ontwikkelingswerk voor overige toepassingen</i>
7219	<i>Natuurwetenschappelijk speur- en ontwikkelingswerk</i>
72191	<i>Speur- en ontwikkelingswerk op het gebied van landbouw en visserij (niet biotechnologisch)</i>
72192	<i>Technisch speur- en ontwikkelingswerk</i>
72193	<i>Speur- en ontwikkelingswerk op het gebied van gezondheid</i>
72199	<i>Overig natuurwetenschappelijk speur- en ontwikkelingswerk (niet biotechnologisch)</i>
722	<i>Speur- en ontwikkelingswerk op het gebied van de maatschappij- en geesteswetenschappen</i>
7220	<i>Speur- en ontwikkelingswerk op het gebied van de maatschappij- en geesteswetenschappen</i>

Hoogwaardige IT

582	<i>Uitgeverijen van software</i>
62	<i>Dienstverlenende bedrijven op het gebied van informatietechnologie</i>
63	<i>Dienstverlenende bedrijven op het gebied van informatie</i>

Overig kennisintensief

71	<i>Architecten, ingenieurs en technisch ontwerp en advies</i>
741	<i>Industrieel ontwerp en vormgeving</i>

Bouwnijverheid

41	<i>Algemene burgerlijke en utiliteitsbouw en projectontwikkeling</i>
42	<i>Grond-, water- en wegenbouw (geen grondverzet)</i>
43	<i>Gespecialiseerde werkzaamheden in de bouw</i>

Logistiek, opslag en groothandels

46	<i>Groothandel en handelsbemiddeling (niet in auto's en motorfietsen)</i>
----	---

Raadsbrief ter informatie

Postadres:
Gemeente Almelo
Postbus 5100
7600 GC Almelo

Aan de raad van de gemeente Almelo

Bijlage
Ruimtelijk Economische Bouwsteen Twente 2040

Datum
16 oktober 2025

Onderwerp
Ruimtelijk Economische Bouwsteen Twente 2040

Geachte leden van de raad,

Graag informeren wij u over de 'Ruimtelijk Economische Bouwsteen Twente 2040' (REB Twente), waarvan wij op 15 oktober 2025 hebben ingestemd met de conclusies en aanbevelingen. Bijgevoegd treft u de Ruimtelijk Economische Bouwsteen Twente 2040 aan.

Inleiding

Twente streeft naar een schaa sprong in wonen en werken, met als doel 100.000 nieuwe inwoners en 55.000 nieuwe banen tot aan 2050. Die schaa sprong is belangrijk om voorzieningen op peil te houden, voldoende jong talent aan te trekken en bedrijven en instellingen in Twente een toekomstbestendige basis te geven. Dat kan alleen met behoud en ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen, campussen en innovatieomgevingen. Voor een welvarende regio is het van belang dat ondernemers kunnen ontwikkelen, uitbreiden en innoveren.

Met de REB Twente is een belangrijke vervolgstap gezet in de langjarige strategische samenwerking in Twente op het thema 'ruimte voor economie'. De bevindingen en aanbevelingen uit de REB Twente geven richting aan de ruimtelijk economische keuzes van de Regio Twente.

In de REB Twente is het economisch profiel van Twente in 2040 beschreven als een:

'Een Groene Technologische Topregio – met in (inter-)nationaal economisch perspectief vier kennispeerpunten (chiptech, medtech, defensie en energietechnologie), die nauw verweven zijn met de brede stuwende basis in de technologisch gedreven maakindustrie en bouw en beschikt over een gevarieerd lokaal en regionaal MKB'.

De REB Twente is een bouwsteen met aanbevelingen voor provinciale, regionale en gemeentelijke ruimtelijke keuzes. Het is geen zelfstandig beleid, maar dient als input voor de Ruimtelijke Ontwikkelstrategie Twente (ROS Twente) en de nieuwe Programmeringsafspraken Bedrijventerreinen 2027-2030. De bouwsteen vormt inbreng voor een regionale strategie en is in deze fase beleidsvoorbereidend en richtinggevend, maar niet juridisch bindend.

Wat betekent de REB voor Almelo

Het economisch profiel van Twente, de ruimtelijk-economische strategie voor de economische ruimtevrage en de aanbevelingen uit de REB Twente sluiten goed aan bij de economische en ruimtelijke ambities zoals vastgelegd in de Economische Ruimtelijke Visie Almelo (ERV). Dit betreft onder andere de verdere ontwikkeling van Twente als groene technologische topregio, de versterking van de clusters chiptech, energie en hightech (technologisch gedreven maakindustrie), het maken van regionale afspraken over de uitbreiding en ontwikkeling van bedrijventerreinen, en de optimalisatie van bestaande werklocaties.

De REB benoemt veel van deze punten, waarvan de uitvoering al in gang is gezet via de ERV. Hierbij gaat het onder andere om de ontwikkeling van XL Businesspark 2 voor grootschalige bedrijvigheid (technologisch gedreven maakindustrie), de verkenning van nieuwe bedrijventerreinen voor het lokale MKB en het onderzoek naar de intensivering van bestaande bedrijventerreinen.

Tegelijkertijd hebben wij meegegeven aan het Bestuurlijk Overleg Programmering Bedrijventerreinen dat wij van mening zijn dat de ambities van onze gemeente in de REB Twente nog onvoldoende tot uitdrukking komen. Momenteel werken wij aan het verder concretiseren en aanscherpen van ons economische profiel, in lijn met de ambities van Almelo. Daarbij sluiten wij aan op zowel de ambities van Twente (deze bouwsteen) als die van het Rijk, zoals verwoord in de Nota Ruimte en de Ruimtelijke Economische Verkenning van het ministerie van Economische Zaken. Wij hebben daarbij aangegeven het van belang te vinden dat ons aangescherpte profiel in vervolgrapporten, zoals de ROS Twente en de programmeringsafspraken, nadrukkelijker tot uitdrukking komt.

REB Twente als bouwsteen voor integrale ruimtelijke afweging

Het economisch belang staat niet op zichzelf. Bij de keuze voor de invulling van schaarse ruimte is economie een van de ruimtevragers naast onder andere wonen, natuur, water en energie. De afwegingen tussen deze belangen maken we integraal en in overleg met provincies, gemeenten en regionale samenwerkingspartners. De wijze waarop we dit doen leggen we vast in de omgevingsvisie. Met de REB Twente is een helder economisch profiel voor de regio neergelegd van waaruit we kunnen sturen op regionale meerwaarde bij de vestiging van benodigde grootschalige bedrijvigheid.

Binnen de REB Twente zijn nog geen specifieke zoeklocaties voor (boven)regionale bedrijventerreinen voor grootschalige bedrijven aangewezen. Wel zijn er een aantal leidende principes voor de ontwikkeling van deze terreinen opgesteld:

- Voorzien in behoefte aan grote kavels (>3ha) van bedrijven uit de regio;
- Voorzien in de bovenregionale vraag mits ze passen bij het opgestelde profiel voor het terrein en de bedrijven een regionale meerwaarde voor de regio hebben;
- Zijn goed gepositioneerd nabij netwerken (weg (o.a. A1/A35/N35/N36/N18), water, energie);
- Op locaties waar een goede inpassing in de omgeving mogelijk is;
- Waar overwegend grote kavels (>3ha) worden aangeboden;
- En waarvan de ontwikkeling door meerdere gemeenten en/of provincie wordt ondersteund.

Vervolg

Na instemming met de conclusies en aanbevelingen uit de REB Twente door de Twentse colleges, starten de colleges en regionale partners de dialoog over de uitvoering van deze aanbevelingen. Deze dialoog vindt primair plaats binnen het ambtelijk en bestuurlijk overleg Programmeren Bedrijventerreinen Twente.

Hoogachtend,
Burgemeester en Wethouders van Almelo,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. Dijkstra

R.T.A. Korteland

Postadres:
Gemeente Almelo
Postbus 5100
7600 GC Almelo

Bezoekadres:
Haven Zuidzijde 30
7607 EW Almelo

telefoon: **(0546) 54 11 11**
e-mail: **gemeente@almelo.nl**
internet: **www.almelo.nl**

Bestuurlijk overleg programmeren bedrijventerreinen

Uw brief	Uw kenmerk	Ons kenmerk D/25/799476	Datum 15 oktober 2025
Bijlage(n)	Doorkiesnummer 0546-541111	Behandeld door D.J. Heijden, van der	Zaaknummer Z/25/245409

Onderwerp

Ruimtelijke Economische Bouwsteen Twente 2040

Geachte bestuurders,

Wij hechten veel waarde aan een gezamenlijke koers voor de verdere versterking van de Twentse economie. Het rapport *'Ruimtelijke Economische Bouwsteen Twente 2040'* vormt een belangrijke basis voor de vervolggesprekken over de langetermijnontwikkeling van de regionale economie. Het onderstreept het belang van voldoende ruimte en het benutten van kansen voor economische groei in de regio. Wij waarderen de inspanningen die zijn geleverd om deze eerste bouwsteen te ontwikkelen en zo bij te dragen aan een sterk toekomstperspectief.

Tegelijkertijd werken wij aan het verder concretiseren en aanscherpen van ons economische profiel, in lijn met de stad die wij willen zijn. Daarbij sluiten wij aan op zowel de ambities van Twente (deze bouwsteen) als die van het Rijk, zoals verwoord in de Nota Ruimte en de Ruimtelijke Economische Verkenning van het ministerie van Economische Zaken. Onze bijzondere aandacht gaat uit naar de kennisintensieve sectoren, defensie, zorg en de hightech maakindustrie: regionale clusters van groot belang, die ook door het Rijk zijn erkend als van nationaal strategisch belang. Wij hechten er daarbij waarde aan dat ons aangescherpte profiel in vervolgrapporten, zoals de ROS Twente en de programmeringsafspraken, tot uitdrukking komt.

De verbondenheid van Twente en nadrukkelijk ook Almelo met de andere techregio's en de mogelijke synchrone groeikansen zullen een belangrijke rol spelen in een nadere positionering. Ons doel is om samen met u en de andere Twentse gemeenten te zorgen voor krachtige, en evenwichtige economische ontwikkeling in Twente.

Wij zien uit naar de verdere samenwerking.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Almelo,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. Dijkstra

R.T.A. Korteland

Collegevoorstel

Onderwerp	Inventarisatie kunstwerken en materialen op de Werf (Turfkade 17)
Eenheid/team	CZ Adviespool
Zaakkenmerk	Z/25/246452
Documentkenmerk	D/25/783120
Vertrouwelijkheid	Openbaar
Portefeuillehouder	G.J. Overmeen-Bakhuis
Datum vergadering	

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

Het college heeft kennisgenomen van de inventarisatie van kunstwerken en materialen opgeslagen op de Werf (Turfkade 17) en het daarover uitgebrachte advies van de Adviescommissie Beeldende Kunst en Vormgeving (BKV). Uit de inventarisatie blijkt dat een groot aantal kunstwerken, na restauratie, opnieuw geplaatst kan worden. De Adviescommissie BKV heeft daarbij enkele locaties aangedragen waar deze werken mogelijk een nieuwe plek kunnen krijgen. Het college heeft besloten om deze informatie met de raad te delen.

Voorgesteld besluit

1. De raad met een raadsbrief (D/25/791851) te informeren over de inventarisatie van de kunstwerken en materialen op de Werf (Turfkade 17) (D/25/791851) en het hierover uitgebrachte advies van de Adviescommissie Beeldende Kunst en Vormgeving (D/25/802303) voor de mogelijke terugplaatsing daarvan.

Inleiding

Op verzoek van de raad op 11 juli 2024 is een volledige inventarisatie gemaakt van de kunstwerken en materialen opgeslagen op de Werf aan de Turfkade 17. De Adviescommissie BKV heeft als taak om het college te adviseren over zaken die te maken hebben met beeldende kunst en vormgeving binnen de gemeente. Deze commissie heeft per kunstwerk en materiaal een advies uitgebracht over de mogelijke terugplaatsing daarvan. De eventuele opvolging van de uitgebrachte adviezen voor het herplaatsen, worden nog intern onderzocht. Het college kan het advies volgen, maar is daartoe niet verplicht.

Beoogd effect

De raad wordt geïnformeerd over de huidige stand van zaken met betrekking tot de kunstwerken en materialen op de Werf aan de Turfkade 17.

Argumenten voor

- 1.1 Met deze informerende raadsbrief voldoet het college aan de toezegging aan de raad.*

De raad heeft te kennen gegeven dat ze een overzicht wil hebben van de kunstwerken en materialen die opgeslagen liggen op de Werf aan de Turfkade 17 en dat deze weer zichtbaar worden in de openbare ruimte. Wanneer in toekomstige gebiedsontwikkelingsplannen keuzes

gemaakt moeten worden met betrekking tot kunst in de openbare ruimte, zal deze inventarisatie daarvoor in eerste instantie als basis dienen.

Kantttekeningen

Niet van toepassing.

Kosten, opbrengsten en dekking

Aan het herstellen en herplaatsen van kunstwerken en materialen zijn kosten verbonden. Deze kosten worden betrokken bij de toekomstige gebiedsontwikkelingsplannen. Dit valt echter buiten het kader waar dit collegevoorstel betrekking op heeft.

Uitvoering

Na besluitvorming wordt de raadsbrief (D/25/791851) inclusief bijlagen naar de raad verstuurd.

Bijlage(n)

- Raadsbrief met bijlage Inventarisatie kunstwerken en materialen op de Turfkade 17 (D/25/791851) en een bijlage met advies Adviescommissie Beeldende Kunst en Vormgeving (D/25/802303)

Procesinformatie

Intern overleg

Het voorstel is afgestemd met de eenheid Stedelijke Ontwikkeling.

Afstemming met portefeuillehouder

Het voorstel is afgestemd met portefeuillehouder Margreet Overmeen-Bakhuis in het lijnoverleg van 17-09-2025.

Directie-advies

Niet van toepassing.

B&W voorstel standaard.

Communicatie over het besluit

Regulier.

Inventarisatie kunstwerken en materialen op de Turfkade 17

Kunstwerken:

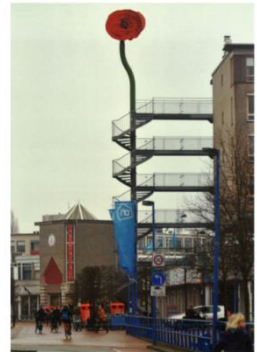
1. Titel: Heel eventjes maar (De Klaproos)

Kunstenaar: Cornelia Maria Elizabeth Besems

Oude Locatie: parkeergarage Rosa Luxemburgstraat

Nieuwe locatie: Java parkeergarage

Verwachting is dat het kunstwerk in kwartaal 4 van dit jaar wordt teruggeplaatst.

2. 1x Mozaïek Ei

Kunstenaar: Ineke Pezie

Oude locatie: Joke Smitstraat

3. ZonderTitel

Materiaal: zuil van keramiek

Kunstenaars: Hans Vijgen en Maria Rault

Jaar: 1981

Oude locatie: Oude stadhuis oostzijde

4. Titel: Prometheus

Materiaal: beton, kunststof

Kunstenaar: Janny Brugman (de Vries)

Oude locatie: Brugstraat voor de brandweerkazerne

5. Titel: Groep van vier

Kunstenaar: Jan Kip (1926-1987)

Materiaal: brons

Gemaakt: 1975

Aangekocht: 1982

Oude locatie: busstation Wierdensestraat

Nieuwe locatie: busstation Wierdensestraat

Verwachting is dat het kunstwerk in kwartaal 4 van dit jaar wordt teruggeplaatst

6. Titel: Sterrenbeeld van Amalia

Materiaal: cortenstaal

Gemaakt: 2004

Oude locatie: boomrooster op het Amaliaplein

7. Titel: De Bever

Rijksprijs voor Bouwen en Wonen, uitgereikt in 1992

Materiaal: brons

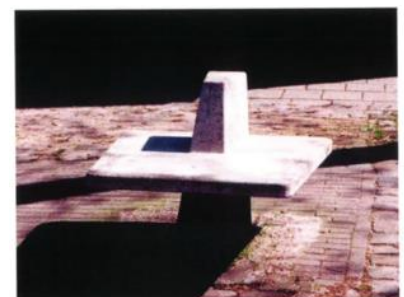
Oude locatie: kademuur Haven Noordzijde ('Kreta vijver')

8. Zonder Titel:

Gegoten betonsteen

Oorspronkelijke locatie: Willemsgang, links van parkeerplaats

9. Titel: Moeder met spelende kinderen

Kunstenaar: M. Stolk

Materiaal: gietsteen

Oorspronkelijke locatie: Verdilaan bij O.B.S. 't Aalderink (wijk Wierdensehoek)

Materialen:

1. Spaceshuttlebank (Wubbo Ockels) 2013

Gemaakt door Dyntec/Falco

Blijft kwetsbaar met de elektronica die er in zit.

Oude locatie: Grotestraat thv van Olffen

2. De Kroon

Afkomstig van het oude stadhuis, nu appartementengebouw "Het Stadshuis".

3. Dakje van torentje

Afkomstig van Huis Alexandra, gesticht De Goede Herder. Klok is ook bewaard gebleven.

Advies van de Adviescommissie Beeldende Kunst en Vormgeving betreffende de kunstwerken en materialen Turfkade 17:

Kunstwerken:

Mozaïek Ei

Adviescommissie BKV: Het ei laten herstellen en bij de andere twee eieren aan de Joke Smitsstraat plaatsen. Mogelijk dat Hans Hunter (verantwoordelijk voor de Mans Kapbaargmozaïeken) hier een rol in kan spelen.

Zonder Titel

Adviescommissie BKV: zuil wordt door de commissie erg gewaardeerd en zij vinden het dan ook belangrijk dat deze weer een goede plek krijgt na restauratie. Herplaatsing (in de buurt van het oude stadhuis!) mag ook als 'droog' object, er hoeft niet per sé weer water overheen te lopen. Mogelijk in de gemeenschappelijke bewonersplantsoen aan de voorzijde, tegenover de ingang van het politiebureau? Aandachtspunt: vandalismegevoelig object.

Update: kunstenaar (dhr. Vijgen) en nabestaanden (mevr. Rault) worden benaderd om mee te denken met 'nieuwe' locatie. Restauratiekosten worden in kaart gebracht.

Titel: Prometheus

Adviescommissie BKV: gezien de hoge herstelkosten in combinatie met de kwaliteit van het object en dat de brandweer al heeft aangegeven er geen belangstelling meer voor te hebben, kan de commissie instemmen met het voorstel om het object af te voeren.

Titel: Sterrenbeeld van Amalia

Adviescommissie BKV: plaatsen in het nieuwe geboortebos, de gesprekken daarvoor lopen.

Titel: De Bever

Adviescommissie BKV: kademuur Haven Noordzijde ('Kreta vijver')

Zonder Titel

Adviescommissie BKV: geen relevant kunstwerk daarom hoeft het niet teruggeplaatst te worden.

Titel: Moeder met spelende kinderen

Adviescommissie BKV: Plaatsen nabij een IKC of andere basisschool in de wijk Wierdensehoek nadat het beeld gereinigd is.

Materialen:

Spaceshuttlebank (Wubbo Ockels) 2013

Adviescommissie BKV: Bank is geen kunstobject maar een designobject met design- en emotionele waarde. Advies: niet terug te plaatsen in de openbare ruimte i.v.m. vandalismegevoeligheid.

De Kroon

Afkomstig van het oude stadhuis, nu appartementengebouw "Het Stadhuis".

Adviescommissie BKV: na herstel in of nabij het nieuwe stadhuis te plaatsen

Dakje van torentje

Reactie commissie: beladen object door de geschiedenis van het gesticht. Het dakje als object zegt niet veel, er is een soort van onderstel nodig om meer zeggingskracht te hebben. Compleet met onderstel en klok heeft het zeker waarde om in een park geplaatst te worden.

Adviescommissie BKV: schrijf een prijsvraag uit voor het ontwerpen en realiseren van het onderstel inclusief klok.

Raadsbrief ter informatie

Postadres:
Gemeente Almelo
Postbus 5100
7600 GC Almelo

Aan de raad van de gemeente Almelo

Bijlage	Datum
2	7 oktober 2025

Onderwerp
Inventarisatie kunstwerken en materialen op de Werf aan de Turfkade 17

Geachte leden van de raad,

Zoals toegezegd tijdens de raadsvergadering van 11 juli 2024 treft u bij deze brief de volledige inventarisatie aan van de kunstwerken en materialen opgeslagen op de Werf aan de Turfkade 17. Tevens ontvangt u het advies van de Adviescommissie Beeldende Kunst en Vormgeving hierover voor wat betreft de mogelijkheden voor terugplaatsing. Voor het college is dit een waardevol richtinggevend advies. We nemen het als vertrekpunt van ons handelen. De planning en precieze uitvoering zal vaak afhangen van kansen of projecten die zich voordoen.

Voor twee kunstwerken geldt dat ze al een passende bestemming krijgen. Zo zal het kunstwerk *Heel eventjes maar*, in de volksmond beter bekend als *De Klaproos*, in het vierde kwartaal van dit jaar een plek krijgen bij de Javagarage. Ook het kunstwerk *Groep van vier*, beter bekend als *Over de ruggen van vier generaties*, zal in het vierde kwartaal weer geplaatst worden in de binnenstad van Almelo, en wel aan de Wierdensestraat.

Met deze brief wordt de toezegging van 11 juli 2024 afgedaan.

Hoogachtend,
Burgemeester en Wethouders van Almelo,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. Dijkstra

R.T.A. Korteland

Collegevoorstel

Onderwerp	Beantwoording schriftelijke vragen fractie PVV over duurzaamheidsroute A35
Eenheid/team	CZ Adviespool
Zaakkenmerk	Z/25/249375
Documentkenmerk	D/25/800974
Vertrouwelijkheid	Openbaar
Portefeuillehouder	G.J. Overmeen-Bakhuis
Datum vergadering	

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

De fractie van de Partij voor de Vrijheid Almelo heeft op 18 september 2025 schriftelijke vragen gesteld over de zonnepanelen langs de A35. Middels de bijgevoegde brief beantwoordt het college deze vragen.

Voorgesteld besluit

1. De schriftelijke vragen van de fractie Partij voor de Vrijheid Almelo, inzake de zonnepanelen langs de A35, te beantwoorden middels bijgevoegde brief (D/25/801009).
2. De brief met beantwoording van de vragen te plaatsen op iBabs, zodat andere fracties kennis kunnen nemen van de beantwoording

Inleiding

Naar aanleiding van berichtgeving in de media over zonnepanelen langs de A35 in het kader van het project Duurzaamheidsroute A35, heeft de fractie van de Partij voor de Vrijheid Almelo schriftelijke raadsvragen gesteld (D/25/796421). De fractie wil met name antwoord op de vraag waarom de gemeente aan dit project meewerkt aangezien op veel daken ook nog geen zonnepanelen liggen en er sprake is van netcongestie.

Beoogd effect

De beantwoording van de schriftelijke raadsvragen van de Partij voor de Vrijheid Almelo.

Argumenten voor

1.1 Het college komt met de beantwoording van de vragen tegemoet aan de informatievraag vanuit de gemeenteraad.

Om haar controlerende taak uit te kunnen voeren heeft de gemeenteraad de bevoegdheid om (schriftelijke) vragen aan het college te stellen. Het college dient antwoord te geven op vragen die vanuit de gemeenteraad gesteld zijn.

Kanttekeningen

Niet van toepassing.

Kosten, opbrengsten en dekking

Niet van toepassing.

Uitvoering

Na besluit van het college wordt de uitgaande brief (D/25/801009) gestuurd naar de fractie Partij voor de Vrijheid Almelo en beschikbaar gesteld op iBabs, ter informatie voor de overige fracties.

Bijlage(n)

1. D/25/801009 beantwoording schriftelijke vragen over zonnepanelen langs de A35
2. D/25/796421 schriftelijke vragen fractie Partij voor de Vrijheid Almelo over de zonnepanelen langs de A35

Procesinformatie

- Intern overleg

Intern overleg heeft plaatsgevonden binnen het programma Klimaat en Milieu.

- Afstemming met portefeuillehouder

De beantwoording is afgestemd in het portefeuillehoudersoverleg programma Klimaat en Milieu op 29 september 2025.

- Directie-advies: n.v.t.

B&W voorstel standaard

Communicatie over het besluit

Regulier en Ibabs.

Fractie PVV
t.a.v. de heer M. Nijland

Postadres:
Gemeente Almelo
Postbus 5100
7600 GC Almelo

Bezoekadres:
Haven Zuidzijde 30
7607 EW Almelo

telefoon: **(0546) 54 11 11**
e-mail: **gemeente@almelo.nl**
internet: **www.almelo.nl**

Uw brief	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Datum
18 september 2025	--	D/25/801009	15 oktober 2025

Bijlage(n)	Doorkiesnummer	Behandeld door	Zaaknummer
--	0546-541111	L.H. Plant	Z/25/249375

Onderwerp

Antwoord op schriftelijke vragen over zonnepanelen langs de A35

Geachte heer Nijland,

Met de e-mail en bijgevoegde brief van 18 september 2025 stelt uw fractie vragen over de zonnepanelen langs de A35. Uw vragen worden hieronder beantwoord.

1. Waarom kiest de gemeente ervoor mee te werken aan plannen voor zonnepanelen langs de A35, terwijl er in Almelo en Twente nog enorme dakoppervlakken leegstaan die veel logischer en efficiënter benut kunnen worden?

De gemeenteraad stelde in 2020 de 'Duurzame energieladder Almelo' vast, met een visie op duurzame energieopwekking. Op 30 januari 2024 werd hieraan het clustergebied A35 toegevoegd. Daarmee gaf de raad groen licht voor de Duurzaamheidsroute A35 en daarom werkt de gemeente aan dit plan mee. Veel dakoppervlak is in particulier eigendom dus het is niet aan de gemeente om daar zonnepanelen op te plaatsen.

2. Welke concrete afweging is gemaakt tussen het benutten van bestaande daken enerzijds en het aantasten van landschap, leefomgeving en natuur langs de snelweg anderzijds?

Almelo zet in op duurzame energie via een combinatie van zonnepanelen op daken en op land. Het gaat hierbij niet om een keuze tussen de twee, maar juist om een combinatie van beide vormen van opwekking: een én-én-benadering die bijdraagt aan het realiseren van de gemeentelijke duurzaamheidsdoelen. Binnen de Duurzaamheidsroute A35 wordt rijksgrond zonder landbouw- of andere bestemming gebruikt voor zonne-energie.

3. Wat gaat de gemeente doen om te voorkomen dat bedrijven vertrekken of niet investeren door het volle stroomnet, terwijl er wel miljoenen worden uitgegeven aan een zonn snelweg?

Nieuwe grote energieprojecten, zoals een zonnepark langs de A35, kunnen voorlopig niet worden aangesloten op het volle stroomnet. Het risico hiervan ligt bij de ontwikkelaar, niet bij de gemeente. Aansluiting is pas mogelijk zodra er weer capaciteit is. De ontwikkelende partij moet daar, net als iedere andere aanvrager, op wachten. De gemeente werkt samen met netbeheerders, provincie, Rijk en bedrijven aan oplossingen zoals netverzwaring, opslag en congestiemanagement.

4. Hoe gaat de gemeente garanderen dat lokale belangen zwaarder wegen dan provinciale of landelijke prestigeprojecten?

Bij projecten zoals de Duurzaamheidsroute A35 kijkt de gemeente nadrukkelijk naar de lokale impact en kansen voor participatie. Zo loopt er een participatietraject met belanghebbenden zoals inwoners, bedrijven en belangengroeperingen.

5. Welke garanties zijn er dat dit project niet leidt tot hogere kosten voor gemeenten of burgers, bijvoorbeeld via lokale heffingen of netwerkkosten?

De ontwikkeling en exploitatie van het zonnepark ligt bij private partijen, zij dragen de investerings- en beheerskosten. De gemeente zelf maakt vooral ruimtelijke en faciliterende keuzes. Netwerkkosten en investeringen in het elektriciteitsnet zijn primair de verantwoordelijkheid van de netbeheerder en deze kosten worden via landelijke regelingen en tarieven gedekt. De gemeente ontvangt wel Onroerende Zaakbelasting van de ontwikkelaar.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Almelo,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. Dijkstra

R.T.A. Korteland

Collegevoorstel

Onderwerp	Bestuurlijke reactie Quickscan Programmabegroting 2026
Eenheid/team	BV Financiën
Zaakkenmerk	Z/25/247926
Documentkenmerk	D/25/803710
Vertrouwelijkheid	Openbaar
Portefeuillehouder	J. Hinnen
Datum vergadering	

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

De Rekenkamer Almelo heeft een quickscan uitgevoerd op de Programmabegroting 2026. In de quickscan geeft de rekenkamer verschillende aandachtspunten weer. Het college geeft in een brief aan de Rekenkamer Almelo een bestuurlijke reactie op dit onderzoek.

Voorgesteld besluit

1. In te stemmen met de uitgaande brief (D/25/801473) met de bestuurlijke reactie op de quickscan van de Programmabegroting 2026.

Inleiding

De Rekenkamer Almelo heeft een quickscan uitgevoerd op de Programmabegroting 2026. In de quickscan geeft de rekenkamer verschillende aandachtspunten weer. De bestuurlijke reactie namens het college is opgenomen in de uitgaande brief.

Beoogd effect

De quickscan van de Rekenkamer Almelo van een bestuurlijke reactie voorzien.

Argumenten voor

- 1.1. De rekenkamer heeft het college verzocht zijn zienswijze te geven op de quickscan.*

Met deze brief komt het college aan dit verzoek tegemoet.

Kanttekeningen

- 1.1. Het is een reactie op de hoofdlijnen van de quickscan.*

Er wordt op hoofdlijnen een toelichting gegeven. Dit betekent dat niet alle opmerkingen en constatering in de quickscan worden voorzien van een reactie vanuit het college.

Kosten, opbrengsten en dekking

N.v.t.

Uitvoering

De brief met bestuurlijke reactie op de quickscan wordt gepubliceerd voor de behandeling van de Programmabegroting 2026 in de gemeenteraad.

Bijlage(n)

1. Brief bestuurlijke reactie op de quickscan (D/25/801473)
2. Rapport Rekenkamer Almelo (D/25/803737)
3. Aanbiedingsbrief Rekenkamer Almelo (D/25/805349)

Procesinformatie*Intern overleg*

Het voorstel is afgestemd met Team Control & Audit.

Afstemming met portefeuillehouder

Het voorstel is afgestemd met portefeuillehouder Hinnen.

Directie-advies

De bestuurlijke reactie is afgestemd met de directie.

Communicatie over het besluit

Regulier

Quickscan Programmabegroting 2026

Rekenkamer Almelo

14 oktober 2025

Versie 3.0 na ambtelijk wederhoor

1. Inleiding

1.1 Functie en doel van de programmabegroting

Jaarlijks stelt u de programmabegroting vast. Met dit document geeft u inhoud aan uw kaderstellende rol en oefent het budgetrecht uit. De programmabegroting vormt ook het fundament voor uw controlerende taak: in de jaarverantwoording kunt u controleren of het college de afgesproken onderwerpen binnen de inhoudelijke en financiële kaders van de programmabegroting uitvoerde. Om deze functie goed te kunnen vervullen, is het belangrijk dat de programmabegroting een helder antwoord geeft op de onderstaande vragen:

1. Wat willen wij bereiken (doelen / effecten)?
2. Wat gaan we daarvoor doen (prestaties / activiteiten)?
3. Wat mag dat kosten (budget / investeringen)?

Een navolgbare relatie tussen deze drie vragen is daarbij van belang. In navolging van de QS Jaarverantwoording 2024 (JV 2024) bouwden wij de QS PB 2026 rond deze drie vragen op. Daaraan voegden wij de volgende vragen toe:

4. Hoe gaan we dat dekken?
5. Wat is onze financiële positie?

1.2 Leeswijzer

Na deze inleiding geven wij onze aandachtspunten in hoofdlijn per genoemde vraag weer. Daarna volgt een gedetailleerde tabel met bevindingen. Deze bevindingen geven onderbouwing aan de aandachtspunten die wij in het algemene deel benoemen. Daarnaast biedt deze tabel inzicht in de opvolging van bevindingen uit voorgaande QS's.

Wij hopen met de QS bij te dragen aan de informatievoorziening en daarmee een waardevolle behandeling van de PB 2026!

2. Wat willen wij bereiken?

2.1 Inhoudelijke kader PN 2026 - 2029

In de PN 2026 – 2029 nam het college zes kaders op voor de langjarige opgaven:

1. *Uitdagingen zijn langjarig (15 tot 20 jaar) en vergen ook langjarig commitment;*
2. *Aantrekkelijkheid en Balans hangen met elkaar samen. Verbetering kan alleen op basis van integraliteit;*
3. *Verbind de fysieke en economische opgaven veel steviger met de sociaal-maatschappelijke opgave en vice versa;*
4. *Breng focus aan en verbeter op specifieke domeinen (inhoudelijk en op buurten met een zeer hoge achterstand);*
5. *Investeer ongelijk op basis van de onderzoeksresultaten waardoor gelijkheid wordt bevorderd;*
6. *Stuur op: stedelijke voorzieningen, opleidingsniveau (met name onder advisering en startkwalificatie), inkomen (met name energiearmoede/verduurzaming en schulden), gezondheid (met name gezonde levensstijl) en veiligheid.*

De PN 2026-2029, die zich in belangrijke mate richtte op een nieuwe bestuursperiode, kreeg daarmee naar ons beeld een stevig meerjarig inhoudelijk kader mee. Wij brachten de vraag onder uw aandacht of een dergelijke “laatste” perspectiefnota in een bestuursperiode de plaats is voor dit “nieuwe beleid”. In de bestuurlijke reactie op de QS PN 2026-2029 gaf het college aan daar genuanceerd naar te kijken: *“De onderzoeken die gedaan zijn in het kader van de aantrekkelijke stad in balans zijn geen nieuw uitgangspunt. Deze onderzoeken zijn de verdere uitwerking en concretisering van het beeld wat bij de Perspectiefnota 2025-2028 is geschetst. De onderzoeken bieden waardevolle inzichten in de huidige situatie én de kansen en uitdagingen voor de komende decennia. Het huidige college en de raad zetten al in op een aantrekkelijke stad in balans”*. Met de vaststelling van de PN 2026-2029 stelde u dit kader vast. In die lijn ziet u in de inleiding van de PB 2026 (pagina 3) dit kader terug. Het college geeft aan dat daarmee voor de komende jaren een duidelijke koers is uitgezet. Het college kan [de navolgbaarheid van de impact van dit kader op de doelen en activiteiten in de PB2026 verder versterken. U kunt overwegen het college te vragen welke doelen / activiteiten hij op basis van dit kader aanscherpte.](#)

2.2 Programmaplan

De meerjarige programmaopgaven bevatten strategische en soms ook operationele doelen. Deze doelen zijn ongewijzigd t.o.v. de MJPB 2025-2028. Dit past ook bij het meerjarige karakter van de programma's en zorgt voor consistentie. In eerdere QS's gaven wij aan dat de doelen geformuleerd zijn in termen van “meer” en “minder”. Dit maakt het lastiger om te bepalen of en wanneer het gewenste doel bereikt is. Als voorbeeld een doel uit het programma Sociaal en Vitaal (pag. 21):

In 2026 hebben we een beter werkend ecosysteem waardoor onze kwetsbare inwoners zich beter redden met minder hulp van de overheid en mentaal weerbaarder en veerkrachtiger zijn.

[Het kan meerwaarde hebben om in de nieuwe bestuursperiode die doelen meer meetbaar te formuleren.](#) Dit versterkt ook de waarde van de jaarverantwoording. Termen als “meer / minder” en “beter” kunt u “laden” door het opnemen van toegespitste indicatoren met een streefwaarde. In de programma's staan in de PB2026 geen indicatoren. Het college koos er in de Jaarverantwoording 2024 wel voor om indicatoren op te nemen. Zoals wij in de QS JV2024 aangaven had dat op onderdelen zeker meerwaarde. [Vraag aan het college kan zijn of het college van plan is deze lijn in komende programmabegrotingen wel door te zetten?](#)

2.3 Basisbegroting

De financiële omvang van de programmabudgetten bedraagt zo'n 0,5% van de volledige begroting. De basisbegroting heeft een aandeel van ruim 99%. In de basisbegroting staan geen strategische of operationele doelen. Hiervoor moet in onderliggende beleidsnota's gekeken worden, die wel genoemd worden in de PB 2026. Daarmee is uit de PB 2026 niet direct navolgbaar welke doelen en effecten Almelo met deze budgetten nastreeft. [Een overweging is om in de nieuwe bestuursperiode het onderscheid in de programma's / basisbegroting en de balans in de inhoudelijke en financiële verdeling daartussen onderwerp van gesprek te laten zijn.](#)

3. Wat gaan we daarvoor doen?

3.1 Programmaplan

Na de beschrijving van de doelen staat in de PB 2026 per strategisch doel een tabel met daarin de activiteiten die het college uitvoert om het doel te bereiken. De linker kolom van die tabel geeft een kernachtige beschrijving van de activiteit weer op hoger niveau. Deze is daarmee veelal ook meerjarig van toepassing. De omschrijving in deze kolom is voor veel activiteiten in de PB2026 gelijk aan de omschrijving in de MJPB 2025-2028. Er zijn echter ook activiteiten afgevallen en nieuwe activiteiten toegevoegd, bijvoorbeeld vanuit de nieuwe onderzoeken, zoals onderstaand voorbeeld (pag. 27).

Schooladviezen	Een onderzoek wordt ingesteld om de oorzaken van onderadvisering in Almelo te achterhalen en om duidelijk te krijgen waar de betrokken partijen op kunnen inzetten om dit te verbeteren. Het voorkomen van een grote tegenslag als onderadvies kan helpen verder escaleren naar spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten te vermijden. De gemeentebrede gedragen motie "goed geschoold advies" ondersteund de inzet op onderzoek en borging van afspraken binnen de op te stellen LEA.
----------------	--

Welke activiteiten nieuw zijn t.o.v. de voorgaande begroting, is niet navolgbaar gemaakt. **Het kan meerwaarde hebben om het college te vragen om in volgende begrotingen aan te geven wanneer een activiteit nieuw, aangepast of ongewijzigd is.** Dit kan duidelijker maken welke activiteiten het college afrondde.

De rechterkolom van de tabel met activiteiten bevat een nadere toelichting en beschrijft concreter wat het college specifiek in het begrotingsjaar 2026 gaat doen. Deze informatie wisselt in en tussen de programma's:

- In programma 1 (Stedelijke ontwikkeling) zijn de teksten bijvoorbeeld vrijwel gelijk aan de teksten uit de MJPB 2025-2028. Onduidelijk is of dit ligt aan de aard van de opgave, mate van concreetheid van beschrijven of voortgang van het programma;
- In programma 2 (Sociaal en Vitaal) zijn teksten veelal wel aangepast. Daar komen op enkele plaatsen teksten terug waarin alleen het jaartal is gewijzigd (voorbeeld op pagina 23: "*Vanuit Twentse Koers is een projectleider gestart die de omvang van de problematiek in beeld brengt en een gerichte aanpak ontwikkelt. In 2026 zullen we de aanbevelingen gaan implementeren*". Diezelfde tekst stond in de MJPB 2025-2028 met het jaartal 2025. De tekst maakt niet duidelijk waarom deze tekst met een ander jaartal terugkomt;
- Programma 3 (Economie en arbeidsmarkt) bevat goede voorbeelden hoe het college in de tekst meer navolgbaar kan maken hoe de beschreven activiteiten zich verhouden tot de activiteiten in het voorgaande jaar. Zie ter beeldvorming de onderstaande tabel.

Activiteiten 2026	Omschrijving
Uitbreidingsruimte en schuilruimte MKB	In 2025 zijn mogelijke uitbreidingslocaties voor nieuwe bedrijventerreinen in kaart gebracht. In 2026 zetten we dit traject voort met verdiepende studies naar haalbaarheid, ruimtelijke inpassing en ontwikkelpotentie. Deze analyses vormen de basis voor eventuele vervolgstappen, zoals het voorbereiden van een vestiging van voorkeursrecht.
Vervolg Bedrijventerreinpaspoorten	In 2026 starten we met de uitwerking van de bedrijventerreinpaspoorten. Enerzijds doen we dit via een pilot op een specifiek bedrijventerrein, waarin we de kansen voor inbreiding concreet in beeld brengen en toetsen hoe het paspoort bijdraagt aan beter inzicht, samenwerking en ruimtelijke kwaliteit. Anderzijds formuleren we beleidsvoorstellen die gericht zijn op het creëren van de juiste randvoorwaarden voor toekomstbestendig en multifunctioneel ruimtegebruik. Hiermee zetten we een volgende stap richting een effectievere benutting van de ruimte op bedrijventerreinen.
Acquisitieplan Businesspark XL 2	In 2026 wordt het afgestemde acquisitieplan met de Twentse gemeenten en Twentse bedrijfsleven uitgevoerd.

In de QS Jaarverantwoording 2024 gaven we aan dat het lastig navolgbaar is of het college de activiteiten uitvoerde zoals afgesproken. Die lastige navolgbaarheid herkennen we ook in de PB 2026 door de hiervoor genoemde oorzaken (concreetheid beschrijven, relatie naar status in het voorgaande jaar, inzicht in bestaand of nieuw). Mate waarin dit zich voordoet, verschilt per programma.

Overweging is om voor een volgende begroting afspraken te maken met het college over hoe bij meerjarige programma's / opgaven inzichtelijkheid in opvolging van activiteiten kan worden versterkt.

Daarbij kan ook de relatie van de bijdrage van de activiteit aan het doel en de mate waarin verder worden versterkt. [Het meer inzichtelijk maken van deze relatie \(bijvoorbeeld door een doelenboom of doelen-inspanningen netwerk \(DIN\)\) kan een overweging zijn.](#) Uit het ambtelijk wederhoor begrepen wij dat de raad met het vaststellen van de perspectiefnota 2024-2027 de strategische doelen en visies van de programma's vaststelde. Voor alle programma's zijn op dat moment ook doelen-inspanningen netwerken opgesteld die ter informatie met de raad zijn gedeeld voor het politiek beraad van 4 juli 2023. [Overweging is om deze DIN's in het vervolg onderdeel van de programmabegroting te laten zijn.](#)

3.2 Basisbegroting

In de basisbegroting staan geen doelen. Wel beschrijft het college per taakveld "uitgelichte activiteiten". Onduidelijk op welke wijze deze activiteiten bijdragen aan de gemeentelijke doelen en op basis van welke criteria het college een activiteit uitlicht. [Een optie is om hierover met het college heldere criteria af te spreken.](#)

Bij het taakveld Veiligheid gaat het college o.a. in op de onderwerpen ondermijning, weerbaarheid en verstoringen van de openbare orde. Actuele ontwikkelingen laten zien dat dit relevante onderwerpen zijn [waarvan het meerwaarde kan hebben om u als raad hierover goed te laten informeren.](#)

Elke wijk kent een integrale wijk-BOA die samenwerkt met de wijkagent, wijkregisseur en andere relevante partners. De BOA's werken daarnaast op basis van informatie gestuurde handhaving en richten hun inzet op de gebieden met de grootste problematiek. Binnen de beperkte beschikbare capaciteit moeten voortdurend prioriteiten worden gesteld. Het team moet anticiperen op de veranderingen in de maatschappij en de daarmee gepaard gaande uitbreiding van taken en uitdagingen die daarbij horen. De huidige bezetting is daarin niet toereikend, waardoor een heroriëntatie nodig is op inzet en capaciteit. In 2025/2026 wordt een visie ontwikkeld voor een professioneel en toekomstbestendig handhavingsteam, gericht op de lange termijn om effectief een bijdrage te leveren aan de leefbaarheid en veiligheid van onze stad.

Daarbij is de naaststaande tekst over de BOA's opgenomen. Deze tekst roept de vraag op of de heroriëntatie op inzet en capaciteit wellicht nog een extra budgetvraag betekent.

[U zou het college kunnen vragen wanneer u in de heroriëntatie van inzet en capaciteit van de BOA's wordt betrokken.](#)

3.3 Majeure projecten

Een project is majeur als u dat aangeeft. Dit geeft u de mogelijkheid om rond een specifiek project de informatievoorziening te versterken. Redenen daarvoor kunnen divers zijn. In de PB 2026 merkte u één project als majeur aan: het zwembad sportpark nieuwbouw. In navolging van de jaarverantwoording 2024 meldt het college hier het benodigde extra budget, de opgelopen vertraging en het risico op verhaal van de omzetbelasting. Hiermee krijgt u een goed inzicht in de voortgang van het project [Het is raadzaam om periodiek na te gaan of er andere projecten zijn welke u als majeur wilt aanmerken waarmee de informatievoorziening rond dat project wordt versterkt. Een voorbeeld daarvan zou XL2 kunnen zijn. Een andere overweging is om een regeling "risicovolle projecten" vast te stellen waardoor uw kaderstellende en controlerende rol wordt versterkt \(zie bijvoorbeeld: \[Regeling risicovolle projecten gemeente Utrecht | Lokale wet- en regelgeving\]\(#\)\).](#)

3.4 Verbonden partijen

Het nastreven van de doelen en het uitvoeren van de activiteiten doet de gemeente Almelo samen met diverse andere organisaties. In dit onderdeel zoomen we specifiek in op de zogenaamde verbonden partijen waarover een aparte (verplichte) paragraaf in de PB2026 staat.

[Onderzoek samenwerkende rekenkamers](#)

In de paragraaf Verbonden Partijen haalt het college op pagina 129 het gezamenlijke rekenkameronderzoek naar de Twentse samenwerking aan ([Zicht op zeggenschap Almelo - iBabs Publieksportal](#)). Het college schrijft: *"De inhoud van het onderzoeksrapport, de conclusies en de aanbevelingen vormen daarmee een handvat om een discussie te voeren over Twentse samenwerking en de eigen gemeentelijke inbreng daarin"*. [Belangrijk om daarin als raad uw eigen positie te bepalen en de unaniem aangenomen aanbevelingen op te volgen.](#)

Nieuwe nota governance

In de paragraaf Verbonden Partijen (pag. 129) vermeldt het college dat een actualisatie van de Kadernota governance in voorbereiding is.

Dit leidt tot de Kadernota samenwerkingsverbanden. De reikwijdte van de Kadernota samenwerkingsverbanden is breder en dit komt volgens het college tot uiting in de gebruikte terminologie.

De Kadernota governance sprak vaak over verbonden partijen, maar in de nieuwe kadernota wordt meestal de term samenwerkingsverband(en) gebruikt. Hiermee ontstaat een bredere blik op samenwerkingsvormen. Dit kan tegemoet komen aan bevindingen, zoals opgenomen in het voornoemde onderzoek van de gezamenlijke rekenkamers.

U kunt het college vragen wanneer u de nieuwe Kadernota samenwerkingsverbanden aangeboden krijgt en of het college voornemens is om ook de paragraaf Verbonden partijen te wijzigen in samenwerkingsverbanden?

Risicobeeld verbonden partijen

In de MJPB2025-2028 steeg de risicoscore van SamenTwente en de Veiligheidsregio, in de PB2026 stelt het college die risicoprofielen neerwaarts bij. De informatie in de paragraaf Verbonden partijen maakt niet duidelijk welke gewijzigde omstandigheden tot deze aanpassing leiden. U zou het college hiernaar kunnen vragen.

Verbonden partij	Risico score organisatie	Financieel belang	Risico score totaal	Mutatie risico score	Toezicht regime
Sportbedrijf Almelo	Hoog	Groot	Hoog	–	Intensief
Samen Twente	Hoog	Gemiddeld	Midden	–	Basis
Omgevingsdienst Twente	Midden	Groot	Midden	–	Basis
Recreatieschap Twente	Hoog	Gemiddeld	Midden	–	Basis
Cogas	Midden	Gemiddeld	Midden	–	Basis
Veiligheidsregio Twente	Midden	Gemiddeld	Laag	–	Basis
Ontplooi	Midden	Gemiddeld	Laag	–	Basis
Stadsbank Oost Nederland	Midden	Klein	Laag	–	Basis
Twente Milieu	Laag	Gemiddeld	Laag	–	Basis
Regionaal Bedrijventerrein Twente	Midden	Groot	Laag	–	Minimaal
Euregio	Laag	Klein	Laag	–	Minimaal
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	Laag	Klein	Laag	–	Minimaal
Industriegebouw Maatschappij	Laag	Klein	Laag	–	Minimaal
Bank Nederlandse Gemeenten	Laag	Klein	Laag	–	Minimaal
Openbaar Lichaam Crematoria Twente	Midden	Klein	Laag	–	Minimaal

Het risicoprofiel van het sportbedrijf Almelo is onverminderd hoog. Op verschillende plaatsen in de PB2026 besteedt het college hieraan ook aandacht. Zo schrijft het college op pagina 12: "De financiële situatie van het Sportbedrijf is de afgelopen jaren structureel verslechterd". Het college beschrijft ook een aantal maatregelen die in gang worden gezet om de financiële positie te verbeteren. Ondanks deze maatregelen zal er een tekort blijven bestaan. Voor 2025 zal het tekort naar verwachting 400.000 euro bedragen en dit loopt terug naar 300.000 euro structureel vanaf 2028.

In de MJPB 2025-2028 beschreef het college de risico's die verbonden zijn aan de opheffing van de gemeenschappelijke regeling Regionaal Bedrijvenpark Twente. In de QS Verbonden Partijen besteedden wij daaraan ook aandacht. Specifieke aandachtspunten die toen geformuleerd zijn:

- Het bestuur heeft besloten de GR op te heffen. Effectief betekent dit dat de huidige deelnemers moeten worden uitgekocht en dat een overheidspartij het erfpachtbedrijf moet overnemen. Dat vereist circa € 68 mln. financiering.
- Wat gaat er gebeuren met het restant van het investeringsbudget (geschat op € 1,8 mln.)?
- De activa die onder parkmanagement vallen zijn in 2030 afgeschreven, maar het is onwaarschijnlijk dat ze daarna niet meer nodig zijn. Ook dat leidt tot financieringsvraagstukken.
- In hoeverre is er sprake van werkgelegenheid voor arbeidsmigranten en de daaruit voortvloeiende knelpunten rondom huisvesting?

In de hierboven opgenomen risicotabel en de in de PB2026 opgenomen bijlage verbonden partijen is de RBT nog opgenomen. Overigens met de vermelding dat deze per 1 januari 2026 is geliquideerd. In de PB2026 is niet direct navolgbaar hoe de verwerking van die liquidatie plaatsvond en welke impact dat had op o.a. de balanspositie en het risicoprofiel van Almelo. Uit het ambtelijk wederhoor begrepen wij dat de liquidatie inderdaad nog niet verwerkt is in de PB 2026 en dat u daarover op een aantal momenten geïnformeerd bent. Mogelijk heeft dit nog impact op de PB2026.

Een tekst op pagina 160 over SamenTwente roept de vraag op wat de actuele status is rond de kerntakendiscussie. Ook dit kan een vraag aan het college zijn.

De uitkomst van de kerntakendiscussie is een belangrijke basis voor het meerjarenprogramma Samen Twente. Het nemen van besluiten over de (structurele) uitzetting van de begroting pas kan plaatsvinden als er een inhoudelijke discussie is geweest. Het AB wil dit proces uiterlijk december 2024 afronden. Dit is een krappe planning, waarbij de deadline van december 204 echter cruciaal is om eventuele wijzigingen voor 2025 nog te kunnen doorvoeren in de gewijzigde begroting 2025 en de begroting 2026. Latere afronding is daarmee niet gewenst.

Tot slot staat op pag. 183 een tekst waarin het college zorg uitspreekt over het ontbreken van een DVO met de Veiligheidsregio. [Onduidelijk is of het college vanuit deze zorg gaat aandringen op het afsluiten van een DVO?](#)

Welke risico's loopt de gemeente Almelo?

Er is sprake van een hoog eigenaarsbelang, 82% van de lasten wordt door de bijdrage van gemeenten gedekt. Dit is inherent aan een verplichte samenwerking zoals VRT is. Flexibiliteit is een achilleshiel; kapitaallasten (veel gebouwen, voertuigen en machines) en veel vast personeel beslaan een groot deel van de begroting. Lichte zorgen zijn er verder ook op het gebied van opdrachtgeversrelatie. Er ontbreekt een DVO, waarin de wederzijdse verplichtingen en rechten zijn vastgelegd. Dit is verklaarbaar, omdat VRT bijna uitsluitend wettelijke taken uitvoert, waarvoor niet een overeenkomst, maar de wet bepalend is.

3.5 Grondexploitatie

Activiteiten vinden ook plaats in de vorm van grondexploitaties. Het college informeert u daarover ook in een aparte paragraaf. De grondexploitaties zijn onderverdeeld in werklocaties en woningbouw. Met de toevoeging van de grondexploitatie XL2 is de omvang van de nog te maken kosten en opbrengsten stevig toegenomen, zoals de onderstaande tabel toont (bedragen * € 1.000).

Grondexploitaties	Boekwaarde	nog te maken		eind	geraamd eindresultaat		
	1-1-2026	kosten	opbrengsten	jaar	eindwaarde	op CW (2%)	N/V
Werklocaties							
Rohof	11.156	523	264	2026	-11.414	-10.971	N
Rhijnbeek	6.998	1.449	0	2027	-8.447	-7.960	N
Bedrijvenpark Twente Noord	2.253	2.540	2.531	2027	-2.261	-2.131	N
XL2	11.618	181.239	186.074	2039	-6.783	-5.040	N
Subtotaal werklocaties	32.025	185.751	188.869		-28.905	-26.102	

De grondexploitatie XL2 leidt ook tot een stevige verhoging van het risicoprofiel van de gemeente. Hierop komen wij in hoofdstuk 6 terug.

3.6 Informatiebeveiliging

In eerdere QS's vestigden wij uw aandacht op de informatiebeveiliging, dit ook naar aanleiding van het onderzoek dat wij naar de informatiebeveiligingscultuur uitvoerden ([Rekenkameronderzoek Informatiebeveiligingscultuur gemeente Almelo Almelo - iBabs Publieksporaal](#)). Het college gaf in eerdere P&C-documenten aan hier aandacht aan te besteden, maar dat aanvullende activiteiten ook moeten worden gezien in de financiële context van Almelo. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicomanagement van de PB2026 geeft het college aan dat het risicoprofiel voor de informatiebeveiliging is verhoogd. Ook in de paragraaf bedrijfsvoering (pag. 127) besteedt het college de nodige aandacht aan informatiebeveiliging en specifiek ook de informatiebeveiligingscultuur

Gezien de ontwikkelingen omtrent de innovaties en de vernieuwde wetgevingen is het wenselijk om meer in te zetten op een bewust en bekwaam informatiebeveiligingscultuur, waarin gewerkt wordt aan een risico gestuurde aanpak van onze bedrijfsvoering. Hierbij wordt het borgen van informatiebeveiliging in de processen een begrip. Dit maakt het mogelijk om niet meer alleen het bestaan en opzet aan te kunnen tonen, maar ook de werking van informatiebeveiliging.

[De vraag is of het college, ingegeven door de financiële context, gewenste aanvullende acties rond de informatiebeveiliging door een ontoereikend budget niet kan uitvoeren?](#)

4. Wat mag dat kosten?

4.1 Programmaplan

In eerdere QS's gaven wij aan dat de raming van de programmabudgetten per programma wisselt. Soms is er alleen specifiek programmabudget, soms wordt ook verwezen (programma Sociaal en Vitaal als voorbeeld) naar budgetten die in de basisbegroting staan. Dit maakt inzicht in de totale besteding lastig. Dit geldt onverkort voor de PB2026. De programmabudgetten eindigen in 2026. Het college gaf hiervan eerder aan dat dit ook kan: het waren incidentele activiteiten die kunnen stoppen of structurele voortzetting kan een plek krijgen ("indalen") in bestaande budgetten. Uit de huidige beschrijving van de activiteiten blijkt niet welke activiteiten het college wel / niet wil voortzetten na afronding van de programma's. [U zou het college kunnen vragen om hiervan bij afronding van de programma's een overzicht te geven.](#) Uit de QS JV2024 blijkt daarbij dat bij veel programma's de uitgaven vooralsnog achterblijven bij de raming. De vraag is of hiermee in 2026 het volledige programmabudget wordt besteed en welke lijn het college volgt voor de niet bestede budgetten.

In de programma's is niet duidelijk welk specifiek budget bepaalde activiteiten vragen. Daardoor is de relatie tussen de drie W-vragen beperkt / niet aanwezig. [Voor een volgende begroting is een overweging om deze relatie sterker te leggen.](#)

4.2 Basisbegroting

De budgetten in de basisbegroting maken ruim 99% van de totale begroting uit. Omdat hier een relatie ligt tussen taakveld en budget, is er ook een meer duidelijke relatie tussen activiteiten en budget. Omdat de doelen in de PB 2026 ontbreken, is er geen navolgbare relatie naar de doelen. Hiervoor moeten de onderliggende beleidsnota worden geraadpleegd waarbij de vraag is of daarin concrete doelen zijn opgenomen. In de budgetten zien we een aantal aandachtspunten:

Prijs en volumestijging Jeugd en Wmo

In de PN 2026–2029 raamde het college geen extra volume-en prijsmutatie. Hiervoor voerde het college in de afgelopen maanden nog analyses uit (PN 2026 – 2029 pag. 28). Hiermee bestond het risico dat er nog een aanvullend financieel effect kwam. In het financieel beeld van de PB2026 (pag. 10) raamt het college een extra bedrag voor het sociaal domein dat oploopt naar € 1,0 miljoen in 2029. Met name een prijsbijstelling is hiervan de oorzaak. Op pagina 86 van de basisbegroting geeft het college aan welke uitgangspunten in de ramingen zijn gehanteerd: voor Wmo een volumestijging van 1,5% en voor jeugd 0%. Daarnaast zijn de verwachte opbrengsten van de ombuigingen in de budgetten verwerkt. [Dat roept de vraag op of het niet ramen van een volumestijging bij Jeugd extra inspanningen zal vergen om binnen budget te blijven.](#)

Achterblijvende kapitaallasten

Een voordeel op de kapitaallasten door o.a. achterblijvende investeringen is een jaarlijkse trend in Almelo. In de jaarrekening 2024 was het ruim € 1 miljoen. In de afgelopen drie begrotingen leidde dit tevens tot een voordeel in het begrotingsjaar. In de PN 2026–2029 anticipeerde het college nog niet op een voordeel maar gaf aan een aanvullende analyse uit te voeren. Deze analyse is voor de PB 2026 uitgevoerd wat leidde tot een voordeel van ruim € 2 miljoen in 2026. [Onduidelijk is of met deze bijstelling de trend van voordelen in de begroting én jaarrekening nu historie is.](#)

5. Hoe gaan we dat dekken?

5.1 De financiële positie

De onderstaande tabel toont de financiële positie in de PB2026.

Financieel meerjarenperspectief	Begroting 2026	N/V	Raming 2027	N/V	Raming 2028	N/V	Raming 2029	N/V
Totaal lasten	384,77	N	393,20	N	395,86	N	403,07	N
Totaal baten	-391,93	V	-397,69	V	-394,62	V	-400,19	V
Saldo van baten en lasten	-7,17	V	-4,48	V	1,24	N	2,88	N
Stortingen reserves	8,48	N	8,55	N	6,04	N	6,04	N
Onttrekkingen reserves	-5,43	V	-5,43	V	-2,82	V	-2,82	V
Saldo reserve mutaties	3,05	N	3,12	N	3,23	N	3,23	N
Begrotingssaldo	-4,12	V	-1,36	V	4,47	N	6,11	N
Waarvan: incidentele baten en lasten	2,75	N	-0,15	V	-0,15	V	-0,15	V
Structureel begrotingssaldo	-6,87	V	-1,22	V	4,62	N	6,26	N

Bedragen x 1 miljoen euro

In de jaren 2026 en 2027 verbeterde de financiële positie o.v. de financiële positie in de PN 2026-2029. Er is sprake van batige saldi en een reëel en structureel evenwicht. Hiermee is ook aan de eisen van de provincie voldaan. In de jaren 2028 en 2029 nam het negatieve saldo t.o.v. de PN 2026-2029 verder toe.

De wijziging in de financiële positie komt door diverse ontwikkelingen, zoals het college op pagina 10-13 toelicht. Belangrijk voordeel wordt veroorzaakt door de meicirculaire gemeentefonds 2025.

In de PN 2026 – 2029 stond dat nog een aanvullende besparing van € 1,74 miljoen moest worden gerealiseerd om tot een sluitende begroting 2026 te komen. Het college zag een aantal redenen om bij de invulling van het resterende tekort van € 1,74 miljoen een behoedzame lijn te volgen:

- De financiële effecten van de Voorjaarsnota 2025 van het Rijk voor gemeenten en de overige effecten van het gemeentefonds zijn op dit moment nog niet bekend.
- De besparing voor verbonden partijen wordt uitgewerkt richting de begroting 2026.

Met name rond de financiële effecten van de Voorjaarsnota 2025 van het Rijk blijkt deze behoedzame lijn een juiste keuze. De vertaling in de meicirculaire 2025 leidt zoals eerder vermeld tot stevige voordelen in 2026 en 2027. Daarmee is de opgenomen taakstelling van € 1,74 vervallen. Tevens is in 2026 de eerder geraamde onttrekking aan de algemene reserve van € 2,2 miljoen niet nodig.

5.2 De aanpak voor het sluitend maken van de begroting

Al in de PN 2024-2027 maakte het college afspraken met u over hoe de meerjarige dekkingsopgave werd aangepakt. De aanpak voerde het college in de afgelopen jaren en in de voorliggende PB 2026 consistent en binnen uw kaders door. Daarbij volgt het college ook het begrotingsadvies van de VNG. Dit advies luidt o.a.: *“Maak in ieder geval boekjaar 2026 en 2027 als dat mogelijk is sluitend. Al dan niet met toepassing van de mogelijkheid om een deel van de reserves in te zetten. Maak inzichtelijk op welke dossiers in het medebewind er meer wordt uitgegeven dan we van het rijk ontvangen.”*. Het college motiveert op pagina 6 van de PB2026 deze lijn en wacht o.a. het tussen VNG en Rijk over disbalans in taken / vergoeding en de uitkomsten van de commissie van Ark (Jeugdzorg) af voordat tot dekking van de jaarschijven 2028 en 2029 wordt overgegaan. [Het kan raadzaam zijn om met het college af te spreken tot welk moment wordt gewacht op die mogelijke landelijke dekking en wanneer wordt overgegaan tot het zelf invullen van de dekkingsopgave.](#)

5.3 Totaal overzicht dekkingsmaatregelen

In eerdere QS's gaven wij aan dat het verkrijgen van een totaaloverzicht van alle ombuigingen lastig was. Het college kondigde aan in de PB 2026 een apart onderdeel op te nemen voor de opvolging van de dekkingsmaatregelen. In die maatregelen zag het college drie “smaken”:

1. **Dekkingsmaatregelen:** dit betreffen maatregelen die zorgen voor dekking van de lasten zoals de extra ozb-verhoging;
2. **Taakstellende maatregelen:** maatregelen die leiden tot verlaging van budgetten die in redelijke mate beïnvloedbaar zijn. Een voorbeeld hiervan is de aangepaste indexatie op subsidies;
3. **Beleidsmaatregelen:** maatregelen die verandering van beleid vergen. Voorbeeld hiervan zijn de in de begroting 2025 uitgewerkte besparingsmaatregelen in het sociaal domein.

Voor de categorieën 1 en 2 vond het college opvolging minder relevant, omdat realisatie na doorvoering geëffectueerd is. Daarmee zag het college vooral relevantie in het vermelden van de ombuigingsmaatregelen, zoals opgenomen onder categorie 3.

In de PB2026 kiest het college ervoor om u inzicht te geven in alle dekkingsmaatregelen (de drie categorieën), waarbij een onderscheid wordt gemaakt in reeds ingevuld en nog in te vullen dekkingsmaatregelen. Van het totale bedrag is een bedrag van € 20 miljoen nog in te vullen.

Totaal besparingsmaatregelen

	2026	2027	2028	2029
Totaal gerealiseerde besparingsmaatregelen	-11,44	-12,41	-13,31	-13,31
Totaal openstaande besparingsmaatregelen	-12,18	-16,64	-19,34	-20,33
Totaal besparingsmaatregelen	-23,62	-29,05	-32,65	-33,64

Bedragen x 1 miljoen euro

U treft deze informatie aan op de pagina's 7 t/m 9. Dit biedt u een waardevol inzicht.

5.4 Ombuigingen sociaal domein

Het grootste deel van de nog te realiseren besparingsmaatregelen betreft ombuigingen op het sociaal domein: ruim € 17 miljoen van de nog in te vullen € 20 miljoen.

Openstaande besparingsmaatregelen

Omschrijving	Herkomst	2026	2027	2028	2029
Beleidsmaatregelen					
Sociaal domein ¹	PN 2025-2028	-5,5	-7,92	-8,72	-8,72
Ingevuld	Zomerrapp. 2025/B2026	0,3	0,3	0,3	0,3
Sociaal domein ²	PN 2026-2029	-5,04	-6,58	-7,98	-8,97
Totaal beleidsmaatregelen		-10,24	-14,2	-16,4	-17,39

Het college informeerde u eerder over de specifieke maatregelen waarmee deze bedragen ingevuld moeten worden. In de Zomerrapportage informeerde het college u op maatregelniveau (pag. 11).

De informatie zoals opgenomen in de Zomerrapportage 2025 is daarmee meer gedetailleerd dan de informatie zoals nu opgenomen in de PB 2026. [Voor het goed opvolgen van de besparingen kan het waardevol zijn om ook in de begroting informatie op dit niveau op te nemen.](#)

[Alle ombuigingen sociaal domein zijn van concrete maatregelen voorzien.](#)

In de PN 2026-2029 meldde het college dat een bedrag van € 3,5 miljoen aan ombuigingsmaatregelen sociaal domein nog van maatregelen moest worden voorzien indien de volledige opgave bleef staan. Uit het ambtelijk wederhoor begrepen wij dat u besloot deze opgave met € 3,5 miljoen te verlagen. [Daarmee is de volledige ombuigingsopgave sociaal domein van concrete maatregelen voorzien.](#)

[Aan het realiseren van de ombuigingen zijn risico's verbonden](#)

Het college constateerde in de PN 2026-2029 dat er aan de ombuigingen risico's verbonden zijn: *"In de begroting 2025 is al aangegeven dat het realiseren van besparingen in de praktijk weerbarstig is. Voor de maatregelen uit deze perspectiefnota geldt dat nog sterker, omdat ze boven op de eerder voorgestelde maatregelen komen, meer afhankelijkheden kennen van onder andere rijksbeleid en tot meer weerstand en bezwaren van inwoners en partners kunnen leiden. Daarnaast nemen door het scherper begroten de risico's toe dat nadelen direct effect hebben op het begrotingssaldo".*

Deze risico's zijn nog onverkort van kracht. Positief is dat de financiële mogelijkheden toenamen om deze risico's op te vangen. Het college schrijft op pagina 3 van de PB2026 dat de twee jaar uitstel van het Ravijnjaar de mogelijkheid geeft om onvoorziene nadelige effecten van de besparingsmaatregelen, zoals vertraging op de effecten van de besparingsmaatregelen en tegenvallers bij de uitvoering van beleid, te kunnen opvangen. De positieve saldi in 2026 en 2027 én de reservepositie bieden inderdaad ruimte om die eventuele risico's op te vangen. Specifiek houdt het college daarvoor de reserve sociaal domein aan met een stand van € 16,5 miljoen.

College zet koers voort en vult randvoorwaarden in

De PN 2026-2029 vermeldde dat de ombuigingen een strategie en aanpak vergen die in gezamenlijkheid vorm wordt gegeven. Het college scheef daarover: *“Deze manier van werken is anders dan we gewend zijn en vraagt om ruimte, vertrouwen en een gedeelde en bewuste focus op de lange termijn”*. In de Basisbegroting PB 2026, taakveld sociaal domein (pag. 79) herhaalt het college deze lijn. *“Doorbreken van belemmerende patronen”* noemt het college als belangrijke randvoorwaarde waarbij het college inzet op strategisch partnerschap. [Een vraag aan het college kan zijn wat het college hieronder precies verstaat.](#)

Het invullen van de randvoorwaarden vergt ook het op orde brengen van de basis (uitvoeringsorganisatie, de bedrijfsvoering en de bedrijfsprocessen). In de PN 2026-2029 mistten wij daarover informatie. In de bestuurlijke reactie op de QS PN 2026-2029 verwees het college naar diverse raadsinformatiebrieven waarin u geïnformeerd bent over de uitvoering van *“Plan de Campagne (Raad – 8529 en Raad – 758109)*. In de PB2026 besteedt het college op pagina 79 aandacht aan de uitvoering. Te lezen valt o.a. *“We zetten hierbij in op positieve en flexibele dienstverlening, vertrouwen en collectief vakmanschap en leren en blijvend verbeteren... Hiervoor benutten we de opbrengsten van en bouwen we verder op Plan de Campagne, in het bijzonder de heringerichte online kanalen, het nieuwe inwonersportaal, de medewerkersomgeving en de sociale kaart”*. [Het kan raadzaam zijn om u periodiek te laten informeren over de voortgang daarvan.](#)

Tot slot gaf het college aan dat communicatie richting de inwoners een belangrijke voorwaarde is. Ook hieraan geeft het college in de PB2026 binnen het taakveld Sociaal domein aandacht *“Daarom blijft communicatie ook in 2026 een speerpunt binnen het sociaal domein. Ook hiervoor werken we in Plan de Campagne aan betere inrichting van onze digitale kanalen met vernieuwde content, functionaliteiten en logische routes voor de inwoners naar bijvoorbeeld algemene voorzieningen in de sociale kaart. In de communicatie naar inwoners houden we er zoveel mogelijk rekening mee dat inwoners de boodschap ook begrijpen; bij voorkeur spreken en schrijven we op B1-niveau”*. [U kunt het college verzoeken om periodiek gebruikerservaringen te meten om zo te zien of de ingezette acties aansluiten op de behoefte van de inwoners.](#)

5.5 Overige ombuigingen en dekkingen

Risico verhoging bijdragen Verbonden partijen kleiner, geen aanvullende besparingen

In de PN2026-2029 gaf het college aan voor de invulling van de resterende taakstelling ook te kijken naar eventueel mogelijke besparingen bij Verbonden Partijen. In de PB2026 geeft het college hierover aan dat *“De verwachting is dat deze zienswijzen, indien van toepassing, in de toekomstige begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen worden verwerkt. Dit betekent dat het risico op aanvullende bijdragen van de gemeente aan de gemeenschappelijke regelingen wordt verkleind”*.

Onderhoud kapitaalgoederen

Het college voert een besparing door op het onderhoud van de kapitaalgoederen. Een nieuwe doorrekening liet zien dat dat kon zonder verlies aan kwaliteit. In de QS PN 2026-2029 benoemden wij daarbij enkele aandachtspunten zoals achterblijvend kwaliteitsniveau (jaarverantwoording 2024) en dalende tevredenheid van de inwoners over de kwaliteit van de leefomgeving. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen van de PB2026 (pag. 113 e.v.) komen wij deze aandachtspunten niet meer tegen. [De vraag is of deze er inderdaad niet meer zijn?](#) Daarbij roepen enkele teksten het beeld op dat er spanning bestaat tussen budget en duurzaamheidsdoelstelling en klimaatontwikkelingen. [Een vraag aan het college kan zijn of het college in die spanning nog inhoudelijke en financiële risico's ziet?](#)

Tarief afvalstoffenheffing

In de PN 2026-2029 kondigde het college voor de stijging van het tarief afvalstoffenheffing de reguliere indexatie aan (2%). Het college gaf in de bestuurlijke reactie aan dat de verwerking van het nieuwe afvalplan onderdeel zou zijn van de PB2026. In de PB2026 schrijft het college op pagina 7 o.a. over toenemende kosten van afval, oplopend naar € 215.000 m.i.v. 2028.

In de paragraaf lokale heffingen staat het tarief afvalstoffenheffing vervolgens wel onder de uitzonderingen genoemd maar is de reguliere indexatie van 2% voor 2026 van toepassing. Onduidelijk is of de genoemde kostenstijging in 2028 in dat jaar een extra stijging van het tarief gaat vragen. [U zou het college kunnen vragen hoe het college daarnaar kijkt.](#)

Beleid ten aanzien van de tarieven 2025

De tarieven in de begroting 2026 zijn met 2,0% geïndexeerd. Dit percentage is een gewogen index op basis van de loon- en prijsindices uit het Centraal Economisch Plan 2025 (CEP2025) van het Centraal Planbureau (CPB). Net als in voorgaande jaren hanteren wij daarbij een combinatie van 2/3e looncompensatie en 1/3e prijscompensatie.

Uitzonderingen hierop betreffen:

- de tarieven voor de rioolheffing (3,51%), afvalstoffenheffing (2,0%) en de onroerende zaakbelasting (4,5%)
- de toeristenbelasting (11,59%) en precariobelasting (102%)
- de legesverordening en de tarieven die het Rijk heeft vastgesteld of gemaximeerd, zoals paspoorten of rijbewijzen.

6. Hoe is onze financiële positie?

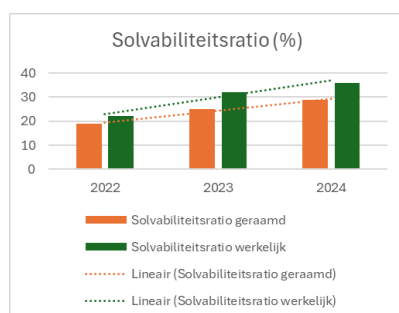
6.1 Financiële kengetallen

In de MJPB2025 was er sprake van een verslechtering van de financiële kengetallen in meerjarig perspectief. Nu verbeteren de kengetallen voor de schuldquote en solvabiliteit en verslechtert het kengetal voor de structurele exploitatieruimte verslechterd. Dit laatste volgt uit de toenemende nog niet gedekte tekorten in 2028 en 2029. De overige kengetallen zijn stabiel. Als de financiële kengetallen worden afgezet tegen de signaalwaarden die die provincie als toezichthouder hiervoor gebruikt, scoort Almelo in categorie A (minst risicovol) en B (gemiddeld). Dit duidt op een gezonde financiële positie.

Financiële kengetallen	JVW 2024	BEGR 2025	BEGR 2026	RAMING 2027	RAMING 2028	RAMING 2029
Netto schuldquote	29%	46%	35%	34%	33%	31%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	26%	43%	32%	32%	31%	29%
Solvabiliteitsratio	36%	30%	39%	40%	40%	40%
Structurele exploitatieruimte	3%	-2%	2%	1%	0%	-1%
Grondexploitatie	3%	2%	0%	0%	0%	0%
Belastingcapaciteit	109%	107%	102%	102%	102%	102%

Financieel kengetal	A	B	C
Netto schuldquote			
Solvabiliteitsratio			
Grondexploitatie			
Structurele exploitatieruimte			
Belastingcapaciteit			

In de afgelopen jaren is een trendmatige verbetering op de meeste financiële kengetallen zichtbaar waarbij de kengetallen in werkelijkheid hoger liggen dan de raming (solvabiliteit als voorbeeld).

6.2 Risicopositie en weerstandsratio

De weerstandsratio is een indicator die uitdrukt in hoeverre de gemeente Almelo in staat is om risico's op te vangen. Deze indicator daalt van 4,7 naar 2,0, met name door het nieuwe risico op de grondexploitatie XL Businesspark 2. Een ratio van 2,0 wordt overigens nog altijd als "uitstekend" beoordeeld. [Het college schrijft op pagina 108 dat deze toename leidt tot "meer aandacht voor beheersingsmaatregelen. Een vraag aan het college kan zijn hoe het college dat concreet invult.](#)

Berekening weerstandsratio	JVW 2024	BEGR 2025	BEGR 2026
Grondexploitatie (benodigd)	4,200	4,300	16,600
Overige exploitatie (benodigd)	5,500	5,100	6,360
Totaal benodigde weerstandscapaciteit	9,700	9,400	22,960
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	46,026	46,191	46,027
Weerstandsratio	4,74	4,91	2,00

Bedragen x 1 miljoen euro

Voor het risico dat ombuigingen in het sociaal domein niet of later worden gerealiseerd, is de reserve sociaal domein beschikbaar. Met een bedrag van € 16 miljoen is daarin een stevige risicobuffer aanwezig. Deze buffer wordt eerst aangesproken voordat een beroep wordt gedaan op de algemene weerstandscapaciteit.

6.3 Investerings

In de programmabegrotingen 2022, 2023 en 2024 was er een stijgend 4-jarig investeringsvolume. In de QS MJPB 2025-2028 constateerden wij een daling. Deze daling zet zich in de PB2026 door.

document	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
begroting 2022	20.246	39.917	33.314	23.488				116.965
begroting 2023		45.704	35.726	26.008	24.101			131.539
begroting 2024			59.875	35.626	25.758	27.832		149.091
begroting 2025				51.724	31.060	30.569	24.990	138.343
begroting 2026					33.856	43.001	22.877	25.773
								125.507

6.4 Reservepositie

In de reservepositie is zichtbaar dat de bestemmingsreserve MO/BW groeit van € 6 in 2026 naar € 14 miljoen in 2029. [Vraag aan het college kan zijn welke specifieke besteding in de komende vier jaar wordt voorzien.](#)

Bevindingen voorgaande QS's	Bevinding QS PB 2026		
Wat willen wij bereiken? Doelen zijn weinig concreet geformuleerd Naast de algemene formulering in “meer” en “minder”, ontbreken veelal passende indicatoren om te meten hoe het effect straks bereikt is. Dit maakt de controlerende rol voor de raad lastig uitvoerbaar. Dit kan een aandachtspunt zijn voor nieuwe programma's in de toekomst. <i>Basisbegroting</i> In de QS JR2024 constateerden wij dat de basisbegroting vooral financieel van aard is. Daardoor gaf dit onderdeel beperkt zicht op bereikte doelen / resultaten. Enkele opgenomen indicatoren waren daarvoor wel nuttig. <i>Indicatoren</i> Anders dan in de begroting 2024 nam het college in de jaarrekening 2024 in de programma's een set aan indicatoren op. Dat bood in de basis meerwaarde. In het programma Stedelijke ontwikkeling toonde het college bijvoorbeeld de bevolkingsontwikkeling per provincie, ontwikkeling van het aantal huishoudens, de brede welvaartsindex, cijfers over woningproductie, verleende bouwvergunningen en bezoekers aan de binnenstad. Een duiding bij deze cijfers ontbrak. Daardoor was niet duidelijk hoe deze cijfers met elkaar samenhangen, of deze wel / niet positief waren en in hoeverre ze aantoonde dat het bereiken van het strategische doel dichterbij kwam. De relatie naar het strategisch doel was ook niet voor alle indicatoren duidelijk.	Doelen zijn weinig concreet geformuleerd Doelen zijn identiek aan de MJPB 2025. Dit past bij het meerjarige karakter van de programma's en biedt consistentie. De wijze van formuleren maakt de doelen minder concreet meetbaar: wanneer is het doel gehaald? Hoeveel “meer / minder” moet het dan zijn? Een indicator zou daarvoor een streefwaarde kunnen vastleggen. Indicatoren zijn echter in de PB 2026 niet opgenomen. In de jaarverantwoording 2024 wel. In de basisbegroting staan geen strategische en/of operationele doelen. Hiervoor moet in onderliggende beleidsnota's worden gekeken die wel genoemd worden in de PB2026. Op het totale begrotingsbedrag van ruim € 390 miljoen maakt de basisbegroting financieel gezien ruim 99% uit. Het belangrijkste deel van het budget is daarmee in de PB2026 niet direct navolgbaar aan doelen en effecten gekoppeld.		
Wat gaan we daarvoor doen?	Inzicht in gewijzigde activiteiten kan worden versterkt In het programmaplan staan activiteiten in een tabel met twee kolommen. In de linker kolom staan activiteiten op een hoger niveau en kernachtig beschreven. Deze activiteiten kennen veelal een meerjarig karakter. Voor een groot deel zijn deze activiteiten identiek aan de activiteiten zoals opgenomen in de MJPB 2025-2028. Er zijn echter ook activiteiten afgevallen en nieuwe activiteiten toegevoegd. De wijzigingen t.o.v. de voorgaande begroting zijn niet direct navolgbaar. Bij een enkele activiteit is herkenbaar dat die is toegevoegd n.a.v. de uitgevoerde onderzoeken (onderstaand voorbeeld van een activiteit op pagina 27): <table><tr><td>Schooladviezen</td><td>Een onderzoek wordt ingesteld om de oorzaken van onderadvisering in Almelo te achterhalen en om duidelijk te krijgen waar de betrokken partijen op kunnen inzetten om dit te verbeteren. Het voorkomen van een grote tegenslag als onderadvies kan helpen verder escaleren naar spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten te vermijden. De gemeentebrede gedragen motie “goed geschoold advies” ondersteunt de inzet op onderzoek en borging van afspraken binnen de op te stellen LEA.</td></tr></table>	Schooladviezen	Een onderzoek wordt ingesteld om de oorzaken van onderadvisering in Almelo te achterhalen en om duidelijk te krijgen waar de betrokken partijen op kunnen inzetten om dit te verbeteren. Het voorkomen van een grote tegenslag als onderadvies kan helpen verder escaleren naar spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten te vermijden. De gemeentebrede gedragen motie “goed geschoold advies” ondersteunt de inzet op onderzoek en borging van afspraken binnen de op te stellen LEA.
Schooladviezen	Een onderzoek wordt ingesteld om de oorzaken van onderadvisering in Almelo te achterhalen en om duidelijk te krijgen waar de betrokken partijen op kunnen inzetten om dit te verbeteren. Het voorkomen van een grote tegenslag als onderadvies kan helpen verder escaleren naar spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten te vermijden. De gemeentebrede gedragen motie “goed geschoold advies” ondersteunt de inzet op onderzoek en borging van afspraken binnen de op te stellen LEA.		

Bevindingen voorgaande QS's	Bevinding QS PB 2026								
	Mate van actualisatie van activiteiten wisselt per programma De rechterkolom van de tabel bevat informatie om concreter aan te geven wat de activiteit inhoudt én wat daarvoor specifiek in 2026 wordt gedaan. Het niveau van die informatie wisselt per programma: - In programma 1 zijn teksten vrijwel identiek aan de MJPB 2025-2028. Er zijn enkele tekstuele aanpassingen die met name gaan over de regio: : “Ook gaan we verkennen wat de sub-regionale opgaven rond Almelo zijn” (pag. 18), “Verkenning voor de opgave van regio Almelo”(pag. 17) en “Tevens hebben we een netwerk geïnitieerd voor Twente West” (pag. 18). - In een aantal programma's zijn teksten identiek en wijzigt alleen het jaartal. Als voorbeeld, onderstaande teksten waren identiek in de MJPB 2025-2028 opgenomen maar dan met het jaartal 2025: - o Pag. 23. Vanuit Twentse Koers is een projectleider gestart die de omvang van de problematiek in beeld brengt en een gerichte aanpak ontwikkelt. In 2026 zullen we de aanbevelingen gaan implementeren. - o Pag. 25. In 2026 zetten we in op een probeerservice van zorg- en consumententechnologie voor de Almelse inwoners; - o Pag. 34. In 2026 vervolgen we het onderzoek naar zowel mogelijke uitbreiding van bedrijventerreinen (voor MKB) als ook mogelijke opties voor inbreiding. - Op onderdelen zijn nieuwe teksten toegevoegd. Er zijn goede voorbeelden waaruit blijkt hoe de activiteiten zich verhouden tot de activiteiten zoals opgenomen in de MJPB 2025-2028: <table border="1" data-bbox="1167 879 1904 1334"> <thead> <tr> <th>Activiteiten 2026</th><th>Omschrijving</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Uitbreidingsruimte en schuifruimte MKB</td><td>In 2025 zijn mogelijke uitbreidingslocaties voor nieuwe bedrijventerreinen in kaart gebracht. In 2026 zetten we dit traject voort met verdiepende studies naar haalbaarheid, ruimtelijke inpassing en ontwikkelpotentie. Deze analyses vormen de basis voor eventuele vervolgstappen, zoals het voorbereiden van een vestiging van voorkeursrecht.</td></tr> <tr> <td>Vervolg Bedrijventerreinpaspoorten</td><td>In 2026 starten we met de uitwerking van de bedrijventerreinpaspoorten. Enerzijds doen we dit via een pilot op een specifiek bedrijventerrein, waarin we de kansen voor inbreiding concreet in beeld brengen en toetsen hoe het paspoort bijdraagt aan beter inzicht, samenwerking en ruimtelijke kwaliteit. Anderzijds formuleren we beleidsvoorstellen die gericht zijn op het creëren van de juiste randvoorwaarden voor toekomstbestendig en multifunctioneel ruimtegebruik. Hiermee zetten we een volgende stap richting een effectievere benutting van de ruimte op bedrijventerreinen.</td></tr> <tr> <td>Acquisitieplan Businesspark XL 2</td><td>In 2026 wordt het afgestemde acquisitieplan met de Twentse gemeenten en Twentse bedrijfsleven uitgevoerd.</td></tr> </tbody> </table>	Activiteiten 2026	Omschrijving	Uitbreidingsruimte en schuifruimte MKB	In 2025 zijn mogelijke uitbreidingslocaties voor nieuwe bedrijventerreinen in kaart gebracht. In 2026 zetten we dit traject voort met verdiepende studies naar haalbaarheid, ruimtelijke inpassing en ontwikkelpotentie. Deze analyses vormen de basis voor eventuele vervolgstappen, zoals het voorbereiden van een vestiging van voorkeursrecht.	Vervolg Bedrijventerreinpaspoorten	In 2026 starten we met de uitwerking van de bedrijventerreinpaspoorten. Enerzijds doen we dit via een pilot op een specifiek bedrijventerrein, waarin we de kansen voor inbreiding concreet in beeld brengen en toetsen hoe het paspoort bijdraagt aan beter inzicht, samenwerking en ruimtelijke kwaliteit. Anderzijds formuleren we beleidsvoorstellen die gericht zijn op het creëren van de juiste randvoorwaarden voor toekomstbestendig en multifunctioneel ruimtegebruik. Hiermee zetten we een volgende stap richting een effectievere benutting van de ruimte op bedrijventerreinen.	Acquisitieplan Businesspark XL 2	In 2026 wordt het afgestemde acquisitieplan met de Twentse gemeenten en Twentse bedrijfsleven uitgevoerd.
Activiteiten 2026	Omschrijving								
Uitbreidingsruimte en schuifruimte MKB	In 2025 zijn mogelijke uitbreidingslocaties voor nieuwe bedrijventerreinen in kaart gebracht. In 2026 zetten we dit traject voort met verdiepende studies naar haalbaarheid, ruimtelijke inpassing en ontwikkelpotentie. Deze analyses vormen de basis voor eventuele vervolgstappen, zoals het voorbereiden van een vestiging van voorkeursrecht.								
Vervolg Bedrijventerreinpaspoorten	In 2026 starten we met de uitwerking van de bedrijventerreinpaspoorten. Enerzijds doen we dit via een pilot op een specifiek bedrijventerrein, waarin we de kansen voor inbreiding concreet in beeld brengen en toetsen hoe het paspoort bijdraagt aan beter inzicht, samenwerking en ruimtelijke kwaliteit. Anderzijds formuleren we beleidsvoorstellen die gericht zijn op het creëren van de juiste randvoorwaarden voor toekomstbestendig en multifunctioneel ruimtegebruik. Hiermee zetten we een volgende stap richting een effectievere benutting van de ruimte op bedrijventerreinen.								
Acquisitieplan Businesspark XL 2	In 2026 wordt het afgestemde acquisitieplan met de Twentse gemeenten en Twentse bedrijfsleven uitgevoerd.								

Bevindingen voorgaande QS's	Bevinding QS PB 2026						
	Niet alle activiteiten zijn concreet omschreven De concreetheid van de activiteiten wisselt tussen de programma's en per programma's. Er zijn activiteiten die concreet omschreven zijn waardoor de raad een goed inzicht krijgt in wat het college gaat doen. Er zijn echter ook activiteiten die algemeen en minder concreet omschreven worden zoals onderstaand voorbeeld (pag. 31): <table border="1" data-bbox="1167 408 1944 614"> <thead> <tr> <th>Activiteiten 2026</th><th>Omschrijving</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Versterken weerbaarheid jongeren</td><td>We gaan door met inzet om de weerbaarheid van jongeren te vergroten. Daarbij hoort het bieden van perspectief en het aangeven van grenzen. Onderdeel daarvan is het contact met kwetsbare jongeren in de wijken.</td></tr> <tr> <td>Bevorderen bewustwording veiligheidsthema's bij scholen en het netwerk rond jongeren</td><td>Veiligheid in en om scholen (VIOS) is een van de pijlers binnen Preventie met gezag. Aandacht zal worden besteed aan het versterken van het netwerk onder jongeren met als doel het vergroten van bewustwording en gedragsverandering</td></tr> </tbody> </table>	Activiteiten 2026	Omschrijving	Versterken weerbaarheid jongeren	We gaan door met inzet om de weerbaarheid van jongeren te vergroten. Daarbij hoort het bieden van perspectief en het aangeven van grenzen. Onderdeel daarvan is het contact met kwetsbare jongeren in de wijken.	Bevorderen bewustwording veiligheidsthema's bij scholen en het netwerk rond jongeren	Veiligheid in en om scholen (VIOS) is een van de pijlers binnen Preventie met gezag. Aandacht zal worden besteed aan het versterken van het netwerk onder jongeren met als doel het vergroten van bewustwording en gedragsverandering
Activiteiten 2026	Omschrijving						
Versterken weerbaarheid jongeren	We gaan door met inzet om de weerbaarheid van jongeren te vergroten. Daarbij hoort het bieden van perspectief en het aangeven van grenzen. Onderdeel daarvan is het contact met kwetsbare jongeren in de wijken.						
Bevorderen bewustwording veiligheidsthema's bij scholen en het netwerk rond jongeren	Veiligheid in en om scholen (VIOS) is een van de pijlers binnen Preventie met gezag. Aandacht zal worden besteed aan het versterken van het netwerk onder jongeren met als doel het vergroten van bewustwording en gedragsverandering						
	Onduidelijk of en hoe activiteiten in de basisbegroting bijdragen aan de doelen In de basisbegroting staan geen doelen. Wel is er een onderdeel "uitgelichte activiteiten" waarin het college diverse ontwikkelingen beschrijft. Dit onderdeel heeft een hoge informatiewaarde. Onduidelijk is echter op welke wijze bijgedragen wordt aan de gemeentelijke doelen en op basis van welke criteria een activiteit wordt "uitgelicht". Op pagina 57 staat onderstaande tekst over de weerbare samenleving. Een belangrijk onderwerp gelet op actuele ontwikkelingen. <i>Weerbare samenleving</i> Door de geopolitieke situatie, maar ook door bijvoorbeeld klimaatverandering, is het meer denkbaar dan een aantal jaren geleden, dat maatschappij ontwrichtende situaties kunnen ontstaan. Gemeenten vervullen een essentiële rol bij het draaiende houden van de maatschappij. In samenwerking met de andere Twentse gemeenten zal de gemeente Almelo in 2026 verdere uitvoering geven aan het Projectplan Weerbaarheid en Continuïteit. Het projectplan omvat onder andere het ontwikkelen van scenario's, het oefenen van deze scenario's en het verbeteren van de samenwerking en continuïteit binnen de regio, zodat overheden en partners snel en effectief kunnen reageren op onverwachte gebeurtenissen. Belangrijk onderdeel is om inwoners ook zelf een handelingsperspectief te geven en het bieden van ruimte voor initiatieven vanuit de samenleving. Op pagina 58 staat een tekst die de vraag oproept of dit tot extra lasten gaat leiden? Elke wijk kent een integrale wijk-BOA die samenwerkt met de wijkagent, wijkregisseur en andere relevante partners. De BOA's werken daarnaast op basis van informatie gestuurde handhaving en richten hun inzet op de gebieden met de grootste problematiek. Binnen de beperkte beschikbare capaciteit moeten voortdurend prioriteiten worden gesteld. Het team moet anticiperen op de veranderingen in de maatschappij en de daarmee gepaard gaande uitbreiding van taken en uitdagingen die daarbij horen. De huidige bezetting is daarin niet toereikend, waardoor een heroriëntatie nodig is op inzet en capaciteit. In 2025/2026 wordt een visie ontwikkeld voor een professioneel en toekomstbestendig handhavingsteam, gericht op de lange termijn om effectief een bijdrage te leveren aan de leefbaarheid en veiligheid van onze stad.						

Bevindingen voorgaande QS's	Bevinding QS PB 2026
Aantal majeure projecten is beperkt Op pagina 183 van de MJPB 2025-2028 gaf het college de voortgang in de door de raad benoemde "majeure" projecten aan. Het ging hierbij om één project, "zwembad sportpark nieuwbouw". De definitie van een majeur project ontbrak zodat onduidelijk was of dit onderdeel in de MJPB 2025 volledig was. Het onderdeel majeure projecten is opgenomen om de raad meer inzicht te geven in voortgang van en risico's bij projecten. Overweging kon zijn om de definitie van majeure projecten aan het onderdeel toe te voegen	De raad benoemd nog altijd één project als majeur Een project is "majeur" als dat door de gemeenteraad aangegeven is. In de PB 2026 gaat dat om één project, het zwembad sportpark nieuwbouw. Het college meldt, in navolging van de jaarverantwoording 2024, een afwijking op het budget (€ 2,1 miljoen), planning (1/2 jaar vertraging) en risico (indien kosten niet voor 1/1/2026 zijn gemaakt mogelijk een btw nadeel).
Aantal Verbonden Partijen met risicoscore "Hoog" toegenomen. Op pagina 156 van de MJPB 2025-2028 viel te lezen dat het aantal Verbonden Partijen met risicoscore "Hoog" was toegenomen met twee. Het ging daarbij om Samen Twente en de Veiligheidsregio Twente. Een toelichting ontbrak waarom het risicoprofiel van deze partijen was gewijzigd. Voor Samen Twente kon dat samenhangen met de kerntakendiscussie die daar loopt. Het college gaf (pagina 202) aan dat resultaten daarvan in december 2024 bekend moesten zijn.	Aantal Verbonden Partijen met risicoscore "Hoog" afgenomen. In de MJPB 2025-2028 ging de risicoscore van SamenTwente en de Veiligheidsregio omhoog, nu worden die risicoprofielen neerwaarts bijgesteld. De paragraaf maakt niet duidelijk welke omstandigheden zijn gewijzigd die tot deze aanpassing leiden. Het risicoprofiel van Sportbedrijf Almelo blijft hoog. Verder staat op pagina 160 een tekst over SamenTwente waarvan de vraag is of deze tekst nog actueel is: De uitkomst van de kerntakendiscussie is een belangrijke basis voor het meerjarenprogramma Samen Twente. Het nemen van besluiten over de (structurele) uitzetting van de begroting pas kan plaatsvinden als er een inhoudelijke discussie is geweest. Het AB wil dit proces uiterlijk december 2024 afronden. Dit is een krappe planning, waarbij de deadline van december 204 echter cruciaal is om eventuele wijzigingen voor 2025 nog te kunnen doorvoeren in de gewijzigde begroting 2025 en de begroting 2026. Latere afronding is daarmee niet gewenst. Op pag. 183 staat een tekst waarin het college zorg uitspreekt over het ontbreken van een DVO: Welke risico's loopt de gemeente Almelo? Er is sprake van een hoog eigenaarsbelang, 82% van de lasten wordt door de bijdrage van gemeenten gedekt. Dit is inherent aan een verplichte samenwerking zoals VRT is. Flexibiliteit is een achilleshiel; kapitaallasten (veel gebouwen, voertuigen en machines) en veel vast personeel beslaan een groot deel van de begroting. Lichte zorgen zijn er verder ook op het gebied van opdrachtgeversrelatie. Er ontbreekt een DVO, waarin de wederzijdse verplichtingen en rechten zijn vastgelegd. Dit is verklaarbaar, omdat VRT bijna uitsluitend wettelijke taken uitvoert, waarvoor niet een overeenkomst, maar de wet bepalend is. Pag. 129: Het college heeft een actualisatie van de kadernota governance in voorbereiding; de Kadernota samenwerkingsverbanden In de Kadernota governance uit 2015 lag de focus op samenwerkingsrelaties in de vorm van verbonden partijen. De reikwijdte van de Kadernota samenwerkingsverbanden is breder en dit komt tot uiting in de gebruikte terminologie. De Kadernota governance sprak vaak over verbonden partijen, maar in de nieuwe kadernota wordt meestal de term samenwerkingsverband(en) gebruikt. Pag. 129: Rekenkameronderzoek Twentse samenwerking: "De inhoud van het onderzoeksrapport, de conclusies en de aanbevelingen vormen daarmee een handvat om een discussie te voeren over Twentse samenwerking en de eigen gemeentelijke inbreng daarin".
Bevindingen voorgaande QS's	Bevinding QS PB 2026

	Financieel risico bij het sportbedrijf onverminderd hoog Het college beschrijft dat de financiële situatie van het Sportbedrijf in de afgelopen jaren structureel is verslechterd. Dit wordt met name veroorzaakt door de hogere kosten van de exploitatie van de Topsporthal IISPA, de stijgende energie- en personeelskosten en de daling van de zwembadopbrengsten door sluiting van het buitenbad. Het college kondigt maatregelen aan waarmee het Sportbedrijf 5% moet besparen vanaf 2025. Ondanks deze maatregelen zal er een tekort blijven bestaan. Voor 2025 zal het tekort naar verwachting 400.000 euro bedragen en dit loopt terug naar 300.000 euro structureel vanaf 2028. Dit leidt tot aanvullende kosten voor de gemeente.																																																								
Voornemen opheffing GR Regionaal Bedrijvenpark Twente vergt nog belangrijke besluitvorming met mogelijke financiële impact Op pagina 204 van de JV2024 beschreef het college de risico's die verbonden zijn aan de opheffing van de gemeenschappelijke regeling Regionaal Bedrijvenpark Twente. In de QS Verbonden Partijen besteedden wij daaraan ook aandacht. Specifieke aandachtspunten die toen geformuleerd zijn: - Het bestuur heeft besloten de GR op te heffen. Effectief betekent dit dat de huidige deelnemers moeten worden uitgekocht en dat een overheidspartij het erfpachtbedrijf moet overnemen. Dat vereist circa € 68 mln. financiering. - Wat gaat er gebeuren met het restant van het investeringsbudget (geschat op € 1,8 mln.)? - De activa die onder parkmanagement vallen zijn in 2030 afgeschreven, maar het is onwaarschijnlijk dat ze daarna niet meer nodig zijn. Ook dat leidt tot financieringsvraagstukken. - In hoeverre is er sprake van werkgelegenheid voor arbeidsmigranten en de daaruit voortvloeiende knelpunten rondom huisvesting? - Er is een berekening voor Vennootschapsbelasting gemaakt die erg hoog lijkt. Dat kan aanleiding zijn om een contra-expertise te vragen.	De opheffing RBT is in de PB2026 nog niet verwerkt In het overzicht verbonden partijen is het RBT nog verwerkt terwijl er staat dat de GR per 1 januari 2026 geliquideerd is. Heeft dit effect op de balanspositie van Almelo? Dit is niet uit de PB2026 af te leiden. 7.1.1.6 Regionaal Bedrijventerrein Twente (RBT) <table><tr><th>Financiële kengetallen</th><th>1-1-2024</th><th>31-12-2024</th><th>V/N</th></tr><tr><td>Financieel resultaat</td><td></td><td>-2.075</td><td>V</td></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>14.396</td><td>16.471</td><td></td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>74.251</td><td>58.149</td><td></td></tr><tr><td>Solvabiliteit (EV/TV)</td><td>16,2%</td><td>22,1%</td><td></td></tr></table> Bedragen x 1.000 euro Ontwikkelingen Als gevolg van de liquidatie van de GR Regionaal Bedrijventerrein (RBT) neemt de gemeente Almelo bij notariële akte van overdracht, per 1 januari 2026 de activa van de gemeenschappelijke regeling Regionaal Bedrijventerrein Twente over. Gemeente Almelo is één van de vijf deelnemers aan de Gemeenschappelijke Regeling Regionaal Bedrijventerrein Twente. De GR Regionaal Bedrijventerrein is er 1 januari 2026 geliquideerd. Welke risico's loopt de gemeente Almelo?	Financiële kengetallen	1-1-2024	31-12-2024	V/N	Financieel resultaat		-2.075	V	Eigen vermogen	14.396	16.471		Vreemd vermogen	74.251	58.149		Solvabiliteit (EV/TV)	16,2%	22,1%																																					
Financiële kengetallen	1-1-2024	31-12-2024	V/N																																																						
Financieel resultaat		-2.075	V																																																						
Eigen vermogen	14.396	16.471																																																							
Vreemd vermogen	74.251	58.149																																																							
Solvabiliteit (EV/TV)	16,2%	22,1%																																																							
	Werklocatie XL2 heeft grote financiële omvang en risicoprofiel In de paragraaf grondexploitaties is een omvangrijke grondexploitatie toegevoegd van ruim € 190 miljoen. Deze grondexploitatie zorgt voor verslechtering van het risicoprofiel. Verleend gemeentelijk het moment waarbij het project (per) gemeentelijk gemeentelijk <table><tr><th>Grondexploitaties</th><th>Boekwaarde</th><th>nog te maken</th><th>eind</th><th>geraamd eindresultaat</th><th></th><th></th></tr><tr><th></th><th>1-1-2026</th><th>kosten</th><th>opbrengsten</th><th>jaar</th><th>eindwaarde</th><th>op CW (2%) N/V</th></tr><tr><td>Werklocaties</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Rohof</td><td>11.156</td><td>523</td><td>264</td><td>2026</td><td>-11.414</td><td>-10.971 N</td></tr><tr><td>Rhijnbeek</td><td>6.998</td><td>1.449</td><td>0</td><td>2027</td><td>-8.447</td><td>-7.960 N</td></tr><tr><td>Bedrijvenpark Twente Noord</td><td>2.253</td><td>2.540</td><td>2.531</td><td>2027</td><td>-2.261</td><td>-2.131 N</td></tr><tr><td>XL2</td><td>11.618</td><td>181.239</td><td>186.074</td><td>2039</td><td>-6.783</td><td>-5.040 N</td></tr><tr><td>Subtotaal werklocaties</td><td>32.025</td><td>185.751</td><td>188.869</td><td></td><td>-28.905</td><td>-26.102</td></tr></table>	Grondexploitaties	Boekwaarde	nog te maken	eind	geraamd eindresultaat				1-1-2026	kosten	opbrengsten	jaar	eindwaarde	op CW (2%) N/V	Werklocaties							Rohof	11.156	523	264	2026	-11.414	-10.971 N	Rhijnbeek	6.998	1.449	0	2027	-8.447	-7.960 N	Bedrijvenpark Twente Noord	2.253	2.540	2.531	2027	-2.261	-2.131 N	XL2	11.618	181.239	186.074	2039	-6.783	-5.040 N	Subtotaal werklocaties	32.025	185.751	188.869		-28.905	-26.102
Grondexploitaties	Boekwaarde	nog te maken	eind	geraamd eindresultaat																																																					
	1-1-2026	kosten	opbrengsten	jaar	eindwaarde	op CW (2%) N/V																																																			
Werklocaties																																																									
Rohof	11.156	523	264	2026	-11.414	-10.971 N																																																			
Rhijnbeek	6.998	1.449	0	2027	-8.447	-7.960 N																																																			
Bedrijvenpark Twente Noord	2.253	2.540	2.531	2027	-2.261	-2.131 N																																																			
XL2	11.618	181.239	186.074	2039	-6.783	-5.040 N																																																			
Subtotaal werklocaties	32.025	185.751	188.869		-28.905	-26.102																																																			

Bevindingen voorgaande QS's	Bevinding QS PB 2026
Wat mag dat kosten? Programmabudgetten zijn eindig In de MJPB 2025-2028 wisselde de raming van de programmabudgetten per programma. Soms was er alleen specifiek programmabudget, soms werd ook verwezen (programma Sociaal en Vitaal als voorbeeld) naar budgetten die in de basisbegroting staan. Dit maakte inzicht in de totale besteding lastig. Daarbij zijn de programmabudgetten toegekend voor vier jaar en eindigen in 2026. Op basis van eerdere QS's gaf het college aan dat dit ook kan: activiteiten stoppen of dalen in reguliere budgetten in.	Inzicht in welke activiteiten wel / niet doorlopen kan worden versterkt Voor de programma's is de besteding t/m 2024 opgenomen. Deze besteding blijft stevig achter bij de raming. In de Zomerrapportage 2025 is een prognose gegeven van de bestedingen in 2025. Ook daaruit blijkt dat er nog een onderbesteding is.
Volume- en prijsontwikkeling sociaal domein nog niet geactualiseerd In paragraaf 4.3 van de PN 2026-2029 beschreef het college de gehanteerde indexcijfers voor loon- en prijsstijging. Voor de ramingen jeugdzorg en WMO gaf het college aan dat volume- en prijsontwikkeling in de MJPB 2026 worden gebaseerd op basis van de analyses die in de komende maanden zouden worden uitgevoerd. Hiermee leek in de PN 2026 – 2029 de volumestijging Wmo in het budget gehandhaafd te zijn op de 1% zoals in de MJPB 2025 opgenomen. Dit kon leiden tot financiële mutaties in de PB 2026 – 2029.	Geactualiseerde volume- en prijsstijging leidt tot hoger benodigd budget In het geactualiseerde financiële beeld (pag. 10) neemt het college als gevolg van volume- en prijsstijging een aanvullend budget voor Jeugd en Wmo op dat loopt naar € 1,0 miljoen in 2029. In de basisbegroting is op de pagina's 86 en 87 onderbouwing te vinden van de gehanteerde indexatiepercentages; Wmo De begroting is geactualiseerd, waarbij rekening is gehouden met een volumestijging op Wmo vanuit demografische ontwikkelingen van 1,5%. De prijsindexatie is toegepast conform contractuele afspraken. De bijstellingen van +/- 4,3 miljoen euro ten opzichte van de begroting 2025 zijn als volgt te verklaren: • Loon- en prijsontwikkelingen en demografische ontwikkelingen (+ 1,6 miljoen euro); • Mutatie besparingsopgave (-/- 5,9 miljoen euro). Jeugd De begroting is geactualiseerd. De bijstellingen ad. 1,1 miljoen euro ten opzichte van de begroting 2025 zijn als volgt te verklaren: • Loon- en prijsontwikkelingen (+ 2,7 miljoen euro); • Mutatie besparingsopgave (-/- 1,6 miljoen euro); • Er is geen rekening gehouden met een volumestijging. Voor Jeugd is geen rekening gehouden met een volumestijging.
Jaarlijks voordeel in de begroting door achterblijvende kapitaallasten In de jaarrekening 2024 was een voordeel op de kapitaallasten zichtbaar van ruim € 1 miljoen. Daarmee zette de trend van voordelen op de kapitaallasten zich voort. Het college gaf in de bestuurlijke reactie op de QS JR 2024 aan dit te herkennen en een nadere analyse uit te voeren. Dit kon in de MJPB 2026 tot een (incidenteel) voordeel leiden. In de PN 2026 – 2029 nam het college daar nog geen voorschot op.	In 2026 een voordeel op de kapitaallasten van ruim € 2 miljoen Het college geeft aan dat de kapitaallasten van bestaande investeringen en de stelposten voor kapitaallasten meerjarig zijn doorgerekend. Hierbij is kritisch gekeken naar de planning ten aanzien van het gereedkomen van de investeringen. Naar aanleiding hiervan zijn de kapitaallasten meerjarig geactualiseerd, wat resulteert in een voordeel in 2026.

Bevindingen voorgaande QS's	Bevinding QS PB 2026																																																																																																																																												
Hoe gaan we dat dekken? Tekorten in 2026 – 2028 afgenomen, urgentie voor ombuigingen bleef. Ondanks aanvullende dekkingsmaatregelen nog geen sluitende begroting 2026 De financiële startpositie verbeterde in de PN 2026-2029 t.o.v. de MJPB 2025. Voordelen ontstonden vooral door de positieve effecten van de september- en decembercirculaire 2024 gemeentefonds en de vrijval looncompensatie. De financiële startpositie in de PN 2026-2029 was: <table><tr><td>FMP - ontwikkelingen</td><td>2026</td><td>2027</td><td>2028</td><td>2029</td></tr><tr><td>Begrotingssaldo programmabegroting 2025</td><td>12,70 N</td><td>17,21 N</td><td>16,92 N</td><td>16,92 N</td></tr><tr><td>Ontwikkelingen</td><td>-3,45 V</td><td>-2,69 V</td><td>-1,28 V</td><td>0,40 N</td></tr><tr><td>FMP incl. ontwikkelingen</td><td>9,25 N</td><td>14,52 N</td><td>15,64 N</td><td>17,32 N</td></tr></table> Bedragen x 1 miljoen euro Het college bood u volgens afspraak in de PN 2026-2029 een aanvullend pakket met dekkingsmaatregelen aan. U verzocht het college n.a.v. onze quickscan PN 2025 – 2028 niet om een hoger bedrag aan dekkingsmaatregelen aan te leveren zodat er voor u een keuzemogelijkheid zou zijn. Na verwerking van dit pakket resteerden er in alle jaarschijven nog tekorten. Het college gaf aan in ieder geval het tekort in 2026 ad € 1,74 miljoen in het begrotingsproces 2026 – 2029 op te lossen. De effecten van de Voorjaarsnota 2025 van het Rijk, die zichtbaar zijn in de meicirculaire gemeentefonds 2025, konden voor die invulling zorgen. Na de dekkingsmaatregelen sloot de PN 2026-2029 met het onderstaande financiële beeld: <table><tr><td>FMP - maatregelen</td><td>2026</td><td>2027</td><td>2028</td><td>2029</td></tr><tr><td>FMP incl. ontwikkelingen</td><td>9,25 N</td><td>14,52 N</td><td>15,64 N</td><td>17,32 N</td></tr><tr><td>Dekkingsmaatregelen</td><td>-7,51 V</td><td>-9,05 V</td><td>-10,45 V</td><td>-11,44 V</td></tr><tr><td>FMP incl. dekkingsmaatregelen</td><td>1,74 N</td><td>5,47 N</td><td>5,20 N</td><td>5,89 N</td></tr><tr><td>Overige en aanvullende maatregelen</td><td>-1,74 V</td><td>-1,74 V</td><td>-1,74 V</td><td>-1,74 V</td></tr><tr><td>Geactualiseerd structureel FMP</td><td>0,00 N</td><td>3,73 N</td><td>3,46 N</td><td>4,15 N</td></tr></table> Bedragen x 1 miljoen euro	FMP - ontwikkelingen	2026	2027	2028	2029	Begrotingssaldo programmabegroting 2025	12,70 N	17,21 N	16,92 N	16,92 N	Ontwikkelingen	-3,45 V	-2,69 V	-1,28 V	0,40 N	FMP incl. ontwikkelingen	9,25 N	14,52 N	15,64 N	17,32 N	FMP - maatregelen	2026	2027	2028	2029	FMP incl. ontwikkelingen	9,25 N	14,52 N	15,64 N	17,32 N	Dekkingsmaatregelen	-7,51 V	-9,05 V	-10,45 V	-11,44 V	FMP incl. dekkingsmaatregelen	1,74 N	5,47 N	5,20 N	5,89 N	Overige en aanvullende maatregelen	-1,74 V	-1,74 V	-1,74 V	-1,74 V	Geactualiseerd structureel FMP	0,00 N	3,73 N	3,46 N	4,15 N	De begroting 2026 is reëel en structureel sluitend, tekorten in meerjarig perspectief licht toegenomen. De begroting 2026 is reëel en structureel sluitend. Dit betekent dat de structurele lasten worden afgedekt met structurele baten. Daarmee wordt voldaan aan het belangrijkste criterium voor repressief (regulier) provinciaal toezicht. De meerjarenraming vanaf 2028 laat een negatief begrotingssaldo zien. In 2028 is het nadelig structureel begrotingssaldo 4,6 miljoen euro dat verder oploopt naar circa 6,3 miljoen euro vanaf 2029. Dit wordt vooral veroorzaakt door de lagere uitkering vanuit het gemeentefonds. <table><tr><td>Financieel meerjarenperspectief</td><td>Begroting 2026</td><td>N/V</td><td>Raming 2027</td><td>N/V</td><td>Raming 2028</td><td>N/V</td><td>Raming 2029</td><td>N/V</td></tr><tr><td>Totaal lasten</td><td>384,77</td><td>N</td><td>393,20</td><td>N</td><td>395,86</td><td>N</td><td>403,07</td><td>N</td></tr><tr><td>Totaal baten</td><td>-391,93</td><td>V</td><td>-397,69</td><td>V</td><td>-394,62</td><td>V</td><td>-400,19</td><td>V</td></tr><tr><td>Saldo van baten en lasten</td><td>-7,17</td><td>V</td><td>-4,48</td><td>V</td><td>1,24</td><td>N</td><td>2,88</td><td>N</td></tr><tr><td>Stortingen reserves</td><td>8,48</td><td>N</td><td>8,55</td><td>N</td><td>6,04</td><td>N</td><td>6,04</td><td>N</td></tr><tr><td>Onttrekkingen reserves</td><td>-5,43</td><td>V</td><td>-5,43</td><td>V</td><td>-2,82</td><td>V</td><td>-2,82</td><td>V</td></tr><tr><td>Saldo reserve mutaties</td><td>3,05</td><td>N</td><td>3,12</td><td>N</td><td>3,23</td><td>N</td><td>3,23</td><td>N</td></tr><tr><td>Begrotingssaldo</td><td>-4,12</td><td>V</td><td>-1,36</td><td>V</td><td>4,47</td><td>N</td><td>6,11</td><td>N</td></tr><tr><td>Waarvan: incidentele baten en lasten</td><td>2,75</td><td>N</td><td>-0,15</td><td>V</td><td>-0,15</td><td>V</td><td>-0,15</td><td>V</td></tr><tr><td>Structureel begrotingssaldo</td><td>-6,87</td><td>V</td><td>-1,22</td><td>V</td><td>4,62</td><td>N</td><td>6,26</td><td>N</td></tr></table> Bedragen x 1 miljoen euro	Financieel meerjarenperspectief	Begroting 2026	N/V	Raming 2027	N/V	Raming 2028	N/V	Raming 2029	N/V	Totaal lasten	384,77	N	393,20	N	395,86	N	403,07	N	Totaal baten	-391,93	V	-397,69	V	-394,62	V	-400,19	V	Saldo van baten en lasten	-7,17	V	-4,48	V	1,24	N	2,88	N	Stortingen reserves	8,48	N	8,55	N	6,04	N	6,04	N	Onttrekkingen reserves	-5,43	V	-5,43	V	-2,82	V	-2,82	V	Saldo reserve mutaties	3,05	N	3,12	N	3,23	N	3,23	N	Begrotingssaldo	-4,12	V	-1,36	V	4,47	N	6,11	N	Waarvan: incidentele baten en lasten	2,75	N	-0,15	V	-0,15	V	-0,15	V	Structureel begrotingssaldo	-6,87	V	-1,22	V	4,62	N	6,26	N
FMP - ontwikkelingen	2026	2027	2028	2029																																																																																																																																									
Begrotingssaldo programmabegroting 2025	12,70 N	17,21 N	16,92 N	16,92 N																																																																																																																																									
Ontwikkelingen	-3,45 V	-2,69 V	-1,28 V	0,40 N																																																																																																																																									
FMP incl. ontwikkelingen	9,25 N	14,52 N	15,64 N	17,32 N																																																																																																																																									
FMP - maatregelen	2026	2027	2028	2029																																																																																																																																									
FMP incl. ontwikkelingen	9,25 N	14,52 N	15,64 N	17,32 N																																																																																																																																									
Dekkingsmaatregelen	-7,51 V	-9,05 V	-10,45 V	-11,44 V																																																																																																																																									
FMP incl. dekkingsmaatregelen	1,74 N	5,47 N	5,20 N	5,89 N																																																																																																																																									
Overige en aanvullende maatregelen	-1,74 V	-1,74 V	-1,74 V	-1,74 V																																																																																																																																									
Geactualiseerd structureel FMP	0,00 N	3,73 N	3,46 N	4,15 N																																																																																																																																									
Financieel meerjarenperspectief	Begroting 2026	N/V	Raming 2027	N/V	Raming 2028	N/V	Raming 2029	N/V																																																																																																																																					
Totaal lasten	384,77	N	393,20	N	395,86	N	403,07	N																																																																																																																																					
Totaal baten	-391,93	V	-397,69	V	-394,62	V	-400,19	V																																																																																																																																					
Saldo van baten en lasten	-7,17	V	-4,48	V	1,24	N	2,88	N																																																																																																																																					
Stortingen reserves	8,48	N	8,55	N	6,04	N	6,04	N																																																																																																																																					
Onttrekkingen reserves	-5,43	V	-5,43	V	-2,82	V	-2,82	V																																																																																																																																					
Saldo reserve mutaties	3,05	N	3,12	N	3,23	N	3,23	N																																																																																																																																					
Begrotingssaldo	-4,12	V	-1,36	V	4,47	N	6,11	N																																																																																																																																					
Waarvan: incidentele baten en lasten	2,75	N	-0,15	V	-0,15	V	-0,15	V																																																																																																																																					
Structureel begrotingssaldo	-6,87	V	-1,22	V	4,62	N	6,26	N																																																																																																																																					
Informatiebeveiliging: aandacht voor bewustwording, meerwaarde om onderzoek Rekenkamer daarbij te betrekken Het college gaf in de paragraaf bedrijfsvoering van de MJPB 2025-2029 de nodige aandacht aan het onderwerp informatiebeveiliging. Naast aandacht voor kwetsbaarheden in systemen gaf het college ook aan een meerjarige bewustwordingscampagne te starten om het kennis- en bewustzijnsniveau van alle medewerkers binnen de organisatie te verhogen. Een door ons uitgevoerd onderzoek naar bewustwording rond informatiebeveiliging (Rekenkameronderzoek Informatiebeveiligingscultuur gemeente Almelo Almelo - iBabs Publieksportaal) gaf aan dat hier verbeteringen mogelijk zijn. Het college gaf aan de aanbevelingen te herkennen maar dat extra investeringen in informatiebeveiliging moesten worden gezien in de bredere financiële context.	Risicoprofiel voor informatiebeveiliging verhoogd. In de paragraaf weerstandsvormogen en risicomanagement geeft het college aan het risicoprofiel voor de informatiebeveiliging te hebben verhoogd. Ook in de paragraaf bedrijfsvoering (pag. 127) besteedt het college de nodige aandacht aan informatiebeveiliging en specifiek ook de informatiebeveiligingscultuur Gezien de ontwikkelingen omtrent de innovaties en de vernieuwde wetgevingen is het wenselijk om meer in te zetten op een bewust en bekwame informatiebeveiligingscultuur, waarin gewerkt wordt aan een risico gestuurde aanpak van onze bedrijfsvoering. Hierbij wordt het borgen van informatiebeveiliging in de processen een begrip. Dit maakt het mogelijk om niet meer alleen het bestaan en opzet aan te kunnen tonen, maar ook de werking van informatiebeveiliging.																																																																																																																																												

Bevindingen voorgaande QS's	Bevinding QS PB 2026
College voert afgesproken aanpak consistent door Het college richtte zich in de PN 2026-2029 op het sluitend maken van de begroting 2026 en het terugdringen van de tekorten in meerjarig perspectief conform het advies van de VNG en de afspraken zoals met u gemaakt. De VNG bracht daarnaast een nieuw begrotingsadvies uit: <i>2026 en 2027: probeer de begroting sluitend te maken, maar geef de effecten van de kortingen transparant weer</i> Maak in ieder geval boekjaar 2026 en 2027 als dat mogelijk is sluitend. Al dan niet met toepassing van de mogelijkheid om een deel van de reserves in te zetten. Maak inzichtelijk op welke dossiers in het medebewind er meer wordt uitgegeven dan we van het rijk ontvangen. <i>Middelen terugwerkende kracht: benut het incidentele geld voor compensatie 2023 en 2024 om gaten in 2026 en 2027 te dichten of in te zetten in het stelsel</i> Gebruik de nog te verwachten middelen voor jeugd 2023 en 2024 ad. € 728 miljoen die ons op Prinsjesdag 2025 toekomen bij voorkeur om het jeugdstelsel te verbeteren: benut deze (compensatie van de eerdere kortingen) voor dekking kosten jeugd in 2026 en 2027 of voor de te realiseren besparingen in de toekomst. <i>2028 en 2029: breng baten en lasten jeugdhulp in balans met stelpost Van Ark waarbij er een realistische raming is gemaakt van de lasten voor jeugdhulp</i> <u>Aanvullende maatregelen</u> Er is een aantal aanvullende maatregelen gepresenteerd in de Voorjaarsnota, waaronder de eigen bijdrage en het sturen op de trajectduur. De toezichthouder heeft aangegeven dat zij het toestaan dat gemeenten deze maatregelen budgetneutraal (korting versus besparing/inkomsten) maken, bijvoorbeeld door middel van een stelpost ("Besparing trajectduur" en "Inkomsten eigen bijdrage"). <u>Groei</u> Maak een realistische inschatting voor de kosten o.b.v. historische groei voor 2028 en 2029, zoals ook de toezichthouder wenst, en plus de baten op met een stelpost met de titel "Deskundigencommissie Van Ark 2027" in de begroting voor deze jaren. Wij hanteren als uitgangspunt artikel 108 lid 3 van de Gemeentewet: medebewind is voor rekening risico rijk – dus we brengen baten en lasten voor jeugdhulp in balans. De toezichthouder geeft aan dat zij o.b.v. het Gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK) niet akkoord kunnen gaan met deze stelpost. Het is voor nu nog te onzeker om op mogelijke uitkomsten van de nieuwe deskundigencommissie Van Ark vooruit te lopen.	College voert afgesproken aanpak consistent door en volgt het begrotingsadvies van de VNG De meicirculaire 2025 gemeentefonds kende extra middelen toe aan gemeenten. Deze middelen zijn grotendeels incidenteel van aard en zorgen voor verzachting van de financiële problematiek in 2026 en 2027. Er zijn onder andere incidentele middelen toegekend om jeugdzorg te herontwerpen. In de Zomerrapportage 2025 zijn de financiële effecten van de meicirculaire 2025 door het college uitgebreid toegelicht. In lijn met het advies van de VNG en eerdere afspraken met de raad maakt het college de jaarschijven 2028 en 2029 nog niet sluiten. Het college geeft hierover o.a. het volgende aan: <i>"de commissie-Van Ark zal begin 2027 onder andere haar oordeel vellen over de verhouding tussen kosten en budget voor jeugd over de jaren 2025 en 2026, maar ook over de jaren daarna. Dit oordeel moet worden afgewacht. In het kader van de beleidslijn voor een behoedzaam en flexibele besparingsstrategie worden er daarom geen aanvullende besparingsmaatregelen voorgesteld om het meerjarenperspectief vanaf 2028 sluitend te krijgen"</i> (pagina 6).

Bevindingen voorgaande QS's	Bevinding QS PB 2026																																																																																																	
PN 2026-2029: onttrekking € 2,4 miljoen algemene reserve in 2026 Op pagina 25 van de PN 2026-2029 staat “Startpunt is het financiële meerjarenperspectief uit de Programmabegroting 2025. Op basis van de Perspectiefnota 2025-2028 is in dit meerjarenperspectief voor de jaarschijf 2026 een onttrekking aan de algemene reserve geraamd van 2,4 miljoen euro. Indien de onttrekking daadwerkelijk plaatsvindt, zal deze voor hetzelfde bedrag worden aangevuld vanuit de reserve sociaal domein. Of en in hoeverre deze onttrekking daadwerkelijk voor de jaarschijf 2026 gehandhaafd blijft, wordt betrokken bij de PB 2026”	Onttrekking € 2,2 miljoen aan de algemene reserve vervallen In het Bestuurlijk Overleg Financiële Verhoudingen hebben de VNG, provincies en het Rijk afgesproken dat gemeenten onder bepaalde voorwaarden een deel van de algemene reserve (incidentele middelen) mogen inzetten ter dekking van structurele lasten. Van deze mogelijkheid is bij de Perspectiefnota 2025-2028 gebruik gemaakt voor de jaarschijven 2025 en 2026. Aangezien de jaarschijf 2026 structureel sluit, is deze maatregel voor 2026 nu vervallen zoals zichtbaar is in de tabel op pagina 10.																																																																																																	
Totaalinzicht in dekkingsmaatregelen ontbreekt. In de begroting 2024 – 2027 en de begroting 2025 – 2028 zijn dekkingsmaatregelen opgenomen. Daar kwamen de dekkingsmaatregelen vanuit de PN 2026-2029 bij. Het totaaloverzicht daarvan ontbrak en zou voor u behulpzaam zijn. Het college zei toe dit overzicht in de PB 2026 op te nemen. De ambtelijke reactie op de QS PN 2025 – 2028 gaf aan dat de dekkingsmaatregelen daarbij in te delen zijn in drie categorieën: Dekkingsmaatregelen: dit betreffen maatregelen die zorgen voor dekking van de lasten zoals de extra ozb-verhoging; Taakstellende maatregelen: maatregelen die leiden tot verlaging van budgetten die in redelijke mate beïnvloedbaar zijn. Een voorbeeld hiervan is de aangepaste indexatie op subsidies; Beleidsmaatregelen: maatregelen die verandering van beleid vergen. Voorbeeld hiervan zijn de in de begroting 2025 uitgewerkte besparingsmaatregelen in het sociaal domein. De invulling van de onderwerpen onder 1 en 2 kenden volgens het college een hoge mate van zekerheid. Het college zou daarom alleen de maatregelen zoals genoemd onder nummer 3 in een apart onderdeel in de PB 2026 opnemen. Dit zou u de mogelijkheid bieden om de voortgang daarvan goed op te volgen. Het totale pakket aan doorgevoerde en nog ingevoerde dekkingsmaatregelen bedroeg, inclusief de in de PN 2026—2029 opgenomen stelpost van € 1,74 miljoen, daarmee bijna € 38 miljoen. Dat is 10% van de totale begroting ad € 380 miljoen.	Overzicht ingevulde en nog in te vullen dekkingsmaatregelen opgenomen Op de pagina's 7 t/m 9 geeft het college inzicht in de reeds ingevulde en nog in te vullen taakstellingen. Dit betreft een totaalbedrag van bijna € 34 miljoen. Verschillen met de telling die de RKA eerder maakte zit o.a. in de € 1,74 taakstelling uit de PN 2026-2029 die niet nodig is en de verlaging van de taakstelling door het amendement minima. <table><tr><th colspan="5">Totaal besparingsmaatregelen</th></tr><tr><th></th><th>2026</th><th>2027</th><th>2028</th><th>2029</th></tr><tr><td>Totaal gerealiseerde besparingsmaatregelen</td><td>-11,44</td><td>-12,41</td><td>-13,31</td><td>-13,31</td></tr><tr><td>Totaal openstaande besparingsmaatregelen</td><td>-12,18</td><td>-16,64</td><td>-19,34</td><td>-20,33</td></tr><tr><td>Totaal besparingsmaatregelen</td><td>-23,62</td><td>-29,05</td><td>-32,65</td><td>-33,64</td></tr></table> Bedragen x 1 miljoen euro Het college rubriceert de dekkingsmaatregelen volgens de aangegeven driedeling en koos ervoor om alle drie de categorieën op te nemen. Daarmee krijgt u een totaaloverzicht. Van het totale bedrag van afgerond € 34 miljoen moet € 20 miljoen nog ingevuld worden. <table><tr><th colspan="6">Openstaande besparingsmaatregelen</th></tr><tr><th>Omschrijving</th><th>Herkomst</th><th>2026</th><th>2027</th><th>2028</th><th>2029</th></tr><tr><td colspan="6">Beleidsmaatregelen</td></tr><tr><td>Sociaal domein ¹</td><td>PN 2025-2028</td><td>-5,5</td><td>-7,92</td><td>-8,72</td><td>-8,72</td></tr><tr><td>Ingevuld</td><td>Zomerrapp. 2025/B2026</td><td>0,3</td><td>0,3</td><td>0,3</td><td>0,3</td></tr><tr><td>Sociaal domein ²</td><td>PN 2026-2029</td><td>-5,04</td><td>-6,58</td><td>-7,98</td><td>-8,97</td></tr><tr><td colspan="2">Totaal beleidsmaatregelen</td><td>-10,24</td><td>-14,2</td><td>-16,4</td><td>-17,39</td></tr><tr><td colspan="6">Taakstellende budgetten</td></tr><tr><td>Taakstelling organisatie</td><td>B2025</td><td>-0,5</td><td>-1</td><td>-1,5</td><td>-1,5</td></tr><tr><td>Ombuiging datagedreven werken</td><td>B2023</td><td>-1,44</td><td>-1,44</td><td>-1,44</td><td>-1,44</td></tr><tr><td colspan="2">Totaal taakstellende budgetten</td><td>-1,94</td><td>-2,44</td><td>-2,94</td><td>-2,94</td></tr><tr><td colspan="2">TOTAAL</td><td>-12,18</td><td>-16,64</td><td>-19,34</td><td>-20,33</td></tr></table> Bedragen x 1 miljoen euro ¹ Inclusief in te vullen besparingsopgave 2025 van 1,24 miljoen euro ² Na amendement PN2026-2029 collectieve ziektekostenverzekering	Totaal besparingsmaatregelen						2026	2027	2028	2029	Totaal gerealiseerde besparingsmaatregelen	-11,44	-12,41	-13,31	-13,31	Totaal openstaande besparingsmaatregelen	-12,18	-16,64	-19,34	-20,33	Totaal besparingsmaatregelen	-23,62	-29,05	-32,65	-33,64	Openstaande besparingsmaatregelen						Omschrijving	Herkomst	2026	2027	2028	2029	Beleidsmaatregelen						Sociaal domein ¹	PN 2025-2028	-5,5	-7,92	-8,72	-8,72	Ingevuld	Zomerrapp. 2025/B2026	0,3	0,3	0,3	0,3	Sociaal domein ²	PN 2026-2029	-5,04	-6,58	-7,98	-8,97	Totaal beleidsmaatregelen		-10,24	-14,2	-16,4	-17,39	Taakstellende budgetten						Taakstelling organisatie	B2025	-0,5	-1	-1,5	-1,5	Ombuiging datagedreven werken	B2023	-1,44	-1,44	-1,44	-1,44	Totaal taakstellende budgetten		-1,94	-2,44	-2,94	-2,94	TOTAAL		-12,18	-16,64	-19,34	-20,33
Totaal besparingsmaatregelen																																																																																																		
	2026	2027	2028	2029																																																																																														
Totaal gerealiseerde besparingsmaatregelen	-11,44	-12,41	-13,31	-13,31																																																																																														
Totaal openstaande besparingsmaatregelen	-12,18	-16,64	-19,34	-20,33																																																																																														
Totaal besparingsmaatregelen	-23,62	-29,05	-32,65	-33,64																																																																																														
Openstaande besparingsmaatregelen																																																																																																		
Omschrijving	Herkomst	2026	2027	2028	2029																																																																																													
Beleidsmaatregelen																																																																																																		
Sociaal domein ¹	PN 2025-2028	-5,5	-7,92	-8,72	-8,72																																																																																													
Ingevuld	Zomerrapp. 2025/B2026	0,3	0,3	0,3	0,3																																																																																													
Sociaal domein ²	PN 2026-2029	-5,04	-6,58	-7,98	-8,97																																																																																													
Totaal beleidsmaatregelen		-10,24	-14,2	-16,4	-17,39																																																																																													
Taakstellende budgetten																																																																																																		
Taakstelling organisatie	B2025	-0,5	-1	-1,5	-1,5																																																																																													
Ombuiging datagedreven werken	B2023	-1,44	-1,44	-1,44	-1,44																																																																																													
Totaal taakstellende budgetten		-1,94	-2,44	-2,94	-2,94																																																																																													
TOTAAL		-12,18	-16,64	-19,34	-20,33																																																																																													

Bevindingen voorgaande QS's	Bevinding QS PB 2026
Nog niet alle ombuigingen sociaal domein van concrete maatregelen voorzien. Met de in de PN 2025-2028 opgenomen maatregelen ter grootte van € 9,5 miljoen sloot het college aan bij de door de raad gewenste behoedzame en flexibele strategie bij het toepassen van besparingsmaatregelen. Het college was van mening dat met dit voorstel de grens van wat haalbaar en wenselijk is te bezuinigen in het sociaal domein bereikt is. Daarmee wordt het grootste deel van de te besparen 13 miljoen euro binnen het sociaal domein ingevuld. Het college verwachtte dat de resterende besparingsopgave van 3,5 miljoen euro de komende jaren als volgt kan worden ingevuld: 1. extra middelen vanuit het Rijk, o.a. naar aanleiding van de Voorjaarsnota 2025 waarbij het advies van de Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd (Commissie van Ark) is betrokken; en/of 2. opbrengsten als gevolg van het herontwerp sociaal domein. Indien de bovenstaande twee punten onvoldoende financieel effect hebben, zal het college met voorstellen voor besparingen buiten de zoekrichting sociaal domein komen.	Alle ombuigingen sociaal domein van concrete maatregelen voorzien. In de PN 2026-2029 meldde het college dat een bedrag van € 3,5 miljoen aan ombuigingsmaatregelen sociaal domein nog van maatregelen moest worden voorzien indien de volledige opgave bleef staan. Uit het ambtelijk wederhoor begrepen wij dat u besloot deze opgave met € 3,5 miljoen te verlagen. Daarmee is de volledige ombuigingsopgave sociaal domein van concrete maatregelen voorzien.
Aan de invulling van de ombuigingen zijn risico's verbonden Het college constateerde in de PN 2026-2029 dat er aan de ombuigingen risico's verbonden zijn: <i>“In de begroting 2025 is al aangegeven dat het realiseren van besparingen in de praktijk weerbarstig is. Voor de maatregelen uit deze perspectiefnota geldt dat nog sterker, omdat ze boven op de eerder voorgestelde maatregelen komen, meer afhankelijkheden kennen van onder andere rijksbeleid en tot meer weerstand en bezwaren van inwoners en partners kunnen leiden. Daarnaast nemen door het scherper begroten de risico's toe dat nadelen direct effect hebben op het begrotingssaldo; bijvoorbeeld doordat het begrote structurele nadeel op de bijstandsuitkeringen is bijgesteld naar nihil. Indien de uitkering meer stijgen dan verwacht of de Rijksbijdrage ter dekking van de uitkeringslast lager is dan verwacht, raakt dit direct ons begrotingssaldo”.</i> Ook wij constateerden die risico's. Het college presenteerde in de PN 2026-2029 een aanvullend pakket aan dekkingsmaatregelen dat oploopt naar € 9,5 miljoen. Het grootste deel daarvan werd gevonden op de WMO (€ 4,2 miljoen), daarna Jeugdzorg (€ 3,4 miljoen en tot slot de participatiewet (€ 1,9 miljoen). In totaal zijn er 17 maatregelen waarbij het sturen op de indicatiestelling WMO met € 3,9 miljoen de grootste is. Deze maatregel moet in het begrotingjaar 2026 € 3 miljoen opleveren wat 50% is van het totale ombuigingsbedrag in dat jaar. Dat maakt dat dit een financieel belangrijke maatregel is. Het college schreef daarover: <i>“Betreft diverse maatregelen gericht op beperken aantal gebruikers voorzieningen, beperken volume gebruik voorzieningen en gemiddeld gebruik per voorziening per gebruiker. Maatregelen betreffen het implementeren van normenkaders, kostenbewust indiceren met een budgetplafond licht, verder uitbouwen van algemene voorzieningen waaronder individuele begeleiding en beperken beroep op huishoudelijke ondersteuning door zelfredzaamheid te vergroten”</i>	Risico's onverkort van kracht, financiële ruimte om die op te vangen Het college schrijft op pagina 3 van de PB 2026 dat de twee jaar uitstel van het Ravijnjaar de mogelijkheid geeft om onvoorziene nadelige effecten van de besparingsmaatregelen, zoals vertraging op de effecten van de besparingsmaatregelen en tegenvallers bij de uitvoering van beleid, te kunnen opvangen. De positieve saldi in 2026 en 2027 én de reservepositie bieden inderdaad ruimte om die eventuele risico's op te vangen. Specifiek houdt het college daarvoor de reserve sociaal domein aan met een stand van € 16,5 miljoen

Bevindingen voorgaande QS's	Bevinding QS PB 2026
Ombuigingen sociaal domein vergt anders denken en doen <i>Strategie is een andere manier van werken</i> Op pagina 30 – 34 van de PN 2026-2029 stond de aanpak voor de ombuigingen binnen het sociale domein. De ombuigingen volgen een strategie en aanpak die in gezamenlijkheid vorm wordt gegeven. Het college schreef: <i>“Deze manier van werken is anders dan we gewend zijn en vraagt om ruimte, vertrouwen en een gedeelde en bewuste focus op de lange termijn. Alleen op die manier is het mogelijk daadwerkelijk samen te bewegen naar ‘steeds beter’ voor Almelo en voor onze inwoners. In het uitwerken van de vormgeving van deze beweging zullen we expliciet aandacht besteden aan de wijze waarop we uw raad hierin meenemen”.</i> <i>De basis op orde brengen</i> Over de voortgang van de ombuigingsmaatregelen in het sociaal domein schreef het college in de PN 2026-2029 <i>“Om de voortgang van de besparingsmaatregelen zorgvuldig te volgen, wordt een monitoringssysteem ontwikkeld zodat eventuele afwijkingen vroegtijdig worden gesignaleerd en bijgestuurd indien nodig. Bij de reguliere P&C cyclus wordt de gemeenteraad hierover geïnformeerd”.</i> Het ging hier over de besparingsmogelijkheden. Hiermee maakte de PN 2026-2029 niet duidelijk in hoeverre de basis (uitvoeringsorganisatie, de bedrijfsvoering en de bedrijfsprocessen) op orde was. In de bestuurlijke reactie op de QS PN 2026-2-29 gaf het college hierover aan: <i>“Om de besparingen, onder andere in het sociaal domein, te kunnen realiseren is het belangrijk om de basis op orde te hebben. Met het vaststellen van ‘Plan de campagne’ is uitgewerkt hoe de basis op orde kan worden gebracht in de organisatie, bedrijfsvoering en bedrijfsprocessen. Over het vaststellen van plan de campagne is de raad met een raadsbrief geïnformeerd (Raad – 8529). Momenteel wordt Plan de Campagne uitgevoerd en verder uitgewerkt, onder andere aan de hand van de onlangs vastgestelde digitale agenda (Raad – 758109)”.</i> <i>Publiekscampagne / communicatie</i> Op pagina 8 van de PN 2026-2029 schreef het college: <i>“Om dit proces te ondersteunen, wordt een publiekscampagne ingezet die inwoners bewust maakt van deze nieuwe aanpak en hen aanmoedigt om hulp binnen hun omgeving te zoeken. Daarnaast komt er aandacht voor de sociale kaart, zodat mensen makkelijk de juiste voorzieningen en ondersteuning kunnen vinden. In de komende periode worden deze campagnes verder aangevuld met extra informatie en, indien nodig, specifieke campagnes over bepaalde besparingsmaatregelen. Hiermee wordt mede uitvoering gegeven aan de moties “Inzet communicatie begroting 2025” en “Noodzaak communicatiestrategie wijzigingen sociaal domein”.</i>	College zet ingezette koers in het sociaal domein door <i>Strategisch partnerschap (pag. 79)</i> Het college schrijft: <i>“Samen met onze partners (onder andere aanbieders zorg- en welzijn, onderwijs, culturele instellingen, Sportbedrijf) gaan we werken aan het herontwerp van het sociaal domein. Monitoren en sturen op resultaten en effecten van de inzet van voorzieningen en het doorzien en het doorbreken van belemmerende patronen zijn hiertoe noodzakelijke voorwaarden. In de samenwerking met onze partners kiezen we voor een strategisch partnerschap. De beweging die we inzetten moeten we samen met onze partners maken om de impact van de inzet van voorzieningen te vergroten. Deze ambitie is urgent geworden door de veranderende financiële ruimte en doordat de huidige manier van werken niet meer passend is in de toekomst”.</i> <i>Plan de Campagne (pag. 79)</i> Te lezen valt: <i>“Om onze ambitie waar te maken, zal de focus in 2026 met name gericht zijn op het verbeteren van onze uitvoeringsorganisatie en -processen. We zetten hierbij in op positieve en flexibele dienstverlening, vertrouwen en collectief vakmanschap en leren en blijvend verbeteren. Ook met het doel om het beroep op geïndiceerde voorzieningen duurzaam te verminderen. Hiervoor benutten we de opbrengsten van en bouwen we verder op Plan de Campagne, in het bijzonder de heringerichte online kanalen, het nieuwe inwonersportaal, de medewerkersomgeving en de sociale kaart. Ook hebben we door verbeterde kwaliteit van data en nieuwe rapportages meer grip op de resultaten van dienstverlening en kunnen we onze maatregelen en inwonerstevredenheid beter monitoren”.</i> <i>Communicatie blijft een speerpunt (pag. 80)</i> Hierover nam het college de volgende tekst op: <i>“Veranderingen in de dienstverlening en in het aanbod van voorzieningen hebben gevolgen voor onze inwoners. Daarom blijft communicatie ook in 2026 een speerpunt binnen het sociaal domein. Ook hiervoor werken we in Plan de Campagne aan betere inrichting van onze digitale kanalen met vernieuwde content, functionaliteiten en logische routes voor de inwoners naar bijvoorbeeld algemene voorzieningen in de sociale kaart. In de communicatie naar inwoners houden we er zoveel mogelijk rekening mee dat inwoners de boodschap ook begrijpen; bij voorkeur spreken en schrijven we op B1-niveau”.</i>

Bevindingen voorgaande QS's	Bevinding QS PB 2026
Verwachte besparing bij Verbonden Partijen beperkt Het college gaf in de PN 2026-2029 aan dat uiterlijk 15 september de gemeenschappelijke regelingen hun begroting indienen bij de provincie. De definitieve bijdrage voor de gemeente Almelo werd daarom betrokken bij de Programmabegroting 2026. Naar verwachting zou de financiële impact van de besparing beperkt zijn.	Geen besparing bij Verbonden partijen, minder risico op meerkosten Het college schrijft op pagina 7 van de PB2026: "De gemeente Almelo heeft de afgelopen periode in Twents verband ingezet op besparingen bij de verbonden partijen. Dit heeft geresulteerd in het, samen met de andere Twentse gemeenten, indienen van twee zienswijzen. De verwachting is dat deze zienswijzen, indien van toepassing, in de toekomstige begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen worden verwerkt. Dit betekent dat het risico op aanvullende bijdragen van de gemeente aan de gemeenschappelijke regelingen wordt verkleind".
Mogelijke risico's verbonden aan besparing onderhoud kapitaalgoederen Het college schreef in de PN 2026-2026: <i>"Op basis van de resultaten uit de laatste inspecties is er de komende 4 jaar naar verwachting minder budget nodig om deze kapitaalgoederen op het gewenste technisch kwaliteitsniveau te onderhouden en hoeft de reservering voor de extreme prijsontwikkeling niet te worden aangewend. Hiermee kan voor de komende planperiode (NKG 2026-2029) een besparing van 1,6 miljoen euro op het groot/technisch onderhoud behaald worden. Dit betekent wel dat de flexibiliteit om projecten in tijd naar voren of achteren te schuiven afneemt en de ruimte om binnen projecten aanvullende ambities en wensen van inwoners te realiseren minimaal is"</i>. Dit beperkt de mogelijkheid om wensen van inwoners in projecten mee te nemen. In de QS JR 2024 gaven we aan dat bij inwoners de tevredenheid over de buitenruimte was afgenomen. Deze ombuiging kon dat versterken. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen van de Jaarverantwoording 2024 viel verder te lezen dat de kwaliteit stabiel was gebleven maar op onderdelen achter bleef bij het gewenste niveau.	Besparing onderhoud kapitaalgoederen is doorgevoerd. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen wordt een eventueel achterblijvende kwaliteit niet meer genoemd. Wel is er een aantal teksten (pag. 114, 117) die een knelpunt tussen budget en duurzaamheidsdoelstellingen lijken aan te geven: We steken veel energie in een verbeterde strategie rondom onderhoud van het areaal. Hiermee kunnen we deze beter in stand houden, waarbij kostenbeheersing een uitdaging blijft. We zien dat de opgave steeds complexer wordt o.a. op het gebied van integraliteit, duurzaamheid en participatie. Dit vraagt ten dele ook soms andere prestaties van onze objecten. We bereiken doelstellingen op het gebied van duurzaamheid, participatie of integraliteit, wat soms nadelig uitpakt qua kosten. Speerpunten Voor het verzorgend onderhoud aan groen en bomen blijft het uitgangspunt kwaliteitsgestuurd beheer. Met het nieuwe beheerssysteem kunnen de vervangingen steeds meer plan- en projectmatig worden geprioriteerd. Maximale aandacht voor biodiversiteit en klimaatbestendigheid binnen de financiële kaders blijft een spanningsveld. In 2026 gaan we actief aan de slag met de aanpak van de invasieve exoten en de verdere uitrol van de ontsluiting van data.
Uitgangspunt stijging afvalstoffenheffing was geraamd op 2% De stijging zoals opgenomen in de PN 2026 -2029 was nog niet in lijn met de informatie uit het afvalplan. Het college schreef daarover in de bestuurlijke reactie op de PN 2026-2029 het volgende: <i>"De constatering van de rekenkamer is juist. In de Perspectiefnota 2026-2029 zijn de effecten van het afvalbeleidsplan (raadsvoorstel 15 april 2025) nog niet verwerkt. Dit zal betrokken worden bij de Programmabegroting 2026. Tegelijk met deze begroting worden met de belastingverordeningen ook de tarieven door de raad vastgesteld"</i>	Stijging lijkt ondanks ontwikkelingen beperkt te blijven tot 2% Op pagina 13 schrijft het college over de reconstructie en renovatie van het afvalbrengpunt en locatie Twente Milieu en verhoging van heffingen. De kosten voor afvalinzameling nemen toe met structureel € 215.000 vanaf 2028. In paragraaf lokale heffingen (pag. 103) staat het tarief afvalstoffenheffing weliswaar als uitzondering genoemd maar lijkt toch alleen de algemene indexatie van 2% van toepassing. Beleid ten aanzien van de tarieven 2025 De tarieven in de begroting 2026 zijn met 2,0% geïndexeerd. Dit percentage is een gewogen index op basis van de loon- en prijsindices uit het Centraal Economisch Plan 2025 (CEP2025) van het Centraal Planbureau (CPB). Net als in voorgaande jaren hanteren wij daarbij een combinatie van 2/3e looncompensatie en 1/3e prijscompensatie. Uitzonderingen hierop betreffen: • de tarieven voor de rioolheffing (3,51%), afvalstoffenheffing (2,0%) en de onroerende zaakbelasting (4,5%) • de toeristenbelasting (11,59%) en precariobelasting (102%) • de legesverordening en de tarieven die het Rijk heeft vastgesteld of gemaximeerd, zoals paspoorten of rijbewijzen.

Bevindingen voorgaande QS's

Financiële kengetallen verslechteren op solvabiliteit en structurele exploitatieruimte

De tabel op pagina 130 van de MJPB liet zien dat de begrotingstekorten leiden tot een lagere solvabiliteit. Normen voor de kengetallen werden in de MJPB 2025 niet genoemd, wel gaf het college aan bij ratio's “hoe hoger, hoe beter of hoe lager hoe beter”.

Financiële kengetallen	JVW 2023	BEGR 2024	BEGR 2025	RAMING 2026	RAMING 2027	RAMING 2028
Netto schuldquote	34%	51%	46%	54%	62%	66%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	30%	47%	43%	51%	59%	64%
Solvabiliteitsratio	32%	29%	30%	25%	19%	14%
Structurele exploitatieruimte	3%	1%	-2%	-4%	-3%	-3%
Grondexploitatie	5%	1%	2%	0%	0%	0%
Belastingcapaciteit	109%	109%	107%	107%	107%	107%

De provinciale toezichthouders hanteren signaalwaarden om een gemeente, aan de hand van de financiële kengetallen, op financiële gezondheid te beoordelen. Zie de onderstaande tabel:

Tabel 1: Specificering Financiële Kengetallen naar Categorie

Financieel Kengetal	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Netto schuldquote a. zonder correctie doorgeleende gelden	< 90%	van 90% t/m 130%	> 130%
b. met correctie doorgeleende gelden	< 90%	van 90% t/m 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	van 20% t/m 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	van 20% t/m 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
5. Belastingcapaciteit	< 95%	van 95% t/m 105%	> 105%

Almelo viel voor de kengetallen in categorie A en B wat op een gezonde financiële positie duidt.

Bevinding QS PB 2026

Financiële kengetallen verbeteren in meerjarig perspectief

In de MJPB2025 was er sprake van een verslechtering van de financiële kengetallen in meerjarig perspectief. Nu is het beeld meer gevarieerd waarin de kengetallen voor de schuldquote en solvabiliteit verbeteren en het kengetal voor de structurele exploitatieruimte verslechtert. De overige kengetallen zijn stabiel.

Financiële kengetallen	JVW 2024	BEGR 2025	BEGR 2026	RAMING 2027	RAMING 2028	RAMING 2029
Netto schuldquote	29%	46%	35%	34%	33%	31%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	26%	43%	32%	32%	31%	29%
Solvabiliteitsratio	36%	30%	39%	40%	40%	40%
Structurele exploitatieruimte	3%	-2%	2%	1%	0%	-1%
Grondexploitatie	3%	2%	0%	0%	0%	0%
Belastingcapaciteit	109%	107%	102%	102%	102%	102%

In de onderstaande tabel zijn de kengetallen 2026 ingedeeld op basis van de signaalwaarden die de provincies als toezichthouders hanteren:

Financieel kengetal

A

B

C

Netto schuldquote

Solvabiliteitsratio

Grondexploitatie

Structurele exploitatieruimte

Belastingcapaciteit

Almelo valt voor de kengetallen in categorie A en B wat op een gezonde financiële positie duidt.

In de afgelopen jaren is een trendmatige verbetering op de meeste financiële kengetallen zichtbaar waarbij de kengetallen in werkelijkheid hoger liggen dan de raming (solvabiliteit als voorbeeld).

Solvabiliteitsratio (%)

Bevindingen voorgaande QS's	Bevinding QS PB 2026																																																																																																																					
De weerstandsratio is verbeterd naar 4,9% maar dient in context te worden gezien van lage risico-inschatting In de MJPB 2025-2028 verbeterde de weerstandsratio. De weerstandsratio is een indicator in hoeverre de gemeente Almelo in staat is risico's op te vangen. Onverkort gold hierbij het aandachtspunt dat de risico's die Almelo identificeert relatief laag zijn t.o.v. andere gemeenten. Het was daarmee belangrijk om deze ratio in bredere context te bezien en vooral ook vanuit risicoprofiel te benaderen. In de QS JR 2024 gaven we aan dat Almelo laat zien een integraal risicomanagement na te streven dat verder gaat dan alleen het in beeld brengen van financiële risico's. Dat is waardevol. Met name het voeren van een periodieke risicodialoog en het daarmee vergroten van bewustwording rond risico's draagt bij aan de beheersing binnen de organisatie. Het college gaf aan dat dit onderdeel is van de doorontwikkeling van het risicomanagement.	De weerstandsratio halveert en komt uit op 2,0 De weerstandsratio is een indicator die uitdrukt in hoeverre de gemeente Almelo in staat is om risico's op te vangen. Deze indicator daalt van 4,7 naar 2,0, met name door het nieuwe risico op XL Businesspark 2 en toename van het risico op beveiligingsincidenten. Een ratio van 2,0 wordt nog altijd als "uitstekend" beoordeeld maar de toename kan voor de raad wel aandachtspunt zijn. Het college schrijft op pagina 108 dat deze toename leidt tot "meer aandacht voor beheersingsmaatregelen. <table><tr><th colspan="2">Berekening weerstandsratio</th><th colspan="2">Streefratio = 1,2</th></tr><tr><th></th><th>JVW 2024</th><th>BEGR 2025</th><th>BEGR 2026</th></tr><tr><td>Grondexploitatie (benodigd)</td><td>4,200</td><td>4,300</td><td>16,600</td></tr><tr><td>Overige exploitatie (benodigd)</td><td>5,500</td><td>5,100</td><td>6,360</td></tr><tr><td>Totaal benodigde weerstandscapaciteit</td><td>9,700</td><td>9,400</td><td>22,960</td></tr><tr><td colspan="4"></td></tr><tr><td>Totaal beschikbare weerstandscapaciteit</td><td>46,026</td><td>46,191</td><td>46,027</td></tr><tr><td colspan="4"></td></tr><tr><td>Weerstandsratio</td><td>4,74</td><td>4,91</td><td>2,00</td></tr></table> Bedragen x 1 miljoen euro Voor het risico dat ombuigingen in het sociaal domein niet of later worden gerealiseerd, is de reserve sociaal domein beschikbaar. Met een bedrag van € 16 miljoen is daarin een stevige risicobuffer aanwezig. Deze buffer wordt eerst aangesproken voordat een beroep wordt gedaan op de algemene weerstandscapaciteit.	Berekening weerstandsratio		Streefratio = 1,2			JVW 2024	BEGR 2025	BEGR 2026	Grondexploitatie (benodigd)	4,200	4,300	16,600	Overige exploitatie (benodigd)	5,500	5,100	6,360	Totaal benodigde weerstandscapaciteit	9,700	9,400	22,960					Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	46,026	46,191	46,027					Weerstandsratio	4,74	4,91	2,00																																																																																	
Berekening weerstandsratio		Streefratio = 1,2																																																																																																																				
	JVW 2024	BEGR 2025	BEGR 2026																																																																																																																			
Grondexploitatie (benodigd)	4,200	4,300	16,600																																																																																																																			
Overige exploitatie (benodigd)	5,500	5,100	6,360																																																																																																																			
Totaal benodigde weerstandscapaciteit	9,700	9,400	22,960																																																																																																																			
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	46,026	46,191	46,027																																																																																																																			
Weerstandsratio	4,74	4,91	2,00																																																																																																																			
In de MJPB 2025 neemt investeringsvolume af t.o.v. MJPB 2024 met ruim € 10 miljoen. In de PB 2025 is er een trendbreuk en is er sprake van een daling van het totale investeringsvolume t.o.v. PB 2024. <table><tr><th colspan="9">Meerjareninvesteringsplan</th></tr><tr><th>Document</th><th>2022</th><th>2023</th><th>2024</th><th colspan="3">Bedrag</th><th></th><th></th></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><th>2025</th><th>2026</th><th>2027</th><th>2028</th><th>Totaal</th></tr><tr><td>Begroting 2022</td><td>20.246</td><td>39.917</td><td>33.314</td><td>23.488</td><td></td><td></td><td></td><td>116.965</td></tr><tr><td>Begroting 2023</td><td></td><td>45.704</td><td>35.726</td><td>26.008</td><td>24.101</td><td></td><td></td><td>131.539</td></tr><tr><td>Begroting 2024</td><td></td><td></td><td>59.875</td><td>35.626</td><td>25.758</td><td>27.832</td><td></td><td>149.091</td></tr><tr><td>Begroting 2025</td><td></td><td></td><td></td><td>51.724</td><td>31.060</td><td>30.569</td><td>24.990</td><td>138.343</td></tr></table>	Meerjareninvesteringsplan									Document	2022	2023	2024	Bedrag									2025	2026	2027	2028	Totaal	Begroting 2022	20.246	39.917	33.314	23.488				116.965	Begroting 2023		45.704	35.726	26.008	24.101			131.539	Begroting 2024			59.875	35.626	25.758	27.832		149.091	Begroting 2025				51.724	31.060	30.569	24.990	138.343	In de PB2026 zet dalende trend investeringsvolume zich door. De trendbreuk zoals zichtbaar in de MJPB 2025-2028 zet zich door. <table><tr><th>document</th><th>2022</th><th>2023</th><th>2024</th><th>2025</th><th>2026</th><th>2027</th><th>2028</th><th>2029</th></tr><tr><td>begroting 2022</td><td>20.246</td><td>39.917</td><td>33.314</td><td>23.488</td><td></td><td></td><td></td><td>116.965</td></tr><tr><td>begroting 2023</td><td></td><td>45.704</td><td>35.726</td><td>26.008</td><td>24.101</td><td></td><td></td><td>131.539</td></tr><tr><td>begroting 2024</td><td></td><td></td><td>59.875</td><td>35.626</td><td>25.758</td><td>27.832</td><td></td><td>149.091</td></tr><tr><td>begroting 2025</td><td></td><td></td><td></td><td>51.724</td><td>31.060</td><td>30.569</td><td>24.990</td><td>138.343</td></tr><tr><td>begroting 2026</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>33.856</td><td>43.001</td><td>22.877</td><td>125.507</td></tr></table>	document	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	begroting 2022	20.246	39.917	33.314	23.488				116.965	begroting 2023		45.704	35.726	26.008	24.101			131.539	begroting 2024			59.875	35.626	25.758	27.832		149.091	begroting 2025				51.724	31.060	30.569	24.990	138.343	begroting 2026					33.856	43.001	22.877	125.507
Meerjareninvesteringsplan																																																																																																																						
Document	2022	2023	2024	Bedrag																																																																																																																		
				2025	2026	2027	2028	Totaal																																																																																																														
Begroting 2022	20.246	39.917	33.314	23.488				116.965																																																																																																														
Begroting 2023		45.704	35.726	26.008	24.101			131.539																																																																																																														
Begroting 2024			59.875	35.626	25.758	27.832		149.091																																																																																																														
Begroting 2025				51.724	31.060	30.569	24.990	138.343																																																																																																														
document	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029																																																																																																														
begroting 2022	20.246	39.917	33.314	23.488				116.965																																																																																																														
begroting 2023		45.704	35.726	26.008	24.101			131.539																																																																																																														
begroting 2024			59.875	35.626	25.758	27.832		149.091																																																																																																														
begroting 2025				51.724	31.060	30.569	24.990	138.343																																																																																																														
begroting 2026					33.856	43.001	22.877	125.507																																																																																																														
	Reserve MO / BW groeit in de komende jaren Groeit van € 6 naar € 14 miljoen. Plan voor de inzet?																																																																																																																					

Rekenkamer Almelo
Postbus 5100
7600 GC ALMELO

Postadres:
Gemeente Almelo
Postbus 5100
7600 GC Almelo

Bezoekadres:
Haven Zuidzijde 30
7607 EW Almelo

telefoon: **(0546) 54 11 11**
e-mail: **gemeente@almelo.nl**
internet: **www.almelo.nl**

Uw brief
8 oktober 2025

Uw kenmerk
D/25/801491

Ons kenmerk
D/25/801473

Datum
22 oktober 2025

Bijlage(n)

Doorkiesnummer
0546-541111

Behandeld door
M.I. Legtenberg

Zaaknummer
Z/25/247926

Onderwerp

Bestuurlijke reactie Quicksan Programmabegroting 2026-2029

Geachte heer Mastwijk,

Met belangstelling heeft het college kennisgenomen van uw quickscan op de Programmabegroting 2026. Wij danken u voor uw zorgvuldige analyse en de constructieve bijdrage. In deze brief geeft het college zijn zienswijze op de quickscan met als doel een bijdrage te leveren aan de beeldvorming van de Programmabegroting 2026. Bij de totstandkoming van de quickscan heeft reeds een ambtelijke feitencheck plaatsgevonden.

Een aantrekkelijke stad in balans

Met het vaststellen van de Perspectiefnota 2026-2029 heeft de raad vijf grote uitdagingen benoemd die bepalend zijn voor de toekomst van Almelo: het opleidingsniveau van de beroepsbevolking, de versterking van het stedelijk voorzieningenniveau, het aanpakken van de stapeling van achterstanden, verdringing en mismatch op de arbeidsmarkt en het borgen van de veiligheid. Het vaststellen van de uitdagingen in de perspectiefnota was een eerste, maar een belangrijke, stap. Het college is op dit moment bezig om de uitdagingen uit te werken in de vorm van concrete opgaven. Hierbij valt te denken aan het nader analyseren en duiden van de achtergronden en oorzaken, het identificeren van nog ontbrekende informatie en het toetsen en aanscherpen van de uitdagingen. Dit proces is nog niet afgerond en vergt vanwege de omvang en zorgvuldigheid de nodige tijd. Vandaar dat de vijf grote uitdagingen in de voorliggende Programmabegroting 2026 nog niet hebben geleid tot aanpassing van doelen en activiteiten.

Basisbegroting ook gerelateerd aan doelen

In de quickscan wordt gereflecteerd op de meerjarige programmaopgaven. De rekenkamer adviseert om in de nieuwe bestuursperiode aandacht te besteden aan het onderscheid tussen de programma's en de basisbegroting, en om te zorgen voor een goede balans tussen inhoudelijke doelen en financiële middelen.

Wijzigingen in uitvoering programma's zijn transparant

Majeure projecten

Pagina 2 van 2
D/25/801473

Collegevoorstel

Onderwerp	Voorstel benoeming lid Stadsprijs
Eenheid/team	Algemeen Bestuur
Zaakkenmerk	DCS - 2591569
Documentkenmerk	D/25/791331
Vertrouwelijkheid	Openbaar
Portefeuillehouder	R.T.A. Korteland
Datum vergadering	

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

Eens in de twee jaar wordt de Stadsprijs Almelo uitgereikt. Inwoners van de gemeente Almelo kunnen een persoon of instelling nomineren voor deze prijs. De prijs wordt uitgereikt aan een persoon, groep of instantie die zich op bijzondere en toegevoegde wijze heeft of hebben ingezet voor de gemeente Almelo.

Volgens de verordening behorende bij de Stadsprijs, dient het college van burgemeester en wethouders op grond van een rooster van aftreden nieuwe commissieleden aan te wijzen. Het college heeft besloten om mevrouw S. Luiken – Dalli te benoemen tot nieuw lid van de commissie Stadsprijs.

Voorgesteld besluit

1. Mevrouw S. Luiken - Dalli te benoemen tot nieuw lid van de commissie Stadsprijs, middels bijgevoegde brief D/25/791427.
2. De zittende leden, de heren J. Tiemersma en B. van Loo te bedanken voor hun inzet middels bijgevoegde brieven D/25/791441 en D/25/791450.

Inleiding

De commissie Stadsprijs bestaat uit zes leden. De leden van de commissie worden door het college van B&W benoemd op basis van een zo breed mogelijke samenstelling. Elk commissielid wordt aangewezen voor een periode van zes jaar. De commissie wordt ambtelijk ondersteund door een secretaris.

De huidige commissie bestaat uit: mevrouw M. Wessels (voorzitter), de heer N. Mulder, mevrouw K. Novak, de heer J. Tiemersma, de heer R. van Lingen en de heer B. Van Loo. Volgens het rooster van aftreden zullen de heren B. van Loo en J. Tiemersma dit jaar aftreden. Door deze wijziging zijn wij op zoek naar twee nieuwe commissieleden.

Op basis van taakveld Zorg en Welzijn is ervoor gekozen om mevrouw S. Luiken - Dalli, directeur / bestuurder van zorgbureau lmean, te benaderen om zitting te nemen in de commissie. Zij is hiertoe bereid.

Voor taakveld Sport zijn we nog op zoek naar een commissielid.

Beoogd effect

Het realiseren van een voltallige commissie van de Stadsprijs.

Argumenten voor

1.1. Volgens de verordening behorende bij de Stadsprijs moeten er zes leden zitting nemen in de commissie.

Met de benoeming van mevrouw S. Luiken - Dalli als vijfde lid is de commissie nog niet helemaal compleet. Een zesde lid wordt zo spoedig mogelijk benoemd om in oktober 2025 de nominaties van de Stadsprijs 2025 te kunnen beoordelen.

Kanttekeningen**Kosten, opbrengsten en dekking**

n.v.t.

Uitvoering

Na besluitvorming wordt deze schriftelijk medegedeeld aan mevrouw S. Luiken - Dalli.

De aftredende leden zullen een brief ontvangen om hen te danken voor hun inzet.

Bijlage(n)

Brief benoeming mevrouw S. Luiken - Dali D/25/791427

Brief aftreden lid de heer B. Van Loo D/25/791441

Brief aftreden lid de heer J. Tiemersma D/25/791450

Procesinformatie**Communicatie over het besluit**

Regulier